

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
İSLAM MEZHEPLERİ TARİHİ BİLİM DALI**

**SELEFİ İMAM ABDÜLAZİZ B. BÂZ'IN HAYATI,
ESERLERİ VE İTİKÂDİ GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İBRAHİM HALİL ÖZDEMİR
18810601276**

DANIŞMAN

Prof. Dr. Doğan KAPLAN

KONYA-2023

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	İbrahim Halil ÖZDEMİR
	Numarası	18810601276
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TEMEL İSLAM BİLİMLERİ/İSLAM MEZHEPLERİ TARİHİ
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Doğan KAPLAN
	Tezin Adı	SELEFİ İMAM ABDÜLAZİZ B. BÂZ'IN HAYATI, ESERLERİ VE İTİKÂDİ GÖRÜŞLERİ

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan ..... başlıklı bu çalışma
.../.../.... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak
jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1			
2			
3			

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	İbrahim Halil ÖZDEMİR	
	Numarası	18810601276	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TEMEL İSLAM BİLİMLERİ/İSLAM MEZHEPLERİ TARİHİ	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X
		Doktora	
Tezin Adı	SELEFİ İMAM ABDÜLAZİZ B. BÂZ'IN HAYATI, ESERLERİ VE İTİKÂDİ GÖRÜŞLERİ		

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
İmzası

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	İbrahim Halil ÖZDEMİR		
	Numarası	18810601276		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TEMEL İSLAM BİLİMLERİ/İSLAM MEZHEPLERİ TARİHİ		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Doğan KAPLAN		
Tezin Adı	SELEFİ İMAM ABDÜLAZİZ B. BÂZ'IN HAYATI, ESERLERİ VE İTİKÂDİ GÖRÜŞLERİ			

Bu çalışma, Abdülaziz b. Bâz'ın hayatı, eserleri özellikle birtakım itikadi görüşleri hakkında malumat verecektir. Abdülaziz b. Bâz, çağdaş Selefilik arasında muteber bir şahsiyet olup bulunduğu döneme iz bırakmış bir ilim adamıdır. Bu çalışma, mensubu olduğu Vehhâbiliğin düşünce yapısını tanımlama bizlere önemli bir bakış açısı sunacaktır. Birçok dilde tercüme eserlerinin bulunmasına rağmen ülkemizde kendisi hakkında yeterli bir bilginin olmaması ve sınırlı sayıda tercüme risâlelerinin bulunması sebebiyle bu çalışma ülkemizde Binbâz hakkında literatüre katkı sunacaktır. Bu çalışma, bizzat Binbâz'ın talebelerinin kendisi hakkında kaleme aldığı eserler ve kendisinin Arapça eserleri incelenerek hazırlanmıştır. Binbâz, hiç şüphesiz çağdaş Selefilik denilince özellikle Suudî Selefilik'te anılması ve konuşulması gereken bir şahsiyettir. Düşünce yapısına bakıldığında Hanbeli mezhebine müntesib olsa da Abdülaziz b. Binbâz, mezhep taassupçuluğuna karşı olan ve delilleri, nasları esas alan bir ilim adamıdır. Özellikle akidevî meseleler de bidatleri, hurafeleri sık sık gündeme getiren; akidevî minvaldeki çoğu meseleyi tevhid ve şirk kavramları üzerinden okuyan ve bu konudaki birtakım meselelerde niyeti esas alıp, iyimser düşüncelere

dahi kapı aralanmasına müsâde etmeyip dinî mevzularda daha çok metinci, literalist düşünce yapısına sahip bir ilim adamıdır.

Anahtar Kelimeler: Abdülaziz b. Bâz, Akide, Vehhâbilik, Selefilik, Tevhid.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

ABSTRACT

Author' s	Name and Surname	İbrahim Halil ÖZDEMİR		
	Student Number	18810601276		
	Department	Basic Islamic Sciences/History of İslamic Sects		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Prf. Dr. Doğan KAPLAN		
Title of the Thesis/Dissertation	THE LIFE, WORKS AND THEOLOGICAL VIEWS OF SALAFI IMAM ABDULAZİZ B. BAZ			

This thesis provides information about Abdülaziz b. Bâz's life, his works, and especially some of his theological views. The fact that Binbâz is a respected figure among contemporary Salafis and a scholar who left his mark on his time is expected to make an important perspective towards knowing the mentality of Wahhabism to which he belongs. This thesis also contributes to the literature as there is not enough information about him in our country and there are a limited number of translated works although these translations are many in other languages. This study was prepared by examining the works written by Binbâz's students about him and his works in Arabic. Binbâz is undoubtedly a significant and leading figure in terms of contemporary Salafism, especially in Saudi Salafism. Considering his mentality, although he is a follower of the Hanbali sect, he is against sectarianism. He is a scholar who grounds his works on evidence, frequently brings up bid'ahs and superstitions, especially in doctrinal issues, views most doctrinal issues through the concepts of tawhid and shirk and has a more textual and literalist mindset on religious issues without allowing optimistic thoughts on some issues taking intention as the ground.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	vii
ÖNSÖZ.....	viii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	5
HAYATI VE ESERLERİ.....	5
1.1. İsmi ve Nesebi.....	5
1.2. Doğumu ve Yetiştirilmesi.....	5
1.3. Vefatı.....	6
1.4. Çocukları.....	7
1.5. Hocaları.....	7
1.6. Üstlendiği Görevler.....	10
1.7. Binbâz'ın İlmî Yeri Hakkında Söylenenler.....	11
1.8. Öğrencileri.....	12
1.9. Eserleri.....	12
İKİNCİ BÖLÜM.....	16
TEMEL İTİKADİ GÖRÜŞLERİ.....	16
2.1. Tevhid.....	16
2.1.1. Tevhidin Çeşitleri.....	16
2.1.2. İman Bahsi.....	18
2.1.3. Esmâ ve Sıfat.....	21
2.1.4. İslam'dan Çıkarılan Durumlar.....	23
2.1.5. Arş ve Kürsî.....	26
2.1.6. Kader Meselesi.....	27
2.2. Nübüvvet.....	30
2.2.1. Peygamberler.....	30
2.2.2. Nebî ve Resûl.....	32
2.3. Sem'iyât.....	32
2.3.1. Şefaât Meselesi.....	33
2.3.2. Ru'yetullah.....	34
2.3.3. Duanın ve Sadakanın Ölüye Fayda Vermesi.....	36
2.3.4. Ölülerin İşitmesi.....	37
2.3.5. Kabir Azabı.....	38
2.3.7. Kıyametin Alametleri.....	40
2.3.8. Cennet ve Cehennem.....	42
2.3.6. Diriliş.....	43
2.3.9. Sırat ve Havz.....	45
2.3.10. Melekler.....	46
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	48
ÇEŞİTLİ MESELELERLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ.....	48
3.1. İnanca İlişkin Konular.....	48
3.1.1. Kabir Ziyareti.....	48
3.1.2. Teberrük.....	50
3.1.3. Sihir ve Kehanet.....	51
3.1.4. İstiğâse Meselesi.....	53
3.1.5. Nüzul-i İsa Meselesi.....	55

3.1.6. Bidat	57
3.1.7. Tevessül	59
3.1.8. İsrâ ve Mirâç	60
3.1.9. Çocukken Ölenlerin Ahiretteki Durumu	61
3.2. Mezhebi Ayrışma Konuları	63
3.2.1. Sahâbe-i Kirâm	63
3.2.2. Fırka-i Nâciye	64
3.2.3. Halku'l-Kur'ân	66
3.2.4. Şîa'ya Yaklaşımı	67
3.2.5. Eş'arîlik	68
3.2.6. Yöneticilere İtaat	70
3.2.7. Akide Hususunda Yazılmış En Makbul ve En Sahih Kitaplar	72
SONUÇ	73
KAYNAKÇA	74

KISALTMALAR

b.	Bin, ibn (oğlu)
çev.	Çeviren
H.z.	Hazreti
h.	Hicrî
Nşr.	Neşreden
r.a.	Radyallahu anh
s.a.v.	Sallallâhü aleyhi ve sellem
öl.	Ölüm Tarihi
m.	Miladi
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
thk.	Tahkik eden
vb.	Ve benzerleri
y.y.	Yayıncı yok
c.c.	Celle celâluh
a.s.	Aleyhis selam
haz.	Hazırlayan

ÖNSÖZ

Bu çalışma, İslam dünyasının önemli âlimlerinden biri olarak kabul edilen Abdülaziz b. Bâz'ın hayatı, eserleri ve görüşleri üzerine bir inceleme sunmayı amaçlamaktadır. 20. yüzyılın önemli İslam bilginlerinden biri olan Binbâz, Suudi Arabistan'da doğmuş ve yetişmiştir. Onun eserleri ve görüşleri, İslam dünyasında önemli bir etki yaratmıştır ve İslam'ın geleneksel yorumunu koruma konusundaki çabalarını yansıtmaktadır.

Tezin amacı, Abdülaziz b. Bâz'ın yaşamı, eğitimi ve akademik kariyerinin yanı sıra yazdığı eserlerin içeriği ve etkilerini ayrıntılı bir şekilde incelemektir. Aynı zamanda, onun İslam inanç esaslarına dair ve diğer önemli dinî konulardaki görüşlerini açıklamak ve analiz etmek de bu çalışmanın bir parçasını oluşturur.

Bu çalışma, Abdülaziz b. Bâz'ın katı bir selefi yorumunu ve İslam'ın temel ilkelerine olan bağlılığını anlamak için bir fırsat sunmaktadır. Onun eserleri ve görüşleri, İslam dünyasında farklı yorumlara sahip olan diğer âlimler ve gruplar arasında tartışmalıdır ve bu çalışma, bu tartışmaların anlaşılmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Tezimiz bir giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Abdülaziz b. Bâz'ın hayatı ve eğitimi hakkında bilgi verilmiş, ikinci bölümde tevhid, nübüvvet ve sem'iyâtтан oluşan temel itikadi konularla ilgili görüşleri sunulmuştur. Üçüncü bölümde ise onun çeşitli konularla ilgili görüşlerine ve mezhebi ayrışma noktalarına işaret edilmiştir.

Bu tezin hazırlanmasında bana destek olan saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Doğan Kaplan hocama çok teşekkür ederim. Ayrıca tez konumun seçiminde yardımcı olan merhum Prof. Dr. Seyit Bahcivan hocama Yüce Allah'tan rahmet dilerim. Tez savunmasında juri üyesi olan değerli hocalarım Prof. Dr. Hüseyin Aydın ve Dr.Öğr.Üyesi Aytekin Şenzeybek hocalarıma katkılarından dolayı çok teşekkür ederim. Umarım bu tez, İmam Abdülaziz b. Bâz'ın hayatı, eserleri ve itikadi görüşleri hakkında, özellikle Vehhâbilik denilen düşünce yapısını tanıma hususunda bizlere yardımcı olur.

İbrahim Halil ÖZDEMİR

Gaziantep, 2023

GİRİŞ

Abdülaziz b. Bâz, (öl.1420/1999) çağdaş İslam düşünce tarihinde önemli bir figür olarak kabul edilen bir ilim adamıdır. İslam tarihinde ortaya çıkan fikir akımlarına bakıldığında bu akımlar içerisinde öne çıkmış, öncülük etmiş şahsiyetlerin hayatları ve fikir dünyası hakkında bilgi sahibi olmak, o fikir akımının nasıl bir düşünce dünyasına sahip olduğu hususunda bizlere önemli bilgiler sunacaktır. Malumdur ki bu fikir akımları, kendi içerisinde çeşitli fırkaları barındırmaktadır. Bu fırkalardan kiminin görüşleri irdelendiğinde çok katı, müteşeddid olduğu karşımıza çıkmakla birlikte kiminin ise daha mütesâhil olduğu karşımıza çıkmaktadır.

Binbâz¹, Vehhâbilik ve çağdaş Selefiliğin düşünce dünyasında daha çok devletçi kimliğiyle ön plana çıkmış; yeri geldiğinde kendi düşünce dünyasının temel taşı sayılacak ilim adamlarını güzel bir üslup tarzıyla eleştirmekten geri durmamış ve örnek yaşantısıyla kendi bağlıları dışında da sempati toplamış bir ilim adamıdır. Vehhâbilik yahut Çağdaş Selefilik'ten konuştuğumuz vakit, bu düşünce dünyası içerisinde muteber kabul edilip ciddi bir ağırlığı olan ve öncülük etmiş şahsiyetlerden bihaber olmamız, o düşünce akımını doğru bir şekilde tanımada, anlaşılmasında önemli bir engel oluşturacaktır. Bu sebeple o şahsiyetlerin hayatı ve görüşleri hakkında malumat sahibi olmak elzendir. Abdülaziz b. Bâz bu şahsiyetlerden biri olup Vehhâbilik ve çağdaş Selefîyye'de müceddid derecesinde görülen bir ilim adamıdır. Onun hakkında bilgi sahibi olmak, müntesip olduğu fırkanın düşünce yapısını tanımada bizlere yardımcı olacaktır.

1. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Bu çalışmanın temel konusu, İmam Abdülaziz b. Bâz'ın hayatı, eserleri ve itikadi görüşleridir. Binbâz, Vehhâbilik denilince ve çağdaş Selefî düşüncesi irdelendiğinde hiç şüphesiz akla gelen ilk isimlerden biridir. Bugün ülkemizdeki Ehl-i sünnet çevrelerin Vehhâbilik hakkında çok katı bir tutum içinde oldukları rahatlıkla gözlenebilmektedir. Bu katı tutum sebebiyle Vehhâbilik düşüncesi hakkında yanlış

---

¹ Çalışmada adı sıklıkla geçecek olan Abdülaziz b. Bâz'ın ismini çoğu zaman Arap literatüründe kullanıldığı hâliyle Binbâz şeklinde kısaltarak kullanacağız.

bilgiler sunulabilmektedir. Mesela bu katı tutum sahiplerinin, Vehhâbilileri sıfatlar meselesinde Mücessime, Müşebbihe olarak görmelerini, bunun dışında Vehhâbilerin şefaati kabul etmedikleriyle ilgili söylemlerini örnek olarak verebiliriz. Bu sebeple Binbâz'ın hayatı, eserleri ve itikadi görüşleri üzerine bir çalışma, özellikle itikadi açıdan Vehhâbilik düşüncesi hakkında bilgi sahibi olmamıza imkân tanıyacak ve İslam düşünce tarihine önemli bir katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmanın temel problemi ise Abdülaziz b. Bâz'ın hayatı, eserleri ve itikadi görüşleri hakkında ülkemizde Türkçeye tercüme edilmiş pek fazla eserin bulunmaması, Vehhâbilik denilen düşünce yapısını tanımada bizlere önemli bir handikap teşkil etmektedir. Bu çalışma, bu eksikliği gidermeyi ve İmam Abdülaziz b. Bâz'ın düşüncelerini incelemeyi ve onu tanıtmayı amaçlamaktadır.

2. Kuramsal Çerçeve ve Çağdaş Araştırmalar

Bu çalışma, Binbâz'ın hayatı, eserleri ve itikadi görüşleri üzerine yapılan kuramsal çalışmaları temel alacaktır. Bu bağlamda Binbâz'ın İslam hukuku, akâid, hadis ve fıkıh gibi disiplinlerdeki çalışmaları incelenecektir. Ayrıca, çağdaş İslam düşünce tarihinde İmam Abdülaziz b. Bâz'ın etkisi ve değeri üzerine yapılan araştırmalar da gözden geçirilecektir.

Ülkemizde Abdülaziz b. Bâz'ın sınırlı sayıda eserinin tercüme edilmesi dışında kendisi hakkında müstakil bir çalışma mevcut değildir. Tespit ettiğimiz çalışmalar şunlardır:

Abdülaziz b. Bâz. "Muhammed b. Abdulvehhâb" çev. Enbiya Yıldırım. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (2000), 9/9:1-8. Bu çalışma, Binbâz'ın Muhammed b. Abduvehhâb hakkında vermiş olduğu konferansın çevirisidir ancak çevirmen giriş kısmında müellifin hayatından kısaca bahsetmiştir.

Mehmet Ali Büyükkara, "11 Eylül'de Derinleşen Ayrılık Suudî Selefîyye ve Cihadî Selefîyye". *Dini Araştırmalar* 7 / 20 (Haziran 2004): 205-234. Bu makalede Binbâz, Suudî Selefîyye çizgisinden bir âlim olarak tanıtılmıştır.

Bekir Altun. *Selefîlik-Vehhâbilik ve Türkiye'deki Faaliyetleri*. İstanbul: Yeni Balkan Yayınevi, 2015. Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan ve yayınlanan bu çalışmada Binbâz'a Suudî Selefîlik bağlamında temas edilmiştir.

Bu çalışmalar dışında bir de Nureddin Yıldız'ın www.fetvameclisi.com adlı internet sitesinde Binbâz'ı tanıtmaya yönelik genel bilgiler yanında onun hayatıyla ilgili ilginç anekdotlar bulunmaktadır. Binbâz'ın ilimle meşgul bir aileden geldiği, yirmi beş yıl baş müftülük yaptığı, pek çok fıkıh kurulunun oluşumuna önderlik ettiği, İbn Teymiye ve İbn Kayyım çizgisine sâdık kaldığı ve bu yüzden çok tenkit gördüğü, muâsır Selefî anlayışa etki eden en önemli isimlerden biri olduğu hususunun tartışılmazlığı ifade edilmiştir. Zamanında dünya Müslümanlarıyla ciddi bakımdan ilgilendiği, cihat hareketi bulunan bölgelere yönelik fiili desteklerinin olduğu, Seyit Kutub idam edileceği zaman Mısır yönetimine tek başına tavır aldığı, Mısır'daki İhvan-ı Müslimin mensuplarını Suud üniversitelerine taşıdığı, yüzlerce fıkıh ve hadis âlimi yetiştirdiği, yetiştirdiği en önemli talebesinin İbn Useymin olduğu, Binbâz'ın çağdaş Ahmed b. Hanbel olarak görülmesinin doğru olmadığı yahut da bir bedevi ve İngiliz ajanı gibi görülmesinin başka bir bedevilik olduğu ifade edilir. Suudi Arabistan'ın, Amerikan politikalarını desteklemesi gibi bedeli ağır fetvalar verdiği ancak büyük makam sahibi olmasına rağmen bir köy imamı gibi sade bir hayat yaşadığı gibi önemli bilgilere yer verilmiştir.

3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, Binbâz'ın hayatını, eserlerini ve itikadi görüşlerini incelemek ve bu ilim adamının akidevî minvaldeki birtakım görüşleri hakkında bilgi verip Vehhâbilik denilen düşünce yapısını tanımaktır. Binbâz'ın düşüncelerini ortaya koyup, onun hakkında bilgi vererek özellikle ülkemizde hakkında az sayıda çalışma olan bir kişinin Türk akademisine tanıtılması bu araştırmanın önemli hedefleridir.

Bu araştırmanın önemi, Abdülaziz b. Bâz'ın İslam düşüncesi ve eğitimi alanındaki katkılarının tam olarak anlaşılmasına yönelik bir ihtiyaca cevap vermesidir. Binbâz'ın düşüncelerinin çağdaş İslam dünyası üzerindeki etkisi, dinî otoriteler ve akademisyenler arasında hâlâ büyük bir ilgi odağı olmasından anlaşılmaktadır. Bu çalışma, Abdülaziz b. Bâz'ın akide alanındaki birtakım görüşlerine yer vererek bu ilgi odağını zenginleştirmeyi ve gelecek nesiller için bir kaynak oluşturmayı amaçlamaktadır.

4. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi ve metin analizi kullanılarak gerçekleştirilecektir. Abdülaziz b. Bâz'ın hayatı, eserleri ve itikadi görüşlerini incelemek için öncelikle kaynak taraması yapılacak; ilgili literatür incelenecek ve Abdülaziz b. Bâz'ın temel eserleri ve metinleri detaylı bir şekilde analiz edilecektir. Bu analizler, Abdülaziz b. Bâz'ın düşüncelerini anlamamıza ve bu tezin temel iddialarını desteklememize yardımcı olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

HAYATI VE ESERLERİ

Bu bölümde 20. yüzyılın önemli İslam âlimlerinden biri olan Abdülaziz b. Bâz'ın hayatı, eserleri ve öğrencileri üzerinde durulacaktır.

1.1. İsmi ve Nesebi

Suudî Selefî çizginin önemli kişilerinden biri olan zahidane yaşantısıyla dikkatleri üzerine toplayan ve sevenlerince asrın müceddidi olarak kabul edilen² Binbâz'ın nesebi şöyledir: Abdülaziz b. Abdullâh b. Abdurrahmân b. Muhammed b. Abdullâh Âli Bâz.³ Binbâz'a, "bâz" isminin nereden, hangi mıntıkadan geldiği sorulduğunda bu şekilde isimlendirilmesinin aslını, hakikatini bilmediğini söylemiştir.⁴ Babası Abdullah, 1915 yılında, annesi Heyâ binti Osman b. Abdullah el-Hazîm ise 1937 yılında vefat etmiştir.⁵ Binbâz'ın ailesinin ilim, ticaret ve ziraatla uğraşmış olduğu, hatırı sayılır köklü bir aileye dayandığı bilinmektedir.⁶ Kendisine ailesinin aslının nereye dayandığı sorulduğunda ailesinin aslının Riyad şehrine dayandığını söylemiş; bazı söylentilere binaen Mısır, Ürdün ve Acem ülkelerine dayanmadığını belirtmiştir.⁷ Hanbelilerin terâcimlerinde ise ailesinin aslının Medinelî olduğu, Medine'den Diriye şehrine geldikleri de yazmaktadır.⁸

1.2. Doğumu ve Yetiştirilmesi

Abdülaziz b. Bâz, Necid'in başkenti Riyad şehrinde Zilhicce ayının on ikinci günü hicrî 1330 miladi 1912 yılında doğmuş; bu şehirde yetişip büyümüştür. Riyad şehrinde sadece hac ve umre ibadeti niyetiyle ayrılmıştır.⁹ Babasını çok küçük yaşta,

---

² Nâsır b. Müsfır Zehrânî, *İmâmu'l-asr* (Riyad: Müessesetu'l-cüreysî, 2000), 39.

³ Abdurrahman b. Yûsuf Rahme, *el-İncâz fî tercümeti'l-İmâm Abdülazîz b. Bâz* (Mektebetu'n-nûr, 2006), 26.

⁴ Mâcid es-Seferî, "Abdülaziz b. Bâz", *Cerîdetu'l-Cezîra* (24/03/1401), 31.

⁵ Hamid b. İbrahim b. Abdülazîz Şetevî, *el-İbrîziyyetu fî't-tis'ini'l-Bâziyye* (Riyad: Dâru'l-âsime, 2000), 20-21.

⁶ Rahme, *el-İncâz*, 26.

⁷ Şâfi b. Müzekkir b. Cemhûr Kureyşî, *Menhecû's-şeyh Abdüllazîz b. Bâz fî-kazâyâ'l-fikhiyyeti'l-müstecedde* (Dâru İbni'l-Cevziyye, 1426/2004), 30-31.

⁸ Rahme, *el-İncâz*, 26.

⁹ Rahme, *el-İncâz*, 26.

üç yaşındayken 1915 yılında kaybetmiştir. Babasının vefatı sebebiyle annesinin himayesine girip onun gözetimi altında eğitimini, terbiyesini almıştır. Binbâz'ın yetiştiği Riyad, ilim yönünden mütebahhîr, zengin bir şehirdir. İlmî bakımdan münbit olan bu şehirde tahsil hayatına adım atmıştır. Kur'ân-ı Kerîm'i Abdullah b. Müfeyric'in¹⁰ rahle-i tedrisinde küçük yaşlarda başlayıp ezberlemiştir.¹¹ Kur'ân'ı hıfzettikten sonra şer'i ilimlere adımını atmış ve Riyad'ın seçkin âlimlerinden ilim okuma imkânı bulmuştur. Bu âlimlerden biri olan Muhammed b. İbrahim Abdüllatif'in, Binbâz'ın ilim hayatında yeri farklı olmuş; on yedi yaşından yirmi yedi yaşına kadar on yıl boyunca şer'i ilimlerin tamamına yakınını ondan okuyup çokça istifade etmiştir. Şu durumu da belirtmemiz lazımdır ki Binbâz'ın şer'i ilimleri tahsil etmesinde genç yaşta vefat eden annesi Heyâ binti Osman b. Abdullâh el-Hazîm'in¹² çok büyük tesiri ve teşviki olmuştur. Binbâz ilim yolculuğunu âmâ olarak sürdürmüştür. On altı yaşındayken geçirdiği bir hastalık sebebiyle görmesi bozulmuş, yirmi yaşında ise görme yetisini tamamen kaybetmiştir.¹³ Binbâz'ın bu hâli ilim talebine mâni olmamış ve bütün ilim sevdalıları için ilim yolunda maruz kalınan handikapları aşma hususunda ilham kaynağı olmuştur. İlk resmî görevine yirmi yedi yaşındayken Delm beldesinde kadı olarak başlamıştır. Bu görevini 1939 yılından 1953 yılına kadar on dört yıl sürdürmüştür. Hayatı boyunca önemli görevlere getirilmiştir. Mesela 1972 yılında Medine-i Münevvere'de bulunan Medine İslam Üniversitesinin rektörlüğünü yapmıştır. 1996 yılında da Kral'ın emriyle Suudi Arabistan'ın genel müftüsü olarak tayin edilmiştir. İlim serüveninde İslami ilimler arasından hâssaten hadis ve fıkıh ilmiyle işigal etmiş ve özellikle hadis ilminde çok yüksek bir seviyeye ulaşmıştır.¹⁴

1.3. Vefatı

Abdülaziz b. Bâz, h. 1420 m. 1999 yılında Muharrem ayının yirmi yedisinde çarşamba günü sabah namazı vaktinde Tâif'te vefat etmiştir. Suudi Arabistan'ın

---

¹⁰ Mûsa Muhammed b. Mûsa, *Cevânibu min-sîrati 'ş-şeyhi 'l-imâmi Abdülazîz b. Bâz* (Riyad: Dâru ibni Huzeyme, 2002), 33.

¹¹ Rahme, *el-İncâz*, 27.

¹² Şetevî, *el-İbrîziyyetu*, 191.

¹³ Rahme, *el-İncâz*, 28.

¹⁴ Ahmed b. Abdullah Ferîh, *eş-Şeyh ibnu Bâz ve Muvâfakatu's-sâbita* (Kuveyt: Mektebetu'r-rüşd, 2000), 11.

tanınan ve sevilen seçkin âlimlerinden olması sebebiyle cenazesi cuma gününe ertelenmiştir. Cuma günü cenaze namazı Mescid-i Haram'da çok büyük bir kalabalık tarafından kılınmıştır. Mekke-i Mükerreme'de makberatu'l-adl kabrine defnedilmiştir.¹⁵

1.4. Çocukları

Abdülaziz b. Bâz üç evlilik yapmıştır. İlk evliliğini 24 yaşındayken 1936 yılında vâlidesi hayattayken gerçekleştirmiştir. Fakat bu evlilik validesinin vefatından sonra çok sürmeyip, 1939 yılında eşinden boşanmasıyla sonlanmıştır. Daha sonra aynı yıl içinde Heyâ binti Atik'le evlenmiştir. Binbâz'ın bu evlilikten iki erkek ve üç kız olmak üzere beş çocuğu olmuştur. Heyâ'dan olan erkek çocuklarının isimleri Abdullah ve Abdurrahman'dır. Üçüncü eşine gelince onunla 1968 yılında 56 yaşındayken evlenmiştir. Munîre adındaki bu eşinden de iki erkek üç kız olmak üzere beş çocuğu olmuştur. Munîre'den olan erkek çocuklarının isimleri Ahmed ve Hâlid'dir. Böylece Binbâz'ın altısı kız, dördü erkek olmak üzere toplamda on çocuğu vardır.¹⁶ Binbâz'ın en büyük oğlu Abdullah'tır. Abdullah'tan sonraki oğlu Abdurrahmân'dır. Binbâz'ın bu iki evladı ticaretle iştigal etmektedir. Üçüncü sıradaki oğlu Ahmed ise babası gibi İslami ilimlerle meşgul olup şeriat fakültesinde okutman olarak görev yapmaktadır. Binbâz'ın erkek çocukları arasında kendisiyle en çok vakit geçiren oğlunun Ahmed olduğu bilinmektedir. Ahmed, babasının yolculuklarının birçoğuna eşlik etmiştir. Erkek çocuklarının en küçüğü ise Hâlid'dir. Halid de Melik Suud Üniversitesinde görev yapmaktadır. Abdülaziz b. Bâz'a en çok hangi evladınızı seviyorsunuz diye bir sual sorulunca cevaben "Hepsinin benim yanımdaki değeri, sevgisi aynıdır. Onlardan birini birinin önüne geçirmem" diyerek cevap vermiştir.¹⁷

1.5. Hocaları

1. Muhammed b. Abdüllatîf b. Abdurrahman b. Hasan b. Muhammed b. Abdülvehhâb: 1868 yılında Riyad'da doğup büyümüş ve 1946 yılında vefat

¹⁵ Zehrânî, *İmâmu'l-asr*, 17.

¹⁶ Kureyşî, *Menhecu's-şeyh Abdülaziz*, 45.

¹⁷ Rahme, *el-İncâz*, 34.

etmiştir. Akide, tefsir, hadis ve fıkıh alanında ihtisas sahibi bir âlimdir. Riyad şehrinde kadı olarak görev yapmıştır.¹⁸

2. Said b. Hamid b. Ali b. Atik: Binbâz bu hocasından hadis ilmini tahsil etmiştir. Hocası Said, Halve beldesinde büyüüp yetişmiştir. İlim tahsiline babasının yanında başlamıştır. İlim talebi için rihlelerde bulunmuş, bu seyahatlerden birini Hindistan'a gerçekleştirmiştir. Hintli âlimlerden Muhaddis Nezir Hüseyin Dehlevi'den, Siddık Hasan Han Kannuci'den ilim tahsil etmiştir. Hindistan'da 9 yıl kalmıştır.¹⁹ Eflac kadılığı yapmış olup²⁰ Riyad'da 1928 yılında vefat etmiştir.²¹

3. Hamid b. Fâris b. Muhammed b. Fâris: Abdülaziz b. Bâz, bu hocasından ferâiz ilmini okumuştur.²² 1842 yılında doğmuştur. İlk ilim tahsilini babasından almıştır. Nahiv alanında zamanının Sîbeveyhi olarak kabul edilmiştir.²³ Maliye bakanlığı yapmış,²⁴ 1927 yılında Riyad'da vefat etmiştir.

4. Sâlih b. Abdülaziz b. Abdurrahman b. Hüseyin b. Muhammed b. Abdülvehhâb: Binbâz, bu hocasından akide ve fıkıh ilmini okumuştur. Hocası Sâlih, Riyad kadılığı görevinde bulunmuş; ayrıca ticaretle de iştigal etmiştir. 1951 yılında Riyad'da başına ve gözüne isabet eden bir hastalık sebebiyle vefat etmiştir.²⁵

5. Said b. Vakkas Buhârî: 1934 yılında Binbâz bu hocasından Mekke'de tecvit ilmini tahsil etmiştir.²⁶

6. Muhammed b. İbrahim b. Abdüllatîf b Abdurrahmân b. Hasan b. Muhammed b. Abdülvehhâb: Binbâz'ın en çok istifade ettiği, on yıl boyunca mülâzemet ettiği hocasıdır. Binbâz, hocası Muhammed'in en özel talebesidir. Binbâz, 1926 yılından 1936 yılına kadar tam on yıl boyunca hocası Muhammed'e talebe olmuş; ondan ilim okumuştur. Hocası Muhammed usulcü, muhaddis, fakih bir zattır. Suud müftülüğü yapmış önemli bir isimdir. Abdülaziz b. Bâz'ın uzun bir süre talebelik

---

¹⁸ Rahme, *el-İncâz*, 72-73.

¹⁹ Rahme, *el-İncâz*, 79-80.

²⁰ Rahme, *el-İncâz*, 81.

²¹ Rahme, *el-İncâz*, 89.

²² Rahme, *el-İncâz*, 88.

²³ Rahme, *el-İncâz*, 92.

²⁴ Rahme, *el-İncâz*, 89.

²⁵ Rahme, *el-İncâz*, 94-95.

²⁶ Rahme, *el-İncâz*, 96.

yapması sebebiyle hocası Muhammed'in hayatına dair diğer hocalarına nazaran daha tafsilatlı bilgi verilmesi faydalı olacaktır. Hocası Muhammed, 1890 yılında Muharrem ayının on yedinci günü Riyad şehrinde doğmuştur. Babası İbrahim'in himayesinde yetişmiştir. Babası, onu sekiz yaşına geldiğinde Kur'ân-ı Kerîm'i hıfzı için hafızlık okuluna göndermiştir. On bir yaşında görme yetisini yitirmesinden ötürü üç yıl ara verip, on dört yaşına geldiğinde hafızlığa kaldığı yerden devam etmiş ve on dört yaşında hıfzını tamamlamıştır. Kur'ân hıfzından sonra ilim serüvenine başlamıştır. Bu serüvende Muhammed b. Abdülvehhâb'ın eserlerini muhtasar bir şekilde okumaya başlamış, nahiv ve ferâiz ilmini babası İbrahim'den okumuştur. Daha sonra amcası Abdullah b. Abdüllatif'ten "*Kitâbu't-Tevhîd*" adlı eseri, İbni Teymiyye'nin "*el-Akâdetu'l-Vâsitiyye*" adlı eserini okumuş olup; bunun yanında ondan tefsir usulü, hadis usulü de okumuştur. Hocası Said b. Hamid b. Atik'ten fıkıh ve hadis usulü ilimlerini, Hamid b. Fâris'ten "*Elfiyye*" ve diğer nahiv ilmiyle ilgili eserleri ve fıkıh ilmini, Abdullah b. Raşid b. Celud Anzi'den ferâiz ilmini okumuştur. Amcası Abdullah vefat ettikten sonra Melik Abdülaziz b. Abdurrahman Âli Suud, kendisini amcasının imamlık yaptığı camiye amcasının halefi olarak tayin etmiştir. Muhammed, bu mescitte ilim talebelerine muhtelif ilimler okutmuştur. Daha sonra Melik Abdülaziz, Muhammed'i 1924 yılında dinde aşırıya kaçmalarıyla bilinen Ğatğat ehline görevlendirmiştir. Muhammed, Ğatğat ehlinin yanında altı ay kalmış ve memleketi Riyad'a dönmüştür.²⁷ Binbâz'ın nasıl bir eğitimden geçtiğini anlamamız için hocası Muhammed'in günlük icra ettiği ilim programına göz atmamız gerekmektedir. Hocası Muhammed, sabah namazını kıldıktan sonra ilmî tedrisatına başlar ve küçük talebelere nahiv ilmiyle ilgili "*Ecrûmiyye*" adlı eseri okutur. Küçük talebelerinden sonra nahiv ilminde orta seviyede olanlara İbn Hişâm'ın "*Katrîn'n-nedâ ve bellü's-sadâ*" adlı eserini, bunlardan sonra büyük talebelerine nahiv ilminde "*Elfiyye*" adlı eseri şerhiyle beraber okuturdu. Ders işleyişinde metinleri okuduktan sonra metni ezberinden tekrar ederdi. İbareler üzerine konuşur, kelimelerin manalarını açıklardı. Sonra talebelere biri fıkıh ilmiyle ilgili "*Şerhü'z-zâd*" isimli eseri okumaya başlar; her paragrafın, cümlenin üzerinde titizlikle dururdu. Şârihin ibarelerine ve cümlelerine not düşer, ibaredeki problemleri çözerdi. Hocası Muhammed, fıkıh ilminde derin bir birikime

---

²⁷ Rahme, *el-İncâz*, 97-98.

sahiptir. Fıkıh dersinden sonra “*Bulûgu’l-Merâm*” kitabını okuturdu. Daha sonra evine gider, istirahat ederdi. Öğle namazında evinden çıkar, insanlara mescitte namaz kıldırırdı. Daha sonra daha derinlemesine okuma yaptığı öğrencileriyle “*Câmiü’t-Tirmizî*”, “*Sahîh-i Buhârî*”, “*Zâdü’l-Meâd*” adlı eserleri okuturdu. Bunlardan sonra bazı öğrencilere “*Kitabu’t- Tevhîd*”, “*el-Akîdetü’l-Vâsıtiyye*” gibi akaid metinlerini okuturdu. Akşam ezanına yarım saat kala evine gider, abdestini yenilerdi. Akşam ezanı okununca mescide gelir, namazı kıldırır, namazdan sonra ferâiz ilmini okuturdu. Yatsı ezanı okunduğunda ferâiz dersi halkasından kalkar, ilk safa gider, nafîle namaz kıldırırdı. Namazdan sonra talebelere İbn Kesîr’in tefsirini okuturdu. Sonra yatsıyı kıldırır, evine dönerdi. Binbâz’ın hocası Muhammed, derslerdeki bu tertibi 1918 yılından 1959 yılına kadar tam kırk bir yıl istikrarlı bir şekilde devam ettirmiştir.²⁸ Binbâz da hocası Muhammed’in izlemiş olduğu bu sistemi devam ettirmiştir.²⁹ Binbâz’ın en çok hemhal olduğu hocası Muhammed, Ramazan ayının yirmi dördünde çarşamba günü 1968 yılında Riyad’da vefat etmiştir. Cenaze namazını talebesi Abdülaziz b. Bâz kıldırmıştır.³⁰

1.6. Üstlendiği Görevler

1. 1936 yılından 1950 yılına kadar on dört yıl Harac mıntıkasında kazâ yani müftülük, hakimlik görevini yerine getirmiştir.
2. 1951 yılında Riyad’da ilim enstitüsünde öğretim görevini yerine getirmiştir. 1952 yılında Riyad’da şeriat fakültesinin yapımı bittikten sonra bu fakültede fıkıh, tevhid ve hadis ilimlerinde dokuz yıl boyunca dersler vermiştir.
3. 1960 yılında Medine’deki İslam Üniversitesine rektör yardımcısı olarak tayin edilmiştir. Bu görevini 1969 yılına kadar sürdürmüştür. Üniversitenin rektörü, aynı zamanda Binbâz’ın en önemli hocası Muhammed b. İbrahim’in 1968 yılı Ramazan ayında vefatından sonra Binbâz, 1969 yılında bu üniversitenin rektörü olarak tayin edilmiştir.

---

²⁸ Rahme, *el-İncâz*, 99-100.

²⁹ Zehrâni, *İmâmu’l-asr*, 42-43.

³⁰ Rahme, *el-İncâz*, 106.

4. 1974 yılında Kral'ın emriyle Binbâz, ilmî araştırmalar merkezine iftâ, davet ve irşad görevlerini yönetmesi için genel başkan olarak tayin edilmiştir. Bu görevi 1993 yılına kadar sürdürmüştür.
5. 1996 yılında Kral'ın emriyle Suudi Arabistan'ın baş müftüsü olarak tayin edilmiştir. Bunun yanında ilmî araştırmalar merkezinin ve *Hey'etü'l-kibâri'l-ulemâ*'nın başkanlığını yürütmüştür.
6. Binbâz, bu görevlerin dışında birçok İslami ve ilmî kuruluşlarda üye olarak yer almıştır.³¹

1.7. Binbâz'ın İlmî Yeri Hakkında Söylenenler

Muhammed b. Sâlih b. Useymîn: “Binbâz akide, hadis ve fıkıh alanında insanların en âlimidir.”³²

Muhammed b. Nâsır Elbâni: “Binbâz bu asrın müceddididir.”

Sâlih b. Fevzân: “Binbâz fikhî meselelerde, ulemânın kavillerini bilmede, hadis ezberinde yani o hadislerin isnatlarını, metinlerini, tahrîc ve derecelerini bilip ezberlemede müthiş bir donanıma sahip, bilgi noktasında bir delildir.”

Ezher şeyhi Seyyid Tantâvi: “Hocamız Binbâz, Kur'ân ve sünnette sabit olmayan tüm şeylerden, hurâfelerden uzak duran, saf, arı bir fikhî melekeye sahip olan ve hayatını ilme vakfetmiş ender âlimlerdendir.”³³

Türkiyeli öğrencisi Abdullah Yolcu (Eserî): “Binbâz hocam üstün ahlak sahibiydi. Ondan itikat, fıkıh, ahlak ve metot alanında ders aldım. Hocam itikatta dört imama bağlıdır. Fıkıhta Hanbeli mezhebinin usulüne bağlıdır ancak furû' konularda Hanbeli mezhebine bağlı kalmayıp delili dikkate almıştır. Hanbeli mezhebini taassubî bir şekilde savunulmasını yanlış bulmuştur.”³⁴

---

³¹ Abdülaziz b. Bâz, *Mecmûu Fetâva ve Makâlâtun Mutenevviah*, thk. Muhammed Sa'd Şuvey'ır (Riyad: Dâru'l-Kâsım, 1998), 1/10.

³² Abdülaziz b. İbrahim b. Kâsım, *Tercumetu semmâhati's-şeyh Abdülaziz b. Bâz* (Riyad: Dâru-esâleti'l-hâzır, 2009), 209.

³³ Kâsım, *Tercumetu semmâhati's-şeyh*, 213-214.

³⁴ Abdullah Yolcu, “Şeyh Abdülaziz ibn Bâz kimdir”, *Youtube* (14 Ağustos 2015), 34:04.

1.8. Öğrencileri

Abdülaziz b. Bâz; Delm, Medine ve Riyad'da birçok öğrenci yetiştirmiştir. Yetiştirdiği yüzlerce öğrencinin büyük kısmı, Suudi Arabistan'da *Hey'etu kibâri'l-ulemâ* da önemli kurumlarda görev almış; kadılık yapmış ve devlet bürokrasisinde yer edinmiştir. Binbâz'ın öğrencileri sadece Suudlu değildir. İslam dünyasının çeşitli ülkelerinden çok sayıda öğrencisi olmuştur.

1.9. Eserleri

Abdülaziz b. Bâz, İslam akâidinin neveleri, kısımları; fıkıh, fıkıh usulü ve kavâidi; hadis, hadis usûlü ve mustalahâtı; zikirler, din hususunda ortaya atılan şüphelere, tartışmalara müdafa niteliğinde eserler gibi birçok konuda müstakil eserler kaleme almış ve eserleri birçok dile tercüme edilmiştir.

Büyük ve Orta Hacimdeki Risaleleri

1. el-Edilletü'l-kâşife li ehtâi ba'zi'l-kitâb
2. el-Edilletü'n-naqliyye ve'l-hissiyye 'alâ imkâni's-su'ûdi ilâ'l-kevâkibi ve alâ-cereyâni's-şemsi ve sukûni'l-arz
3. İkâmetü'l-berâhîn alâ hükmi men istigâse bi gayri'l-lâhi ev saddega'l-kehenete ve'l-arrâfîn
4. el-İmâm Muhammed b. 'Abdülvehhâb da'vetühü ve sîretühü
5. Beyânu ma'nâ kelimetü'lâ ilâhe illallah
6. et-Tahkîk ve'l-İzâh li kesîri min mesâili'l-hacci ve'l-umreti ve'z-ziyâratü alâ da'vi'l-kitâbi ve's-sünne
7. Tenbîhâtün Hâmmetün alâ mâ ketebahu Muhammed Ali es-Sâbûnî fî sıfâti'l-lâhi
8. el-Akîdatü's-sahîha ve mâ yuzâdduhê
9. ed-Da'vetü ile'l-lâh
10. Tenbîhun Hâmmun alâ kezibi'l-vasiyyeti'l-mensûbeti ilê-eş-Şeyh Ahmed
11. Vucûbü'l-amel bi's-sünneti ve küfru men enkerahê
12. ed-Da'vetü ilâ'l-lâhi ve ahlâku'd-du'âti

13. er-Resâilu ve'l-Fetâvâ en-Nisâiyye³⁵
14. el-Fetâvâ müessesetü'd-da'veti'l-İslâmiyyeti's-sahafiyye
15. Fetâvâ İslâmiyye İbni Bâz- İbni Useymîn- İbni Cibrîn
16. Fetâvâ teteallaku bi ahkâmi'l-hacci ve'l-umrati ve'z-ziyâratı
17. Fetâvâ el-Mereti li ibni Bâz ve'l-lecnetü'd-dâime
18. Fetâvâ mühimmetün teteallaku bi'l-hacci ve'l-umra
19. Fetâvâ ve tenbîhâtün ve nesâih
20. el-Fevâidü'l-celiyye fi'l-mebâhisi'l-farziyye
21. Mecmû'u Fetâvâ ve makâlâtün mütenevvîa (30 cilttir)
22. Mecmû'atu resâil fi't-tahâratı ve's-salâti ve'l-vuzûi
23. Mecmû'atu'l-fetâva ve'r-resâili'n-nisâiyye
24. Nakdu'l-kavmiyyeti'l-arabiyyeti alâ da'vi'l-İslâmi ve'l-vâkı'ı
25. Vucûbü'l-emri bi'l-ma'rûfi ve'n-nehyi ani'l-münker
26. Vucûbü'l-ameli bi's-sunne ve kufru men enkerahê
27. Şerh-u selâseti'l-usûl

Küçük Risaleleri

1. el-Ezkâru'l-letî tukâlu ba'de'l-ferâği mine's-salâti
2. İzâhu'l-hakki fî-duhûli'l-cinnî fi'l-insî ve'r-raddu alâ men enkerâ zêlik
3. et-Teberrucü ve hataru muşâreketi'l-mereti li'r-raculin fî meydâni amelihî
4. et-Tahzîru mine'l-bida'i
5. et-Tahzîru mine'l-kumâri ve şurbi'l-muskiri
6. et-Tahzîru mine'l-mugâlâti fi'l-muhûri ve'l-isrâfu fî hafalâti'z-zevâci
7. Tühfetü'l-ahyâr bi beyâni cümletin nâfi'atin mimmâ verade fi'l-kitâbi ve's-sünneti mine'l-ed'iyati ve'l-ezkâri
8. Tenbîhün Hâmmün alâ kezibi'l-vasiyyeti'l-mensûbati li'ş-şeyhi Ahmed hâdimu'l-harami'n-nebeviyyi
9. Keyfiyyetü salâti'n-nebî
10. Vucûbü edâi's-salâti fi'l-cemâ'ati
11. Eyne yezau'l-musallî yedeyhi ba'de'r-raf'i mine'r-rukû'i

---

³⁵ Rahme, *el-İncâz*, 159.

12. el-Cevâbü's-Sahîhu min ahkâmi's-salâti'l-leyli ve't-terâvih
13. el-Cevâbü'l-Müfidu fi hükmi't-tasvîr³⁶
14. Hükümü'l-İslâmi fi men ze'ame enne'l-Kur'âne mutenâkizun ev muştemilun alâ ba'zi'l-hurâfâti ev vasfi'r-rasûli bimâ yetezammenü tenakkasuhu evi't-ta'nu fi risâletihî
15. Hükümü's-süfûri ve'l-hicâbi ve nikâhi'ş-şigâri
16. Hükümü's-salâti alâ'n-nebî ve'l-işârati ileyhê bi'l-hurûfi
17. Hükümü'l-ginâi
18. Hükümü mukâbeleti'l-mereti li's-sâiki ve'l-hâdimi
19. Hataru muşâreketi'r-raculi li'l-mereti fi meydâni amelihî
20. ed-Durûsü'l-Mühimmetü li âmmeti'l-umme
21. ed-Da'vetu ila'l-lâhi ve Ahlâku'd-du'âti
22. Risâletêni fi's-salâti
23. Risâletâni Mû'cizetâni an ahkâmi'z-zekâti ve's-sıyâmi
24. Risâletün an hükmi şürbi'd-duhâni
25. Risâletün fi i'fâi'l-lihâ
26. Risâletün fi'l-cihâd
27. Risâletün fi hükmi's-sihri ve'l-kehênati
28. Risâletün fi mesâili'l-hicâbi ve's-süfûri
29. Risâletün fi-vucûbi's-salâti cemâ'aten
30. Resâilu fi't-tahâratihî ve's-salâti
31. es-Seferu ilâ bilâdi'l-kefarati
32. Avâmilu islâhi'l-müctema'i meâ-nasîhatin mühimmetin âmmeten
33. el-Gazvü'l-fikrî ve vesâilühü
34. Fetâvâ fi hükmi'l-ginâi ve'l-isbâli ve halki'l-lihâ ve't-tasvîri ve şürbi'd-duhâni ³⁷
35. Fetâvâ ve resâilu fi'l-efrâh
36. Fazlu'l-cihâdi ve'l-mücâhidîn
37. Mâ zâ yecibu aleykum şebêbe'l-İslâm

---

³⁶ Rahme, *el-İncâz*, 160-161.

³⁷ Rahme, *el-İncâz*, 161-162.

38. Mecmû'atu resâili fi's-salâti
39. Mevkifü'l-Yehûdi mine'l-İslâm
40. Nasîhatü'l-Müslimîn ve fetâvâ bi şe'ni'l-hadami ve's-sêikîn ve hatarahum alâ'l-ferdi ve'l-müctema'i
41. Nasîhatün ve tenbîhün alâ mesâili fi'n-nikâhi muhâlefete li's-ser'i
42. Hekezâ haccu'r-rasûl
43. Vucûbü tahkîmi şer'i'l-lâhi ve nebzi mâ hâlefehu
44. Fî-zilli's-seriati'l-İslâmiyyeti
45. Vucûbu luzûmi's-sünne ve'l-hazri mine'l-bid'a
46. Da'vetün li't-tevbe
47. Beyânü lâ ilâhe illallah
48. el-İlmü ve ahlâku ehlihi
49. Ehemmiyetü'l-ilmî fi muhârabeti'l-efkâri'l-heddâmeti
50. Usûlü'l-îmân
51. Lâ dînün hakkun illâ dînü'l-İslâm
52. et-Tahzîr mine'l-isrâfi ve't-tebzîr
53. Beyânü't-tevhîd
54. es-Sihru ve'l-Hurâfe
55. el-Ecvibetü'l-Müfîdetü an ba'zi resâili'l-akîdeti
56. Risâletün fi't-teberruk ve't-tevessül
57. Mesûliyyetü tâlibi'l-ilm
58. İ'sâru't-tevhîd yehtımu vesne's-sûfiyye
59. Nesâihu Âmmetün ³⁸

---

³⁸ Rahme, *el-İncâz*, 163.

İKİNCİ BÖLÜM

TEMEL İTİKADİ GÖRÜŞLERİ

Bu bölümde Abdülaziz b. Bâz'ın tevhid (ilahiyat), nübüvvet ve sem'ıyyâta (ahirete ilişkin konular) dair temel görüşleri incelenecektir.

2.1. Tevhid

Binbâz, selefi çizgideki âlimlere uyararak tevhidin üç kısımdan oluştuğunu, cahiliye döneminde müşriklerin bu üç kısımdan ikisini ikrar edip, birini inkâr ederek Hz. Peygamber'e düşmanlık beslediklerini, savaştıklarını, mücadele ettiklerini belirtmiştir.

2.1.1. Tevhidin Çeşitleri

Binbâz'a göre tevhidin üç kısmı şunlardır:

1. Tevhid-i rubûbiyet
2. Tevhid-i ulûhiyet
3. Tevhid-i esmâ ve sıfat³⁹

Binbâz bazı âlimlerin, Allah Resûlü'ne uymanın farzıyetini ifade için tevhidin bu üç kısmına bir de "tevhid-i mutâbaât"ı ilave ederek tevhidi dört kısımda değerlendirdiklerini de ifade etmiştir.⁴⁰

Binbâz'a göre tevhid-i ulûhiyet; ibadetin, kulluğun yalnızca Yüce Allah'a tahsis edilmesidir.⁴¹ Tevhid-i rububiyet ise Allah'ın fiillerine yani O'nun yaratıcı, rezzâk, dilediğini yapan, muhyî, mümît, âlemdeki bütün işlerde tasarruf yetkisine sahip olan ve âlemdeki bütün işleri düzenleyen bir varlık olduğuna inanmaktır. Binbâz, müşriklerin tevhidin bu kısmına inanıp iman ettiklerini söylemiştir.⁴² Bu durumun böyle olduğunu Kur'ân-ı Kerîm de şöyle ifade etmiştir:

³⁹ Binbâz, *Aksâmu't-tevhîd*, (y.y. Mektebetu-t-teâvun, 1431), 12.

⁴⁰ Binbâz, *Aksâmu't-tevhîd*, 9.

⁴¹ Binbâz, *Durûsun li'ş-Şeyhi li-İbni Bâz*. (Durûsun Savtiyyetun kâme bi tefrîghê mevkiu'ş-şebeketi'l-İslâmiyye, 1431), 1/4.

⁴² Binbâz, *Durûsun li'ş-şeyh*, 12-13.

“De ki: “Sizi gökten ve yerden kim rızıklandırıyor? Ya da işitme ve görme yetisi üzerinde kim mutlak hâkimdir? Ölüden diriyi, diriden ölüyü kim çıkarıyor? İşleri kim yürütüyor?” “Allah” diyecekler. De ki: “O hâlde, Allah’a karşı gelmekten sakınmayacak mısınız?” (Yunus, 10/31)⁴³

Binbâz, esmâ ve sıfat tevhidini tevhid-i rubûbiyet cinsinden görmüştür. Müşriklerin rubûbiyet tevhidiyle esmâ ve sıfat tevhidini inkâr etmediklerini, onların sadece ulûhiyet tevhidini inkâr ettiklerini söyleyerek bu tevhide aykırı eylemlerini şöyle örneklendirmiştir: İnsanların putlara, meleklerle, peygamberlere, ağaçlara ve taşlara ibadet ederek bunlara ibadet etmenin kişiyi Allah’a yaklaştırdığına inanmaları ve bunları şefaathiler olarak görmeleri ulûhiyet tevhidinin inkârıdır. Bu davranışlar kişileri şirke düşürür. Şu ayet-i kerime bu tevhid anlayışının delilidir:

“İyi bilin ki, halis din yalnız Allah’ındır. O’nu bırakıp da başka dostlar edinenler, “Biz onlara sadece, bizi Allah’a daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz” diyorlar. Şüphesiz Allah, ayrılığa düştükleri şeyler konusunda aralarında hüküm verecektir. Şüphesiz Allah, yalancı ve nankör olanları doğru yola iletmez.” (Zümer, 39/3)

Tevhid-i rubûbiyet, ulûhiyet ve esmâ, sıfat olarak ilk tasnif edenin Takiyyüddîn İbn Teymiyye olduğu bilinir. Kendisi, kitaplarında bu tasnifin ilk olarak kendisi tarafından ortaya konduğunu belirtir.⁴⁴ Bu tasnif her ne kadar Binbâz’ın referans aldığı birtakım ayetlerle örtüşüyor gibi dursa da aslında böyle bir tasnifi mutlak anlamda Kur’ân’da göremiyoruz. Müşriklerin mutlak anlamda Allah’ın rubûbiyetini kabul ettikleri iddiası, Kur’ân-ı Kerîm’le uyuşmamaktadır. Kur’ân, ulûhiyet ve rubûbiyet kavramlarıyla ifade edilen şirke yer vermiştir. Şu ayet-i kerime bu düşüncemin delilidir:

“Ve hiçbir zaman size melekleri ve peygamberleri râbler edinmenizi de emredemez, ya siz Müslüman olduktan sonra size küfrü emredebilir mi? (Âl-i İmrân,

---

⁴³ Binbâz bu ayetin dışında başka birçok ayette bu konuya temas edildiğini söyleyerek Zuhruf, 39/87, Lokman 31/25, Yunus 10/18 ayetlerini örnek verir.

⁴⁴ Takiyüddin İbn-i Teymiyye, *et-Tisi’niyye*, thk. Muhammed b. İbrahim El-Aclân (Riyad: Mektebetu’l Maârif, 1999), 2/799.

3/80). Bu ayet müşriklere hitaben gelmiştir ve müşriklerin melekleri ve peygamberleri rabler edindiğini belirtir.⁴⁵

Bu tasnifi benimseyenlere göre ulûhiyet tevhidi, kişinin kendi fiillerinde Allah'ı birlemesidir. Bu tanımlarında tevhidin amel boyutunun da olduğu sonucu karşımıza çıkar. Mesela Allah'ın hükmünü bir kimse doğru bulduğu ve inandığı hâlde eğer amel etmiyorsa bu tasnife göre kişi, ulûhiyet tevhidini bozmuş; ameliyle Allah'ı birlememiş ve bu sebeple şirke girmiştir. Hâlbuki tevhid dediğimiz şey; kişinin, Allah'ı zât, esmâ, sıfat, fiil ve ahkâmında zihin ve kalp yoluyla birlemesidir.⁴⁶ Burada zihin ve kalp yoluyla birlemesi ifadesi önemlidir. İbn Teymiye'nin bu tasnifi sebebiyle Müslümanlar, birbirlerini tekfir etmekte ve müşrik diye itham etmektedir. Ülkemizde bu tasnif sahiplerinin oy kullanan Müslümanlara müşrik demelerini örnek olarak verebiliriz. Bu düşünce tehlikeli ve yanlıştır. Çünkü bir kimsenin; zihin ve kalple inandığı şeyler, nefis, heva ve bazı sebeplere binaen o ameli tatbik etmemesi, o inandığı şeyi inkâr ettiği, şirk koştığı anlamına gelmez. Bu tasnif sahiplerinin her yerde karşımıza cevap olarak getirdiği “*Allah'a yaklaştırsınlar diye o putlara ibadet ediyoruz.*” (Zümer 39/3) ayetini yalnızca amel cihetinde görmek yanlış olacaktır. Onların aslında bu yaptıkları şeye zihin ve kalple inandıklarını da göstermektedir.

2.1.2. İman Bahsi

Binbâz, imanı Yüce Allah'tan ve Resûl-i Ekrem'den gelen kavli, amelî ve itikadi her şeyi tasdik etmek diye tanımlamıştır.⁴⁷ İmanın asıllarını ise Hz. Ömer'den (r.a.) gelen, Cibril hadisi olarak bilinen meşhur rivayete atıfta bulunarak açıklamıştır. Bilindiği üzere ilgili rivayette Cebrail'in “İman nedir?” sorusuna cevaben Efendimiz (s.a.v.), imanın Allah'a, resûlüne, kitaplara, meleklerle, ahiret gününe ve kadere iman etmek olduğunu bildirmiştir.⁴⁸ Binbâz, bu altı asıl üzere iman meselelerinin temerküz ettiğini belirterek bu altı asıl tasdik etmenin yanında bu altı asıla furû olarak gelen imanla ilgili meselelerin de tasdik/itikad edilmesini zorunlu görmüştür.⁴⁹

⁴⁵ el-Yusuf 12/39; et-Tevbe 9/31; Enam 6/1.

⁴⁶ Bekir Topaloğlu - İlyas Çelebi, *Kelam Terimleri Sözlüğü* (İstanbul: İSAM Yayınları, 2015), 321.

⁴⁷ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 28/151.

⁴⁸ Buhârî, “İman”, 1; Müslim, “İman”, 1.

⁴⁹ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 28/155.

Binbâz, imanın artıp eksilmesiyle ilgili imanın taatlerle ziyadeleşeceğini, mâsiyetle de noksanlaşacağını söylemiştir.⁵⁰ Burada belirtmek gerekir ki imanın tarifi meselesinde amelen kaydında mezhep imamları arasında ihtilafın vaki olduğu bilinmektedir. Kimi imamlar, imanın tanımında amelen kaydını şart görmeyip, iman ve amelin ayrı şeyler olduğunu belirterek amelin imandan bir cüz olmadığını nakletmişlerdir.⁵¹ Kimi imamlar ise amelen kaydını imanın tarifinde belirterek şart koşmuşlardır. Fakat bu tanımdaki ihtilaflar tamamen lafzi olup, imanın tanımında amelen kaydının konulması imanın kemaliyetiyle ilgilidir. İslam tarihinde ameli, imandan bir cüz olarak gören fırkalar da olmuştur. Mesela mürtekb-i kebîra sebebiyle Müslümanları tekfir eden Hâriciler bu savın başını çeken fırkalardandır.⁵²

Binbâz, imanı tanımlarken amelen kaydını koyarak iman ve amelin ayrı şeyler olmadığını belirtmiştir. Binbâz'ın amelen kaydından maksadı, Hâricilerin yaptıkları gibi değildir. Binbâz amelsizliği ve mürtekb-i kebîra sahibini iman dairesinde görmüş ve tekfir edilmesini doğru bulmamıştır. Zina, hırsızlık gibi büyük günahların imanın aslını nakzetyeceğini ancak iman sahibinin nitelik yönünden imanının noksanlaşacağını, istenilen bir anlamda imana sahip olmadığını, kemale ermediğini belirtmiştir. Hâricilere atıfta bulunarak onları tenkit etmiş ve bu konudaki görüşlerini kabul etmemiştir. Çünkü Efendimiz'in zina eden, hırsızlık yapan, içki içen kimseleri riddetle suçlamadığının bilinen bir gerçek olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple bu cürümleri işleyen kimselerde imanın asıl olarak var olduğunu fakat imanlarının zayıf olduğunu söylemiştir. Binbâz, bu meselede Mutezile'ye de bir tenkitte bulunmuştur. Mutezile'nin mürtekb-i kebîrayla ilgili "el-Menzile beyne'l-menziyeteyn"⁵³ görüşünü, yani büyük günah işleyen kimsenin iman ve küfür arasında olup, tövbe etmediği takdirde kâfirler gibi cehennemde ebedi olarak kalacakları görüşünün batıl bir kavilden ibaret olduğunu belirterek böyle düşünmelerini Hârici bir zihniyetin telakkisi olarak görmüştür. Binbâz, ehl-i sünnete göre durumun bu minvalde olduğunu, nâkıs iman, zayıf iman sahibinin külliyen iman dairesinden çıkmayacağını; kâfir olarak telakki

⁵⁰ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 28/158.

⁵¹ İmam-ı A'zam, *el-Fıkhu'l-Ekber*, çev. Mustafa Öz (İstanbul: İFAV, 1992), 74.

⁵² Ebû Abdillâh Muhammed b. Saîd el-Ezdî el-Kalhâtî, *el-Keşfu ve'l-beyân*, (Uman: Vakfu Şeyh Salim b. Hamd el-Harisî, 1980), 2/366.

⁵³ İlyas Çelebi, "Menzile beyne'l-menziyeteyn", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2004), 29/161-162.

edilemeyeceğini ve bu sebepten zayıf iman sahibinin ebedi olarak cehennemde kalmayacağını belirtmiştir. Çünkü zayıf iman sahibinin amelsizliğinin tekzip kabilinden olmadığına; nefsinin, şehvetinin ve hevasının galip gelmesiyle alakalı olduğuna dikkat çekmiştir.⁵⁴ Fakat burada belirtmek gerekir ki Binbâz, amelsizliği zayıf bir iman olarak kabul edip amelsizliği iman dairesinden çıkarmamasının istisnası olarak namaz ibadetini ayrı bir yere koymuştur.⁵⁵ Namazı terk eden, kılmayan bir kimsenin amelî küfür, fiili riddet içinde bulunduğunu iddia etmiştir.⁵⁶ Binbâz bu savında birtakım hadisleri delil olarak sunmuştur.⁵⁷

Binbâz'ın namazı terk eden, kılmayan kimseleri amelî küfür içinde görmesi; metinci, literalist bir yaklaşımın ürünüdür. Bu düşüncesi iman-amel ilişkisi hususunda söyledikleriyle çelişmektedir. Kur'an'da ve hadislerde küfür olarak geçen lafızlar hep aynı anlamda kullanılmamıştır. Sadece küfür kavramı için değil zulüm, cehalet, fâsık vb. gibi birtakım kavramların durumları hususunda da bu geçerlidir. Bu konular, vucûh ve nezâir başlığında ele alındığı ilim ehline malumdur. Kişiyi dinden çıkarmayan, küfür olarak kabul edilen ve İbn Abbas tarafından nakledilen "Küfrün düne küfür" ifadesini delil olarak verebiliriz.⁵⁸ Efendimiz'in "Müslüma'nın birbiriyle savaşması küfürdür" (*Mutfekekun aleyh*) hadisi de bu düşüncemizi destekler. Müslümanların birbirleriyle savaşması her ne kadar bu hadiste küfür lafzıyla geçse de kişiyi kâfir kılmadığı bilinen bir durumdur. Buradan hareketle namazı terk eden kimseyle ilgili hadislerde küfür lafzının kullanılmasını aynı şekilde anlayabiliriz.

Son olarak Binbâz, imanın amel olarak isimlendirildiğini söyleyip, bu kavline delil olarak sahîhaynda geçen, İbn Abbas'tan gelen bir rivayete yer vermiştir. Rivayette Hz. Peygamber'in (s.a.v), Abdulkays heyetine "Allah sizlere imanı emretti. İmanın ne olduğunu bilir misiniz? İman, Allaktan başka hiçbir ilahın olmadığına ve Muhammed'in onun elçisi olduğuna şahitlik etmek, namaz kılmak, zekât vermek,

---

⁵⁴ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 28/166-167.

⁵⁵ Abdülaziz b. Bâz, *Fetâvâ Nûrun alâ'd-derb bi-inâyeti Şuveyr*, thk. Muhammed Sa'd Şuveyr (Riyad: er-Riâsetu'l-Âmmetu li'l-buhûsi'l-ilmiyye, 2007), 4/116.

⁵⁶ Abdülaziz b. Bâz, *el-Kavâdihu fi'l-akîdeti ve vesâilu's-selâmeti minhe* (Kâhire: Dâru'l-İmam Ahmed, 2003), 15-16.

⁵⁷ Tirmizi, "İman", 2616; Müslim, "İman", 82; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, (No.22428).

⁵⁸ Taberî, *Câmi'u'l-beyân an te'vîli âyi'l-Ḳur'ân*, thk. Abdullah Abdulmuhsin et-Turkî (Kâhire: Dâru hicr, 2001), 8/464.

Ramazan orucunu tutmak ve savaşta ele geçirdiklerinizin beşte birini vermektir.”⁵⁹ buyurduğunu ve bu rivayette imanın amel olarak zikredildiğini düşüncesine delil olarak getirmiştir.⁶⁰

2.1.3. Esmâ ve Sıfat

Esmâ ve sıfat meselesi Allah’ın (c.c.) mahiyeti hakkında bize malumat veren bir meseledir. Bu mesele akidevî sahada temel dinamiklerden kabul edilmiştir. En zor meselelerden biri de aşkın bir varlığın neliği hakkında tekellüm etmektir. Bu mesele, geçmişte ve günümüzde aktüelliğini muhafaza etmekte olup Müslümanlar arasında ciddi anlamda ayırışmaya, tefrikaya sebep olmuştur. Furûda ihtilafın caiz görülüp hatta rahmet olması dinî düşüncenin yaşanması noktasında Müslümanlara büyük kolaylıklar sağlamıştır. Dinin usulü noktasında ihtilafın caiz olmadığı kavline dair eleştiriler olsa da usulde ihtilâfın furûdakinin aksine caiz görülmemiştir. Gazâli’nin de ifade ettiği gibi neyin zannî ve kat’i olduğunun iyi bir şekilde ayrımının yapılması doğru olacaktır.⁶¹ Görüşlerin din ile aynîleştirilmesi, İslam ümmetinin -nasta da belirttiği üzere- vasat bir ümmet olma yolundaki en önemli handikaplarından biridir.

Binbâz, bu meselede önce esmâ ve sıfatlar denilince ne anlaşılacağı ve bu ikisi arasındaki farkın ne olduğu hususunda misaller getirmektedir. Mesela Allah’ın “alîm” ismi bir isimdir fakat ilim ise bir sıfattır. Sıfattan maksadının mana olduğunu belirterek isimden maksadın ise bir şeyin zatına ve manasına müstemil olan lafız olduğunu belirtmiştir.⁶² Binbâz, bu ikisi arasındaki farkın neliği hakkında bilgi verdikten sonra Allah’ın esmâsının ve sıfatlarının geçmişte Mutezile ve Cehmiye fırkalarının yaptıklarından içtinap ederek lafızda tahrife, tekyife, temsile ve manalarında ta’tîle düşmeden Allah’ın şanına yakışır bir şekilde anlaşılmasını ve naslarda nasıl geçiyorsa o şekilde Allah’ın esmâsına ve sıfatlarına iman edilmesi gerektiğini söylemiştir. Bu konuda ehl-i sünnetin görüşünün de bu olduğunu belirtmiştir. Mesela Cenâb-ı Hakk’ın “rahman” isminin olduğunu, bu ismin rahmet ve merhamet sıfatıyla nitelendiğini

---

⁵⁹ Buhari, “İman”, 53.

⁶⁰ Binbâz, *Mecmûu Fetâva*, 28/159.

⁶¹ Ebu Hâmid Gazâli, *el-Mustasfa min ilmi'l-usûl, thk. Muhammed Abdüsselâm Abdüşşâfi* (y.y. , Dâru'l-kutubi'l-ilmîyye, 1993), 348.

⁶² Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 1/124.

söyledikten sonra bu ismi ve sıfatı mahlukatın sıfatları gibi anlamanın mümkün olmadığını, bu isim ve sıfatlar hakkında keyfiyete gitmenin ve bunlarda ziyade ve eksiltmenin mümkün olmadığını, naslarda nasıl belirtilmişse o şekilde anlaşılması gerektiğini ifade etmiştir.⁶³ Binbâz, bu mevzuda tutumun nasıl olması gerektiği hususunda dört mezhep imamlarından biri olan Malik b. Enes'in istiva sorusuna verdiği cevabı zikrederek bu konudaki düşüncenin İmam Malik'in verdiği cevap şeklinde olması gerektiğini belirtmiştir. İmam Malik, kendisine yöneltilen bu soruya şu şekilde cevap vermiştir: "İstiva malumdur keyfiyeti meçhuldür, ona inanmak vaciptir, farzdır ve bunun hakkında soru sormak ise bidattir." Binbâz, bu cevaptaki malumdan kastedilenin manasının maruf olduğunu, yani bir anlam ifade ettiğini söylemiştir. Bu konuda Süfyan es-Sevrî'nin, Evzâi'nin, İbn Maîn'in, Ahmed b. Hanbel'in ve İshak b. Râheveyh'in bu görüşte olduklarını paylaşmıştır.⁶⁴

Bu meseleyle ilgili bir diğer tartışma ise Allah'ın sıfatlarının, fiillerinin hâdis mi yoksa kadîm mi olup olmadığı meselesidir. Binbâz, bu tartışmaya cevaben Allah'ın fiillerinin aslının kadîm olduğunu, bu fiillerin envânının ise hâdis olduğunu, yani vakanın hâline göre fiillerin teceddüd ettiğini ve bu sebeple hâdis olduklarını söylemiştir. Mesela "hallâk" fiili Cenâb-ı Hakk'ta kadîm olup fakat Hz. Âdem'in, meleklerin, arz ve semâvâtın yaratılma fiillerinin hâdis olduğunu ifade etmiştir. Sıfatlar hususunda ise zati sıfatların kadîm olduğunu söyleyip mahlukatla ilgili olan fiillerin ise Hz. Âdem'in yaratılması gibi kadîm olmadığını belirtmiştir.⁶⁵ Binbâz son olarak bu meselede sıfatlar hususunda tümüyle tefvîzin yanlış olduğunu çünkü bu sıfatların manalarının, anlamlarının bulunup hâşâ kullarının anlamadığı, akledemediği sıfatları Allah'ın hitapta bulunmasından münezzeh olduğunu, bu esmâ ve sıfatların anlamlarının olup yalnızca bunların keyfiyeti hususunda bir tefvîzin olabileceğini belirtmiştir.⁶⁶

Binbâz'ın ve bu konuda onun gibi düşünenlerin, bu sıfatların değerlendirmesinin sonunda keyfiyetinin bilinemeyeceğini belirtmeleri, buna bir kayıt koymaları sebebiyle onları Mücessime'den ve Müşebbihe'den görmek ağır bir itham

---

⁶³ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 1/119.

⁶⁴ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 1/121.

⁶⁵ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 1/125.

⁶⁶ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 3/55.

olarak değerlendirilmelidir. Fakat bu konuda onların aşırı metinci, literalist bir tutum içinde olduklarını görüyoruz. Arş meselesinde Allah'ın arşın üstünde olduğuna inanıp, Allah her yerdedir diye düşünenleri küfürle itham etmelerini bu aşırı literalist tutuma örnek verebiliriz. Binbâz'ın Allah'ın insanlara akledemediği sıfatlarla hitapta bulunmasından münezzehtir olduğunu söyleyip bu sıfatların manalarının bulunduğunu belirtmesi ve bunun akabinde bu sıfatlarda tevile gidilmeyip olduğu hâl üzere kalmaları ve sukut edilmesini söylemesi tutarsızdır. Allah abesle iştiğal etmekten münezzehtir. Kur'ân'da mecazi ifadeler ve tevili gerektiren birçok ayetin var olduğu bilindiği hâlde bu sıfatlar hususunda katı bir tutuma gitmek yerine Allah'ın şanına yaraşır bir şekilde muhkem ayetler ışığında naslara ters düşmeksizin tevile gidilebilir.

2.1.4. İslam'dan Çıkarılan Durumlar

Kavramların mâhiyetini bir kimsenin kavrayabilmesi için o kimsenin mutlaka o kavramın zıddını/ezdâdını bilmesi gerekir. Bu sebeple her Müslüman'ın imanın ne anlama geldiğini kavrayabilmesi için zıddı olan küfür kavramından haberdar olması elzemdir. Ulemamız bütün Müslümanların, kendilerinin küfre girmesine sebep olacak birtakım davranışlardan, kelimelerden içtinap etmesini ve bu meselede çok dikkatli, hassas olunması yönünde bizleri ikaz etmişlerdir. Bu mevzulardan her Müslüman'ın haberdar olmasını, bunları bilmesini zorunlu görmüşlerdir. Özellikle bir kimseyi küfürle itham etmede çok dikkatli olunması gerektiğine vurgu yaparak bu hususun altını çizmişlerdir. Naslarda da bu hassasiyet çokça bariz bir şekilde belirtilmiştir.⁶⁷ Akide kitaplarında, bu meseleyle ilgili çok mühim genel bir kaide zikredilmiştir. Bu kaide, ehl-i kıblenin tekfir edilmemesi gerektiği, yani bizimle aynı namazgâha, kibleye dönen insanların tekfir edilmesinin doğru olamayacağı ifade edilmiştir.⁶⁸ Hatta bazı âlimlerimiz bu meselenin daha iyi anlaşılması için birtakım mühim kelimeler etmişlerdir. Bu kelimelerden bir tanesi, bir kimsede yüzde doksan dokuz küfrüne işaret eden bir durum bulunsa fakat yüzde birlik imanına delalet eden bir durumu olsa bu kimsenin, yüzde birlik imanına delalet eden durumu esas alınarak tekfir

⁶⁷ Buhârî, "İman", 7; Tirmizî, "İman", 16; Müslim, "İman", 26.

⁶⁸ Bâbirtî, *Şerhu'l-akâdeti't-Tahâviyye*, thk. Abdusselâm b. Abdulhâdi Şennâr (Beyrût: Dâru'l-beyrut, 2009), 94.

edilemeyeceğini dile getirmişlerdir.⁶⁹ Hatta tekfiri gerektiren meselelerde râcih olan görüşle değil, mercûhla amel edilmesi gerektiğini belirterek bu meselenin ne kadar hassas bir mesele olduğuna dikkat çekmişlerdir.

Binbâz, bir Müslüman'ın küfre girmesine sebep olacak, onu İslam dairesinin dışına atacak on husus kaleme almıştır. Bu hususlar şunlardır:

1. Ubûdiyette Allah'a (c.c.) şerik koşmak.
2. Allah'a aracılar kılınması, onlardan şefaath dilenilmesinin, yalvarılmasının kişiyi kâfir kılacağını söyleyip bu hususta icmânın vaki olduğunu belirtmiştir.
3. Müşriklerin kâfir sayılmaması ve bunların küfründe şekke düşülmesi.⁷⁰
4. Tâğutların hükmünün tercih edilmesi, şeriatın hükmünün tercih edilmeyip tâğutların hükmünün üstün görülmesi. Binbâz bu hususa şerh düşmüştür:
  - a. İnsanların çıkardıkları beşerî kanunların İslam şeriatından üstün olduğunun söylenmesi.
  - b. İslam nizamının bu yaşadığımız asırda tatbik edilemeyeceğinin dile getirilmesi.
  - c. İslam dininin terakkiye mâni olduğunun söylenmesi.⁷¹
5. Efendimiz'in getirmiş olduğu herhangi bir şeye buğzedilmesi. Binbâz, bu hususun beyanında Muhammed suresinden şu ayet-i celîleyi nakleder. Allah (c.c.) buyurmuştur ki:

“Böyledir, çünkü onlar Allah'ın indirdiğinden hoşlanmamışlar, bu sebeple Allah da onların yaptıklarını boşa çıkarmıştır.”⁷²

6. Allah (c.c.) ve Efendimiz'in getirdikleriyle istihza edilmesi.⁷³
7. Büyü yapmak. Mesela kocasını seven kadının büyüyle kocasından nefret etmesini sağlayıp, arasını bozup, yuvasını yıkmak. Bu hususun beyanında

---

⁶⁹ İbn Nüceym, *el-Baḥrû 'r-râ'ik* (Beyrût: Zekeriyâ Umeyrât, 1997), 5/210.

⁷⁰ Abdülaziz b. Bâz, *Doğru İnanç ve Bu İnanca Aykırı Olan Şeyler*, çev. Muhammed Şahin (İstanbul: Beyaz Karınca Yayınları, 2011), 59.

⁷¹ Binbâz, *Doğru İnanç*, 60.

⁷² el-Muhammed 47/9.

⁷³ Binbâz, *Doğru İnanç*, 61.

Bakara suresindeki şu ayet-i kerîmeyi nakleder. Allah (c.c.) şöyle buyurmuştur:

“Onlar, Süleyman’ın hükümranlığı hakkında şeytanların uydurup söylediklerine uydular. Gerçek şu ki Süleyman kâfir olmadı, fakat şeytanlar kâfir oldular; çünkü insanlara sihri, Bâbil’de iki meleğe, Hârût’la Mârût’a indirileni öğretiyorlardı. Hâlbuki bu iki melek, “Biz ancak imtihan vasıtasıyız; sakın küfre sapma!” demedikçe hiç kimseye bilgi vermezlerdi. Fakat onlar bu iki melekten, karı ile koca arasını açacak şeyleri öğreniyorlardı. Oysa Allah’ın izni olmadıkça onunla hiç kimseye zarar veremezlerdi. Yine de kendilerine fayda sağlayanı değil zarar vereni öğreniyorlardı. Andolsun onlar, bunu (sihri) satın alan kimsenin âhiretten nasibi olmadığını çok iyi biliyorlardı. Karşılığında kendilerini sattıkları şey ne kötüdür, bir bilselerdi!”⁷⁴

8. Müslümanlara karşı müşrikler ve kâfirlerle beraber olup onlara yardım etmek, onları desteklemek.
9. İslam dininin ahkâmının dışına çıkılabileceğine ve başka edyâna tabi olunabileceğine inanmak.
10. Allah’ın (c.c.) dininden yüz çevirmek. İslam’ın doğru bilinen hükümlerini öğrenmemek ve o hükümleri yaşamamak. Bu hususun beyanında da Secde suresindeki şu ayet-i kerimeyi zikretmiştir.⁷⁵ Allah (c.c.) şöyle buyurmuştur:

‘Kendisine rabbinin ayetleri hatırlatıldıktan sonra onlardan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir? Biz, günahkârlara lâıyk oldukları cezayı mutlaka veririz.’⁷⁶

Binbâz, bu hususları zikrettikten sonra bu zikredilen on hususu her kim şakayla, ciddiyetle ya da korkuyla yaparsa küfre düşeceğini belirtmiş; yalnızca kişinin ikrâh hâlinde bu fiilleri işlemesini istisna tutmuştur.

---

⁷⁴ el-Bakara 2/102.

⁷⁵ Binbâz, *Doğru İnanç*, 62-63.

⁷⁶ es-Secde 32/22.

2.1.5. Arş ve Kürsî

Selefi çizgideki âlimlerin ayırıcı özelliklerinden biri arş ve kürsî meselesine bakışta kendini gösterir. Bu konuda Binbâz, tipik bir selefi âlim çizgisindedir. Arş kelimesinin çoğulu urûştur. İbn Manzûr, “*Lisânu’l-arap*”’ta arşın birden fazla anlamının bulunduğunu, bunlardan birinin taht anlamına geldiğini söyleyerek bu anlamın Kur’ân-ı Kerîm’de Sebe kraliçesinin tahtından bahsedilirken “*و لها عرش عظيم*” ifadesiyle “büyük taht” anlamında kullanıldığını nakletmiştir. Diğer anlamları olarak da arş kelimesinin “çatı” anlamının bulunduğunu, bir rivayete göre de “gök ve yer arasında var olan bir şey” anlamına geldiğini aktarmıştır.⁷⁷ Bazı ilim ehlerinden kimseler, kitapla ve sahih sünnetle sabit olmuş fakat amel cihetinden bir ilgisi bulunmayıp, faydası olmayan meselelerin teviliyle iştilgal etmenin vacip olmadığını, vacip olanın bu meselelerin sübutuna ve hakikatine itikat etmek olduğunu söyleyerek bu meseleler hakkında kelimeler söylemeyi doğru bulmamışlardır.⁷⁸

Binbâz, ilim ehli ve Arap dili uzmanlarına göre arş kelimesinin manasının “*سرير عظيم*” anlamına geldiğini yani “yüce taht” anlamında olduğunu söylemiştir. Kur’ân-ı Kerîm’de zikredilen⁷⁹ Rahman’ın arşa istiva etmesi ayetindeki arş kelimesinden muradın taht anlamında olduğunu belirterek, ayetteki mealin Rahman’ın yüce tahtına istiva etmesi anlamında olması gerektiğini söylemiştir. Hatta bu yüce tahtın ayaklarının mevcut olduğunu ve bu yüce tahtı taşıyan meleklerin⁸⁰ bulunduğunu da eklemiştir. Ayet-i kerimede geçen *العرش علي العرش* ifadesini *العرش فوق العرش* olarak tefsir edip Allah’ın (c.c.) arşın üstünde olduğunu iddia etmiştir.⁸¹ Bunun yanı sıra bir kimsenin Allah nerededir sorusuna, Allah her yerdedir diye cevap verilmesini küfr-i ekber olarak kabul edip bunun sebebini, Kur’ân-ı Kerim’de Allah’ın kendisini arşın fevkinde diye haber vermesine bağlamıştır.⁸² Bu tahtın azametini, genişliğini Allah’tan (c.c.) başka hiçbir kimsenin bilmediğini, bu tahtın bildiğimiz mahlukatın tahtlarının

⁷⁷ Muhammed İbn Manzûr, *Lisânu’l-arap* (Beyrût: Dâru’l-beyrût, 1414), 6/313.

⁷⁸ Bâberti, *Şerhu’l-akâdeti’t-Tahâviyye*, 86.

⁷⁹ et-Tâhâ 20/5; el-A’râf 7/54.

⁸⁰ el-Hâkka 69/17.

⁸¹ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 1/133.

⁸² Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 7/410.

hiçbirine benzemediğini, Allah tarafından yaratılmış bir taht olduğunu belirterek aslında bu mevzunun künhüyle ilgili hiçbir sahih dayanağı bilmediğini ifade etmiştir.⁸³

Kürsî kelimesi bir rivayette İbn Abbas'a göre bir kimsenin iki ayağını koyduğu yer, diğer bir rivayette de cenazedeki tabut anlamında kullanılmıştır.⁸⁴ Bazı ilim ehli, kürsî kelimesinden maksadın Cenâb-ı Hakk'ın ilminden kinaye olduğunu söylemiştir.⁸⁵

Binbâz, Kürsî'nin Arş'in altında olduğunu, en tepede ise Allah'ın (c.c.) yüce tahtının bulunduğunu söylemiştir. Hatta bunun sıralaması olarak aşağıdan yukarıya doğru önce yeryüzünün, sonra yerin üstündeki göklerin daha sonra göklerin üstünde Kürsî'nin ve son olarak Kürsî'nin üstünde de Arş'in bulunduğunu ifade etmiştir. Binbâz, bu şekilde ifade etmenin hiçbir sakıncasının bulunmadığını, böyle yaparak Allah'a (c.c.) bir cihet veyahut bir mekân isnat etmediğini belirtmiştir. Mesela "Allah semadadır" demenin Allah'a bir mekân isnadı olmayacağını, bunun ulviyet cihetinden olduğunu söyleyip bu konuda Allah'ın semada olması ve yüce tahtında olması hususunda âlimlerin icmâsının bulunduğunu iddia etmiştir.⁸⁶

Binbâz, burada Arş ve Kürsî meselesinde yer-gök-kürsî-arş olarak aşağıdan yukarıya doğru sıralaması ve Allah'ın bu arşa, tahta yerleşmesi hususunda her ne kadar mekân isnadında olmadığını kendisi belirtse de bu iddiasında tutarsız olduğu anlaşılmaktadır.

2.1.6. Kader Meselesi

Müslümanların hayatında anlaşılması bakımından geçmişte ve günümüzde en çetin meseleler arasında yerini almış hatta bazı akide kitaplarında bu mesele Allah'ın sırrı (sırrullah) diye ifade edilip, Allah'ın sır meselelerinden biri olarak görülmüştür.⁸⁷ Kader meselesinin daha iyi anlaşılabilmesi için bu konuyla ilgili naslarda geçen ifadelerle parçacı bir bakış açısıyla yaklaşmanın aksine bütüncül bir pencereden bakıldığında bu meseleyi daha sistematik bir şekilde anlama imkânı bulunmaktadır.

---

⁸³ Binbâz, *Mecmû Fetâva*, 1/134.

⁸⁴ İbn Manzûr, *Lisânu'l-arap*, 6/313.

⁸⁵ Bâberti, *Şerhu'l-akâdeti't-Tahâviyye*, 86.

⁸⁶ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 1/128.

⁸⁷ Bâberti, *Şerhu'l-akâdeti't-Tahâviyye*, 79.

Bu meselede parçacı yaklaşımlar, kendilerini tarih sahnesinde Kaderiye ve Cebriye olarak göstermiştir. Ehl-i sünnetin bu mevzudaki görüşleri irdelendiğinde meseleye bütüncül bir pencereden baktığı anlaşılmaktadır.

Kader, Allah'ın ezeli ilmiyle dün, bugün, yarın olmuş ve olacak her şeyi bilmesidir. Allah'ın her şeyi bilmesi de zamandan münezze olmasi sebebiyle icbârı gerektirmez. Bilakis yarattığı kullarına cüz-i iradeyi vermesinden ve naslarda geçen ifadelerden de bu durumun böyle olduğu anlaşılabilir.

Binbâz, kadere iman meselesinin kitapla, sahih sünnetle sabit olduğunu ve üzerinde ulemanın icmâ ettiğini söyleyip bir Müslüman'ın kadere iman etmemesiyle imanının tamam olamayacağını belirtmiştir. Bu konuda vârid olan hadislerin bulunduğunu ve bu hadislerin sıhhat bakımından mütevatir derecesine ulaştığını söylemiştir. Binbâz, Kur'ân-ı Kerîm'den bu meselenin iman boyutuyla ilişkili olduğuna dair Hac suresi 70, Hadîd suresi 22 ve Kamer suresi 49. ayet-i kerimelerini delil olarak getirmiştir. Meşhur bir rivayet olarak bilinen Cibril hadisini⁸⁸ diğer bir delil olarak zikrederek ulemanın bu meseleyi dört durumda cemettiğini bildirmiştir. Birinci durum, Allah'ın eşyayı var etmeden önce o eşyanın miktarlarını, zamanını, ecellerini, rızıklarını yani ona dair olan tüm şeyi ezeli ilmiyle bilmesidir. Bu birinci duruma delil olarak Enfâl suresi 75, Talak suresi 12, En'am suresi 59. ayetlerini zikretmiştir. İkinci durum, Allah'ın (c.c.) hayır, şer, taât, mâsiyet, ecel ve rızık bakımından eşyanın ne olacağına dair bilgiyi bir kitapta yazmasıdır. Bu durumun delili olarak Hac 70. ayetini zikredip diğer bir delil olarak sahîhaynda geçen, Hz. Ali'den gelen bir rivayetteki "Sizden hiç kimse yoktur ki onun cennette ve cehennemde oturacağı yeri Allah yazmış olmasın." hadisini bu konuda nakletmiştir. Üçüncü durum, Allah'ın murat etmediği bir şeyin onun mülkünde bulunamayacağı, bir şey yerde ve gökte vaki olacaksa ancak onun meşîetiyle, dilemesiyle gerçekleşeceği hususudur. Buna naslardan Tekvir 28-29, Müddessir 55-56, En'am 39 -112, Nîsa 26, 27-28, Yâsin 82. ayetler delil olarak sunulmuştur. Binbâz bu ayetlerde geçen irade kelimelerinin hepsinin aynı anlamda olmadığını, meşîet ve muhabbet anlamlarının da bulunduğunu belirterek Allah'ın meşîetinin mutlaka vuku bulacağını, buna muhalefet

---

⁸⁸ Nesâî, "İman", 4991; Müslim, "İman", 10; Buhâri, "Tefsîru'l-Kurân", 4777.

edilemeyeceğini söylemiştir. Dördüncü durum, Allah'ın zatı, sıfatları ve fiilleri bakımından eşyanın tamamının mucidi, yaratıcısı olmasıdır. Her şeyin, Allah'ın yaratmasıyla ve onun meşfetiyle, kudretiyle olduğunu, kulun hakiki fâil olmadığını fakat insanın da meşfetinin ve kudretinin bulunduğunu, bunların tümüyle ona Allah tarafından verildiğini, tüm bunların yaratıcısının Allah olduğunu ifade etmiştir. Bu konuda Bakara 20, Tekvîr 28-29, Talak 12. ayetlerini delil olarak vermiştir. Bu durumlardan anlaşılacak kaderin dört sacayağının bulunduğudır. Birincisi, Allah'ın her şeyi bilmesi, ikincisi onun bildiğini yazması, üçüncüsü bunları dilemesi, dördüncüsü de yaratmasıdır.

Binbâz, kader ve kaza kavramları arasında bir farkın bulunmadığını, kader ve kazanın aynı şeyi ifade ettiğini, mana bakımından ikisinin aynı anlama geldiğini belirtmiştir. Allah'ın bir şey hususunda hükmettiği şeyin kader yani kaza olduğunu, Allah'ın ilminde olan şeyin mesela bir kimsenin öleceği, hayatta kalacağı, şerefli veya zelil olacağı, emniyet içinde veyahut korku içinde olacağı yani o kimsenin ne olacağına dair her şeyi Cenâb-ı Hakk'ın önceden bilmesine kader denileceği gibi buna aynı zamanda kaza da denilebileceğini söylemiştir.⁸⁹

Binbâz, kadere iman meselesinin bir başka açıdan dört durumu içinde barındırdığını ifade ederek bu durumları şöyle saymıştır:

1. Allah olmuş ve olacak her şeyi bilir.
2. Allah, kullarının ahvaline dair olacak her şeyi bilir.
3. Kullarının rızıklarını ve ecelini bilip tayin eder.
4. Kullarının amellerini bilir.⁹⁰

Binbâz, kader meselesine çok fazla dalmanın doğru olmadığını, bizden önce yaşamış olan birtakım kimselerin bu meseleye çok fazla daldıklarını ve hata yaptıklarını belirterek her müminin bu meseleye iman etmesinin farz olduğunu, bu meseleye çok dalmadan Allah'a tam bir şekilde şeksiz, şüphesiz teslim olunması gerektiğini söylemiştir. Bu teslimden maksadın, Müslümanların Allah'ın kendilerine verdiği akılla ve birtakım araçlarla doğru yola tutunmaları, faydalı şeylere yol açacak

⁸⁹ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 4/191-192.

⁹⁰ Abdulazîz Binbâz, *el-Akâidetü's-Sahîha ve mâ yuzâduhâ ve nevâkizu'l-islâm* (Riyad: Mevkiu vizâretu'l-evkâfi's-suûdiyye, 1431/2009),17

sebeplere tutunup zarara yol açacak sebeplerden olabildiğince uzak durmaları gerektiğini belirtmiştir. Kulun kaderle ilgili tutumunun nasıl olması gerektiği hususunda her Müslüman'ın Allah'ın her şeyde bir takdirinin olduğuna, her şeyi bilip yazdığına, dilediği şeyin olacağına, dilemediği şeyin olmayacağına, Allah'ın hallâk, her şeyi yaratan ve her şeye kâdir olduğuna inanması gerektiğini belirtip bunun akabinde bir kulun, Allah'ın kendisine akıl verdiğini, bu akılla birtakım sebeplere sarılabileceğini, kulun hayrı ve şerri tercih edebilmeye kudreti olduğunu yani tasarruf yetkisinin bulunduğunu ve bu tasarrufla yediğini, içtiğini, evlendiğini, yolculuk yaptığını, uyduğunu, itaat ettiğini, isyan ettiğini söylemiştir.

Binbâz, tarihte birtakım kimselerin bu meseleye çokça daldıklarını ve haddi aşarak inkâra gittiklerini bildirmiştir. Mesela tarihte Kaderiye fırkasının kaderi inkâr ettiklerini, kulların kendi fiillerini kendilerinin yarattığını, mâsiyetin kader olmadığını iddia ettiklerini paylaşmıştır. Bir diğer grup olan Cebriye fırkasının ise insanın her şeye mecbur bırakıldığını, isyan ve itaatte hiçbir tercih hakkının, kudretinin bulunmadığı iddiasında olduklarını ve bunların bu minvaldeki görüşlerinin kabul edilemeyeceğini belirtmiştir.⁹¹

2.2. Nübüvvet

Bu başlıkta peygamberler, nebî ve resûl arasındaki ayrıma değinilecektir.

2.2.1. Peygamberler

İnsan, bu dünyada kendi anlam arayışına doğru bir yolculuğa çıktığında yaşadığı dünyanın abes olarak yaratılmadığını, baktığı her şeyde mükemmel bir nizamın bulunduğunu, âlemin anlaşılabilir bir düzeninin olduğunu, anlaşılabilen bir şeyin tesadüfen varlık sahasına gelemeyeceğini idrak edince yaşadığı âlemin bir sahibinin olduğu sonucuna aklen gider. Bundan sonra bu sahip kimdir, mahiyeti nedir ve bizden ne istiyor sorularını kendisine sorunca burada aklının devre dışı kalacağını tecrübe edecektir. Bütün bunlardan sonra karşımıza peygamberler çıkacaktır. Sahibin mahiyeti ve bizden ne istediği sorusuna ancak onların aracılığıyla cevap bulacaktır.

---

⁹¹ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 4/229-230.

Peygamberler risâlet görevlerini tebliğ etmek için Allah'ın kesbi olarak değil vehbi olarak seçtiği kullarıdır. Kur'ân-ı Kerîm'de her ne kadar birtakım peygamberlerin isimleri geçse de tam sayıları konusunda bir bilgi yoktur. Bu peygamberlerin zellelerinin dışında hepsi günah işlemekten uzak, masum kullardır ve birbirleri arasında fazilet bakımından birtakım üstünlükler mevcuttur.⁹²

Binbâz peygamberlere icmalî ve tafsilî olarak iman etmenin farz olduğunu, peygamberlerin Allah tarafından kullara müjdeleyici, uyarıcı, hakka çağırıcı davetçi olarak gönderildiklerini, onlara icabet edenlerin büyük bir kurtuluşa ereceklerini, muhalefet edip karşı duranların büyük bir nedamet içinde olacaklarını söylemiştir. Bu peygamberlerin içinden en faziletlisinin ve sonuncu elçinin Efendimiz (s.a.v.) olduğunu belirtmiştir.⁹³ Allah'ın bildirdiği bütün peygamberlere iman edilmesinin farz olduğunu, peygamberlerin kendilerine verilen risâlet görevlerini tebliğ ettiklerini, kendilerine verilen emaneti eda ettiklerini söylemiştir. Âdem'den (a.s) son peygamber Hz. Muhammed'e (s.a.v.) kadar bütün peygamberlerin tevhide çağırıldıklarını, Allah'ın emirlerini emrettiklerini Allah'ın nehyettiklerini ise yasakladıklarını belirtmiştir. İlk kez şirkin Hz. Nuh döneminde vaki olduğunu, toplumunun eziyetlerine rağmen Nuh'un bin sene sabırla toplumunu tevhide davet ettiğini, bu uzun süreye rağmen kendi toplumundan çok az kimsenin ona tabi olduğunu, Nuh ve ona tabi olanların dışındakilerin boğularak helak olduklarını haber vermiştir. Yüce Allah'ın Nuh peygamberden sonra Hud, Salih, Şuayb, Lut, Musa, Harun ve bunların dışında başka peygamberlerin gelip risâlet görevlerini tebliğ ettiklerini, bunlardan kimilerinin isimlerinin Kur'ân'da geçtiğini, kimilerinin ise Allah tarafından peygamber olarak görevlendirildikleri hâlde anlatılmadığını, kimilerinin öldürüldüğünü, hepsinin emaneti eda ettiklerini söyleyip⁹⁴ Allah'ın her ümmete bir elçi gönderdiğini, hiçbir toplumu uyarıcısız bırakmadığını belirtmiştir.

Binbâz, İslam dininin kaidesinin iki durumdan ibaret olduğunu, bunların birincisinin tevhid yani Allah'tan başka kulluk edilecek hiçbir ilahın olmadığını, ikincisinin ise Allah'ın gönderdiği peygamberlerine iman etmek ve onların getirdiği

---

⁹² el-Bakara 2/105-106.

⁹³ Binbâz, *el-Akidetu's-Sahihah*, 17.

⁹⁴ Binbâz, *Durûsun li-şeyh*, 4/9.

şeriatı tabi olmak olduğunu söyleyip bu iki durumun bütün peygamberlerin davetlerinin hülâsası olduğunu belirtmiştir.⁹⁵ Efendimiz'den sonra bazı kimselerin nebî olduklarını iddia ettiklerini, günümüzde de böyle insanların mevcut olduklarını belirtip Hz. Peygamber'den sonra her kim nebî makamında olduğunu iddia ederse namaz kılsa, oruç tutsa, binlerce kez kelime-i tevhid söylese de kâfir olarak telakki edileceğini söylemiştir.⁹⁶

2.2.2. Nebî ve Resûl

Nebî kelimesi, “haber veren” anlamına gelmektedir. Bu kelimenin diğer bir kökü de “nebve”dir. Bu kökten alırsak “konum ve değeri yüksek olmak” anlamındadır. Resûl kelimesi ise gönderilmiş anlamında olup “elçi” demektir. Genellikle bu iki kelime arasındaki bilinen fark, resûl yeni şeriat getiren, nebî daha önceki şeriatı tabi olan ve onu bildiren anlamındadır.

Binbâz, nebî ve resûl kelimelerinin birtakım ilim ehline göre farklı anlamlara geldiğini belirtmiştir. Nebînin, kendisinden önceki şeriatı tabi olan müstakil, yeni bir şeriat getirmeyen; resûlün ise yeni bir şeriatla gelen olduğunu söylediklerini paylaşmıştır. Birtakım ilim ehline ise nebî, kendisine vahyedilene tebliğle memur olunmayan yani namaz ve oruç gibi ibadetleri kendisi yaptığı hâlde bunları tebliğle mükellef olmayan; resûl ise kendisine vahyedilene tebliğle memur olan dediklerini nakletmiştir. Binbâz bu görüşleri naklettikten sonra resûlün, kendisine vahiy olunanı tebliğ eden kimse; nebînin ise kendisine vahiy olanı tebliğ etmekle memur olunmayan kimse olduğunu söylemiştir. Kur’ân-ı Kerîm’de nebînin resûl olarak, resûlün de nebî olarak isimlendirildiğini belirtmiştir.⁹⁷

2.3. Sem’iyyât

Binbâz’ın, selefi bir âlim olarak ahirete ilişkin konuların incelendiği sem’iyyâta dair çok söyleyecekleri vardır. Biz bunlardan ön plana çıkanları şu şekilde ele aldık.

---

⁹⁵ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 2/254.

⁹⁶ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 4/17.

⁹⁷ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 1/81-82.

2.3.1. Şefaât Meselesi

Şefaât, şef kökünden müştak gelmiş bir kelimedir. Şef kökü, tek olan bir şeyi çiftleştirmek anlamındadır. Şefaât kelimesinin ıstılahi anlamı; cürmün, cezanın affı veya temenni edilen şeyin gerçekleşmesi için birine aracılık etmektir.⁹⁸ Şefaât meselesi Allah'ın adl ismi şerifi, rahman ve rahim esmâsı hep birlikte düşünüldüğünde birtakım kimselerin bu konuda serdettiği haddi aşan kavillerinin aksine bu konudaki yaklaşımın nasıl olması gerektiği hususunda bize yol göstermektedir. Bazı kimseler bu meselede, bu dünyada herkes ne kazandıysa onu dâru'l-ukbâda bulacağını, mücrim insanlara işledikleri günahlar sebebiyle torpil yapılmayacağını, böyle bir durumun Allah'ın adl ismine muhalif bir durum teşkil edeceğini ifade edip bu mevzuda inkâr yolunu tutmuşlardır. Buna mukabil olarak ise her şeyin mülkünün Allah'a ait olduğunu, Allah'ın mahlukatın tamamını cehenneme atsa da ona karşı âdil değil zalim olduğu iddiasında bulunulamayacağını ve onun yaptıklarından sual edilemeyeceğini ifade edenler de olmuştur.

Binbâz, bu mevzuyla ilgili Vehhâbilere iftiralar atıldığına dikkat çekerek Vehhâbilerin, Efendimiz'in şefaâtini inkâr ettikleri iddiasında bulunanların olduğunu ve bu durumun apaçık bir iftiradan ibaret olup bu iftiradan teberri ettiklerini belirtmiştir. Bu durumun aksine Efendimiz'in şefaât edeceğine, bunun yanında meleklerin, enbiyanın, müminlerin de şefaât edeceklerine inandıklarını söyleyip bütün bunların Allah'ın izni ve rızasıyla meşruluk kazanacağını ifade etmiştir. Bu konuyla ilgili Muhammed b. Abdülvehhâb'ın "*Kitâbü-t-Tevhid*" ve "*Keşfü's-Şübühât*" adlı eserlerine bakılabileceğini de belirtmiştir.⁹⁹

Binbâz, Hz. Peygambere özgü şefaatin üç kısımdan oluştuğunu söyler: Birincisi şefaât-i uzmâdır (büyük şefaât). İkincisi cennet ehline şefaât etmesidir ki bu şefaatten önce cennet ehli henüz cennete girmemiştir. Efendimiz'in şefaatiyle cennete gireceklerdir. Üçüncüsü ise Efendimiz'in, amcası Ebu Tâlib'e yapacağı şefaattir. Binbâz, Ebu Tâlib'in Abdulmuttalib'in dini üzere, küfür üzere öldüğünün naslarda açıkça belirtildiğini söyleyerek bu şefaatten maksadın onun cehennemden

⁹⁸ Râgıb el-İsfahânî, *el-Müfredât fi-ğaribi'l-Kurân* (Beyrût: Dâru'l-kalem, 1412/1991), 457-458.

⁹⁹ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 1/376.

çıkartılmasıyla ilgili olmayıp, onun cehennemdeki azabının hafifletilmesiyle ilgili olduğunu söylemiştir. Binbâz, Efendimiz'e has olan şefaatin beyanının akabinde bu mevzuyla ilgili diğer bir mesele olarak bir Müslüman'ın hayatta olsun ya da olmasın insanlardan şefaata talep etmesinin katiyetle caiz olmadığını hatta bu durumun kişiyi şirk-i ekbere (büyük şirk) düşüreceğini söylemiştir. Bu durumun Hz. Peygamber için de geçerli olduğunu "Ya Muhammed Şefaata" diye ondan şefaata talep edilmesinin caiz olmadığını belirtip bu ifadenin de kişiyi şirk-i ekbere düşüreceğini iddia etmiştir. Bunun sebebi, "De ki: Şefaata etme yetkisi bütünüyle Allah'a aittir; göklerin ve yerin hükümranlığı O'nun elindedir, sonunda kaçınılmaz olarak dönüp O'na varacaksınız." (Zümer, 39/44) ayet-i celîlesinin de işaret ettiği üzere şefaata yetkisine mutlak anlamda mâlik olanın Allah olmasıdır.¹⁰⁰

2.3.2. Ru'yetullah

Ru'yetullah, Müslüman'ın cennette Allah'ı baş gözüyle tam net bir şekilde görmesidir.¹⁰¹ Bu mesele, Allah Teâlâ'nın cennette müminler tarafından görülüp görülmeyeceği ile ilgilidir. Kur'an-ı Kerim'de inanmayan kimselerin, peygamberlerden Cenâb-ı Hak'ı görme talebinde buldukları bildirilmektedir. Mesela bir grubun, Hz. Musa'dan inandığı tanrıyı açıktan göstermedikçe, iman etmeyeceklerini söylemesi üzerine buna cevaben talep ettikleri şeyin gerçekleşmesinin mümkün olmadığı ve göremeyecekleri kendilerine bildirilmiştir.¹⁰² Bazı ilim ehli, ayette asla görülemeyeceğinden maksadın bu dünyayla ilgili olduğunu söyleyip لٰٓن edatının te'bîd anlamının her zaman bulunmadığını belirtmişlerdir.¹⁰³ Hatta ilim ehlerinden birtakım kimselere göre Allah Teâlâ rüyada keyfiyetsiz görülebilir.¹⁰⁴ Mesela bir rivayette Efendimiz'in yakaza hâli olmaksızın Allah'ı en güzel surette görmesini delil olarak sunmuşlardır.¹⁰⁵ Klasik kaynaklarımızı irdelediğimizde İslam tarihinde ru'yetullahın gerçekleşmeyeceğini iddia edenler olmuştur. Mesela Mutezile fırkası bu

¹⁰⁰ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 2/104-105.

¹⁰¹ Esad Sâğurci, *Miftahu'l-cenneti min Kelami'l-kitabi ve's-sünneti* (Dımaşk-Beyrût: Dâru'l-kelemi't-tayyip, 2012), 95.

¹⁰² el-Bakara 2/55.

¹⁰³ Muhammed Muhyiddin Abdulhamid, *Şerhu katri'n-nedâ ve bellü's-sadâ ve meahu Kitâbu sebîli hudâ bi tahkîki şerhi katri'n-nedâ*, thk. Mustafa Dibbuğâ (Dımaşk: Dâru'l-mustafâ, 2010), 71.

¹⁰⁴ Nûreddin Sâbûnî, *Mâtürîdiyye Akâidi*, çev. Bekir Topaloğlu (İstanbul: İFAV Yayınları, 2016), 87.

¹⁰⁵ Tirmizi, "Tefsir", 39.

firkalardan biridir. Onlardan bazıları, ilginçtir ki bu inkârlarının nedenini görülen bir varlığa karşı duyulan sevginin sonraları sıradanlaşacağına bağlamışlardır. Bu meselenin inkârında birtakım naslardan deliller getirilmiştir. Mesela Kur'ân-ı Kerîm'de Allah'ın, Hz. Musa'nın görme talebine olumsuz karşılık vermesi ve En'am suresinin 103. ayetinde gözlerin onu idrak edemeyeceğinin bildirilmesi delil olarak verilmiştir.

Binbâz, ru'yetullahın hak olup gerçekleşeceğini, kıyamet gününde ve cennette müminlerin Yüce Allah'ı göreceğini belirtip bu meselede ehl-i sünnetin icmâsının bulunduğunu söylemiştir. Bu konuda vârid olan hadislerin sıhhat bakımından tevatür derecesine ulaştığını bildirmiştir. Bir rivayette Efendimiz'in bir gün ashabına bulutun olmadığı açık bir havada güneş nasıl ki rahat bir şekilde insanlar tarafından görülüyorsa siz de Rabbinizi bu şekilde göreceksiniz, demesini bu konuda delil olarak getirmiştir.¹⁰⁶ Binbâz, bu meseledeki malumatın şüphe götürmeyecek şekilde yakîn ve naslar tarafından sabit bir mesele olduğunu aktardıktan sonra bu görme işleminin mahiyetini bilemeyeceğimizi söylemiştir.¹⁰⁷ Mutaffifin 14-15. ayetlere istinaden küffârın Allah'ı göremeyeceklerini belirtilip iman ehlinin ise Kıyamet suresindeki “*O gün öyle yüzler vardır ki rablerine bakacaklar*” (Kıyâmet, 75/22-23) ayetlerine istinaden Allah'ın görüleceğine delil olarak vermiştir. Yunus suresinin 26. ayetindeki *حسنى* yı cennet olarak, *زيادة* kelimesini de ru'yetullah olarak tefsir etmiştir. Her müminin ve mümine kadının bu meseleye itikat etmesinin vacip olduğunu belirterek bu meseleyi inkâr eden Cehmiyye ve Mutezile gibi firkalardan teberri edinilmesi gerektiğini vurgulamıştır.¹⁰⁸ Ayrıca bu meseleyi inkâr edenlerin dinden huruç ettiklerine ve kâfir olduklarına hükmetmiştir.¹⁰⁹

Binbâz, yukarıda inkâr edenlerin delil olarak sunduklarıyla ilgili Hz. Musa'nın talebine karşılık Allah'ın kendisini göremeyeceğinden haber veren ayetteki *لن* harfinin te'bid ifade etmediğini belirterek diğer bir ayette bahsedilen Allah'ı gözlerin idrak edememesindeki idrakin hâss, ru'yetin ise âmm olduğunu belirtip bu durumun bu

---

¹⁰⁶ Müslim, “Mesâcid”, 31.

¹⁰⁷ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 1/165.

¹⁰⁸ Binbâz, *Fetâvâ-i Nûrun*, 1/166.

¹⁰⁹ Binbâz, *Fetâvâ-i Nûrun*, 1/156.

dünyayla sınırlı olduğunu söylemiştir.¹¹⁰ İmam Eş'arî'nin "*Makâlâtü'l-İslâmiyyin*" adlı eserinde ru'yetullahı inkâr edenleri tekfir ettiğini, İbn Teymiye'nin de bu meseleyi inkâr edenlerin tekfir edilmesinde ehl-i sünnetin cumhurunun icmâ ettiğine dair görüşlerini paylaşmıştır.¹¹¹

2.3.3. Duanın ve Sadakanın Ölüye Fayda Vermesi

Duanın İslam ibadetleri arasındaki önemine ve yerinin ne olduğuna dair düşündüğümüzde Efendimiz'in şu sözü aklımıza gelir: "Dua ibadetin özüdür."¹¹² Yüce Allah, duanın önemiyle ilgili Furkan suresinde kullarının duası olmasa onlara kıymet vermeyeceğini bildirmiştir. (*Furkân, 25/77*) Bu mesele, geçmişte ve modern zamanda inkâr edilen meseleler arasında yerini almıştır. Mesela geçmişte Mutezile'den bazı kimseler, duanın ölüye karşı herhangi bir etkisinin bulunmadığını iddia etmişlerdir.¹¹³ Duanın ölüye fayda vermeyeceği görüşünde olan birtakım kimseler Fâtır suresinin 22. ayetini delil olarak zikretmişlerdir.

Bu konuda Binbâz, ölen kimseler eğer iman üzere ölmüşlerse, yani kovaları delik değilse kendilerine yapılan dua ve tasaddukların fayda vereceğini söylemiştir. Bunun dayanağı olarak Kütüb-i Sitte'de yer alan bir hadiste Efendimiz'in yanına annesi ölen bir adamın geldiğini, Efendimiz'e annesinin ölüm anında bir şeyler söylemeye çalıştığını fakat söyleyemediğini ve eğer annesinin konuşsaydı tasaddukta bulunmasını isteyeceği zannında olduğunu ve bu sebeple onun adına tasadduk yapmak istediğini söyleyip, bu fiilinin ona fayda verip vermeyeceği ile ilgili bir suali Efendimiz'e yöneltince Efendimiz, bu soruya cevaben evet demiştir. Binbâz, bu rivayeti savına delil olarak zikretmiştir.¹¹⁴ İlim ehli arasında bu meselede icmânın bulunduğunu hatta tasadduk ve duanın dışında ölen kimse adına hac ve umre de yapılabileceğini söylemiştir.

¹¹⁰ Binbâz, *Mecmûu Fetâva*, 6/36.

¹¹¹ Binbâz, *Mecmûu Fetâva*, 6/38.

¹¹² Tirmizi, "Da'avat", 1.

¹¹³ Bâberti, *Şerhu'l-akîdeti't-Tahâviyye*, 124.

¹¹⁴ Buhari, "Cenaiz", 1388; Müslim, "Zekât", 1004; Nesai, "Vasiyet", 3649; Ebu Davud, "Vasiyet", 2881; İbn Mace, "Vasiyet", 2717.

Binbâz, bu meseleye ziyade kabilinden, Müslümanlar arasında yaygın olarak yapılan yanlış bir uygulamaya dikkat çekmiştir. İnsanların kabirleri ziyaret etmesinin mahsus bir gününün olmadığını belirtip bazı kimselerin cuma günleri kabirleri ziyaret ettiklerini, böyle bir şeyin aslının bulunmadığını, kabirleri ziyaret etmek isteyenlerin istedikleri günde ve zamanda, gece ve gündüz fark etmeksizin ziyaret edebileceklerini söylemiştir.¹¹⁵ Binbâz, duanın ölüye fayda etmesi hususunda Haşr suresindeki “Rabbimiz bizden önce yaşamış iman sahibi kimselere mağfiret et” (Haşr, 59/10) ayetini nakletmiş; kılınan cenaze namazlarının da ölüye karşı yapılan dualar olduğunu belirtip ölüye faydası olmasaydı böyle bir namazın olmayacağını delil olarak getirmiştir.

2.3.4. Ölülerin İşitmesi

Bu meselenin sahnedeki ayeti Fâtır suresi 22. ayettir. Bu ayete istinaden Peygamberimizin dahi ölümlere sesini duyuramayacağını iddia eden kadim ulemamızdan müfessirler olmuştur. Örnek olarak Taberi, Fahreddin Razi ve Kurtubi’yi sayabiliriz.¹¹⁶ Bu konuda vârid olan hadisleri de tenkide tabi tutan ilim ehli olmuştur.

Binbâz, bu meselenin Allah’tan başka hiçbir kimsenin muttali olamayacağı büyük bir mesele olduğunu belirterek, birtakım kimselerin bu konuyla ilgili itimat edilemeyecek görüşlerde bulduklarını söyleyip, bu meseleyle sabit olan tek şeyin ölen bir kimsenin kendisini defnedenlerin ayrıldıklarındaki ayak seslerini işittiğine dair bir rivayetin vârid olduğunu¹¹⁷ fakat insanların ne dediğini işittiğine dair bu hususta bir bilginin vârid olmadığını belirtip bu konuda delilsiz konuşulmasının caiz olmadığını söylemiştir.¹¹⁸ Binbâz, Buhârî’de zikredilen bu mevzuda çokça aktarılan Bedir’deki kuyunun içindeki müşrik cesetlerine Efendimiz’in seslenip bunun üzerine Hz. Ömer’in Efendimiz’e ölen cesetlerin konuşamayacağını söylemesi ve buna cevaben Efendimiz’in bu cesetlerin dirilerden daha iyi işittiklerine fakat icabet

¹¹⁵ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 8/311.

¹¹⁶ Fahrüddin Râzî, *et-Tefsîru’l-Kebîr* (Beyrût: Dâru ihyâ-i turâsi’l-arabiyyi, 1420/1998), 26/233.

¹¹⁷ Buhari, “Cenaiz”, 1338.

¹¹⁸ Binbâz, *Fetâvâ-i Nûrun*, 14/153.

edemediklerine dair rivayetin¹¹⁹ seneden değil, metin olarak problemlili olduğunu haber veren ulemadan birtakım kimselerin bulunduğunu bildirmiştir.

Binbâz, diriler ve ölülerin ruhlarının iletişimi hususunda İbn Kayyım'ın bu konudaki ifadelerine yer vermiştir. İbn Kayyım, ölülerin kendilerini ziyaret edenleri tanıdıklarına, buna sevindiklerine dair gelen hadisleri tevatür derecesinde görmüş; bu konuda selefin icmâsının bulunduğunu söylemiştir. İbn Kayyım, bu konuyla ilgili *“Allah, ölüm vakitleri geldiğinde insanları vefat ettirir, ölmeyenleri de uykularında ölmüş gibi yapar. Ölümüne hükmettiklerini tutar, diğerlerini ise belli bir süreye kadar (hayata) salar. Kuşkusuz bunda iyice düşünenler için dersler vardır.”* (Zümer, 39/42) ayetini zikredip bu ayetle ilgili İbn Abbas'ın açıklamalarına yer vermiştir. Bu ayette Allah'ın insanların ruhlarını ölümle aldığından ve bir de ölüm gelmediği halde onların ruhlarını uykudayken aldığından haber vermiştir. İbn Kayyım, İbn Abbas'ın bu ayet hakkında ölülerin ve dirilerin ruhlarının uykuda buluştuklarına, daha sonra Allah'ın ölülerin ruhlarını tuttuğuna, dirilerin ruhlarını bedenlerine irsal ettiğine dair açıklamasını nakletmiştir. Binbâz, İbn Kayyım'dan bu nakillere yer verdikten sonra ölülerin ruhlarının, dirilerin ruhlarıyla uykunun dışında herhangi bir iletişim kurduğuna dair hiçbir haberin sabit olmadığını söylemiştir. Binbâz, birtakım hilekârların ölülerle dilediklerinde iletişime geçip, onlarla konuşup, onlara soru sorduklarına dair iddialarını akıl ve nakil olarak teyit eden bir bilginin bulunmadığını; bunların asılsız, batıl bir iddiadan ibaret olduğunu belirtmiştir. Bu hilekârlar hakkında Deccal benzetmesi yaparak bunların iletişim içinde oldukları şeylerin şeytanların ruhları yani cinlerin ruhları olduğunu ileri sürmüştür.¹²⁰

2.3.5. Kabir Azabı

Kabir azabıyla ilgili ayetleri modern zamanlarda tevil edip kabir azabının olmayacağını iddia edenler olmuştur. Hatta bunun da ötesinde kabir azabını inkâr edip cennet ve cehennem azabının inkıtâyâ uğrayacağını, son bulacağını iddia edenler bile olmuştur. Mesela Cehmiye fırkası, *“Mutlu olanlara gelince onlar da cennettedirler. Rabbinin dilediği hariç, gökler ve yer durdukça onlar da orada kesintisiz bir lütuf*

¹¹⁹ Buhari, “Meğâzi”, 3976.

¹²⁰ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 3/311-312.

olarak ebedî kalacaklardır.” (Hud, 11/108) ayetini referans alarak cennet ve cehennem ebedî olmayıp son bulacağını iddia etmişlerdir.¹²¹ Fakat ulemamızdan birtakım kimseler, bu meselede tevilin söz konusu olmadığını, tevilinin tenzilin aynısı olduğunu belirtip ayetlerin açık, muhkem olduğunu bildirmişlerdir.¹²²

Binbâz, kabir azabının ve kabir nimetlerinin hak olduğunu söyleyerek buna isnaden Efendimiz’den gelen meşhur iki rivayeti zikretmiştir: Birisi Efendimiz’in kabirlerin ya cehennem çukurlarından bir çukur ya da cennet bahçelerinden bir bahçe olacağı¹²³; diğeri de Efendimiz’in, iki kabir sahibinin birisinin nemime sebebiyle, diğerrinin ise bevline dikkat etmemesi sebebiyle azap gördüğüne dair sözlerini delil olarak getirmiştir.¹²⁴ Ayrıca “*Bu azap, onların sabah akşam sokulacakları ateştir. Kıyamet koştüğında, “Fıravun ailesini en şiddetli azabın içine atın!” denilecek.*” (Mümin, 40/46)’da Fıravun ve ailesinin sabah akşam ateşe arz olunacağıyla ilgili ayeti kabir azabının hak olduğuna dair diğerr bir delil olarak sunmuştur.

Binbâz’a kabir azabının ruhen mi bedenen mi olacağı sorulunca buna cevaben hem ruhen hem de bedenen olacağını fakat ruhen azabın bedenen azaba göre daha çetin olacağını belirterek kıyamet günü, diriliş günü bu azabın ve mükâfatın daha şedit olacağını söylemiştir.¹²⁵ Kabir yani berzah âleminin mümin kullar için cennet hayatının bir başlangıcı olduğunu, kâfirler için de cehennem hayatının bir başlangıcı olduğunu ifade ettikten sonra mümin kulun kabrinde cennetteki yerini göreceğini, kâfirin de kabrinde cehennemdeki yerini göreceğini söylemiştir.¹²⁶

Kabir azabının varlığına işaret eden ayetler az sayıda olmasına rağmen bu meselenin varlığı daha çok hadislere dayandırılmıştır. Kabir azabının hak olduğunu kabul edenler arasında Mutezile düşünceye sahip bazı önemli isimlerin olduğu da bilinmektedir. Mesela bu isimlerden biri Kadı Abdülcebbar’dır. Onun “*Usûl-i Hamse*” eserinde kabir azabı faslına bakılabilir. Hatta bu fasılda o, bu konuda icmânın bulunduğunu söylemiştir. Onlardan bu konudaki hadisleri tevatür derecesinde görenler

¹²¹ Muhammed b. Abdilkerim Şehristâni, *el-Milel ve’n-Nihal* (Dımaşk: Müessesetu’r-risâle, 2015), 105.

¹²² Beyâzîzâde Ahmed Efendi, *İmamı Azamın İtikadi Görüşleri*, çev. İlyas Çelebi (İstanbul: İFAV Yayınları, 2017), 151.

¹²³ Tirmizi, “Kıyamet”, 26.

¹²⁴ Buhari, “Vuduu”, 56.

¹²⁵ Binbâz, *Durûsun li’ş-şeyh*, 4/44.

¹²⁶ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 4/323.

olmuştur. Bu konuda Mutezili İbnü'l- Melâhimîn'in "*el-Fâik fi-usûlud'-dîn*" eserine bakılabilir. Şia'nın da kabir azabını kabul ettiği bilinmektedir. Mesela Nasîruddin Tûsi'nin "*Tecrîdu'l-akâid*" adlı eserinde bu konuda gelen bilgilerin tevatür derecesinde olduğunu belirtmiştir. İmam Gazâlî de kabir azabıyla ilgili rivayetleri tevatür kabul ettiğini söyleyip Efendimiz'in ve sahâbenin dualarında sıklıkla kabir azabından istiâzede bulunduğunu söylemiştir.¹²⁷ Kabir azabı her ne kadar ayetlerde işaretlen gelse bile hakkında birçok hadisin olması sebebiyle inanılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu konuda ayetlerin sarahaten gelmemesinden dolayı inkâr edenlerin bir delile dayanmaları şartıyla tekfir edilmelerini doğru bulmuyoruz.

2.3.7. Kıyametin Alametleri

Kıyamet gerçekleşmeden önce birtakım belirtilerinin zuhur edeceği sahih kaynaklarımızda zikredilmiştir. Binbâz, kıyamet alametlerinin çok ve çeşitli olduğunu belirtmiştir. Büyük alametlerin ulema tarafından beyan edildiğini, küçük alametlerin ise Hz. Peygamber'in döneminde ve kendisinden sonra vaki olduğunu söylemiştir.¹²⁸ Binbâz, kaynaklara isnaden kıyametin büyük alametlerinin sayısının on taneden ibaret olduğunu tespit etmiştir. Bu büyük alametlerden birincisi Mehdi'nin zuhur etmesidir. Mehdi'nin hak olduğunu, Deccal'in ve İsa'nın (a.s) nüzulüne yakın insanlar arasında ihtilafın çok olduğu bir zamanda çıkacağını, Efendimiz'in soyundan geleceğini, isminin Muhammed ve babasının isminin Abdullah olacağını zikretmiştir. Mehdi'nin ahir zamanda yeryüzünü yedi veyahut dokuz senede adaletle dolduracağını, zulmün ortadan kalkacağını ve bu mevzuda hadislerin bolca bulunduğunu belirtmiştir. Râfizilerin beklediği Mehdi'nin hiçbir hakikatinin, aslının olmadığını ilim ehli arasında malum olunan bir gerçek olduğunu söylemiştir.¹²⁹ Burada belirtmemiz gerekir ki Mehdi'yle ilgili Kur'ân'da herhangi bir ayet bulunmamaktadır. İlginçtir ki Mehdi'yle ilgili sahîhaynda herhangi bir rivayet de bulunmamaktadır. Buhârî ve Müslim gibi ilim ehline muteber en sahih hadisleri kitaplarında toplamak için ömrünü veren bu iki büyük muhaddisin Mehdi'yle ilgili rivayetlere yer vermemesi büyük bir soru işaretidir. Bundan ötürü Binbâz'ın tevatür görmesinde ister istemez kime göre ve

¹²⁷ Gazâlî, *el-İktisâd fi'-İ'tikâd* (Beirut: Dâru'l-kutubi'l-ilmîyye, 2004), 117.

¹²⁸ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 4/268.

¹²⁹ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 4/287-288.

neye göre mütevatirdir sorusu aklımıza gelmektedir. Tevatürün şartları ve sayısı hususunda ihtilafların olduğu bilinmektedir. Mesela bunlardan kimine göre tevatürün minimum sayısı beş kimine göre on iki, kimine göre yirmi, kimine göre üç yüz on üçtür.¹³⁰ Kıyamet alametlerinin ikincisi olarak Deccal'in zuhur edeceğini söyleyerek Deccal'le ilgili hadislerin mütevatir derecesinde olduğunu, Deccal'in ahir zamanda Irak ve Şam arasında bir bölgeden zuhur edeceğini, yeryüzünde Mekke ve Medine hariç her yerde fesadı yayacağını, Allah'ın Mekke ve Medine'yi onun fesadına karşı koruyacağını söylemiştir. Deccal'in Şam'a, oradan Filistin'e, oradan da Yahudilerin yanına ulaşacağını, bu sırada kıyametin üçüncü alameti olarak İsa'nın nüzul edip Ürdün'ün batısında, Filistin'de Kudüs'e yakın bir yerde Yahudilerle savaşıp Deccal'i Müslümanlarla birlikte öldüreceğini, bu savaş sırasında taş ve ağaçların dile gelip ey Müslüman burada bir Yahudi var onu öldür diye nida edeceklerini, İsa'nın Deccal'i öldürdükten sonra dünyadaki bütün dinlerin yok olacağını, yeryüzünde İslam'ın hâkim olacağını, İsa'nın Efendimiz'in şeriatıyla hüküm süreceğini, onun ümmetinden biri olarak ona tabi olarak geleceğini, daha sonra İsa'nın vefat edeceğini haber vermiştir. Deccal'in ilk önce kendisini nebî olarak göstereceğini daha sonra Rab olarak gösterip olağanüstü mucizeler izhâr edeceğini, yalnızca onu iman ehlinin idrak edeceğini ve Deccal'in iki gözü arasında kâfir diye yazılan bir kelimenin varlığından söz etmiştir.^{131/} Kıyametin dördüncü alameti Yecüc ve Mecüc'ün zuhurudur. Beşincisi Kâbe'nin yıkılmasıdır. Altıncısı Kur'ân-ı Kerîm'in sadırlardan sökülüp alınması, refedilmesidir. Yedincisi büyük bir dumanın ortaya çıkmasıdır. Sekizincisi Dâbbe'nin hurûcudur. Dokuzuncusu güneşin batıdan doğuşudur. Sonuncusu insanları mahşere toplayan bir ateşin çıkmasıdır.¹³² Binbâz, güneşin batıdan doğması ve Dabbe'nin hurûcundan sonra hiçbir insanın işlediği amellerin makbul olmayacağını söyleyip, bunun sebebi olarak *"Daha önce inanmamış yahut inancı kendisine iyilik kazandırmamış kimseye, rabbinden bazı işaretler geldiği gün iman etmesi fayda sağlamaz. De ki: "Bekleyin! Şüphesiz biz de beklemekteyiz."* (Enam, 6/158) ayet-i

---

¹³⁰ Ali b. Muhammed Âmidî, *el-İhkâm fî-usûli'l-ahkâm* (Dimaşk: Mektebetu'l-İslâmî, 1402/1981), 2/25-27.

¹³¹ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 4/269, 289-290.

¹³² Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 4/267.

celâlesinde Allah'ın o gün ayetlerinin bir kısmı geldikten sonra hiçbir nefse imanının fayda etmeyeceği sözünü dayanak olarak almıştır.

Binbâz, kıyametin küçük alametleriyle ilgili insanların bina yapımında yarışmalarını; Araplardan fakir, çıplak, yalın ayakla dolaşan kimselerin insanların başına geçip, yönetici olmasını; insanlar arasında metreslerin çoğalmasını; câriyenin efendisini doğurmasını; cimriliğin çoğalmasını; ilmin azalıp cehaletin çoğalmasını; kadınların çoğalıp erkeklerin azalmasını; savaş ve fitnelerin çoğalmasını naklederek bütün bu küçük alamet olarak sayılanların Efendimiz tarafından tebyîn edildiğini söylemiştir.¹³³

2.3.8. Cennet ve Cehennem

Hemen hemen çoğu dinde farklı biçimlerde anlatılmış olan inanan ve iyi işler yapanların mükâfatlandırılacağı, inkârcı ve kötü işler yapanların cezalandırılıp hüsrana uğrayacakları, ebediyyen kalacakları iki mekân; bizim literatürümüzde birden fazla isimleri olsa da cennet ve cehennem olarak kavramsallaşmıştır.

Binbâz, Kur'ân'da cennetten, onun nimetlerinden, cennet ehlinin sıfatlarından ve bunun yanında cehennemden, cehennem azabından, cehennem ehlinin sıfatlarından bahsedildiğini, her mükellef kula vacip olanın cehennem ehlinin sıfatlarından içtinap edip cennet ehlinin ahlakıyla ahlaklanması gerektiğini söylemiştir.¹³⁴

Binbâz, müminlerin cennete girip orada ebedi kalacaklarını, kâfirlerin ise cehenneme girip orada ebedi azap göreceklerini, bu konuda icmânın bulunduğunu söylemiştir. İman sahibi asilerin ise cehennemde ebedî kalmaksızın cezalarını çektikten sonra Allah'ın onları temizleyip cennete girdireceğini söylemiştir. Binbâz, cennet nimetlerinin çeşitli ve çok olduğunu belirtmiştir. Mesela bunlardan birisi, çok sayıda eşlerin verilmesidir. Binbâz, bir hadis-i şerife binaen cehennemim ekserisini kadınların dolduracağını belirterek bunun sebebini kadınların çok lanet okumalarına ve eşlerine karşı çok nankör olmalarına bağlamıştır. Binbâz'ın burada sebep olarak

¹³³ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 4/268-269.

¹³⁴ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 4/346.

zikrettiği hadisin devamındaki ifadedir.¹³⁵ Kadınların ekserisinin cehennemde olmasını ahir zamanda kadınların sayı bakımından erkeklere nazaran çok olacağını söyleyen ve bu hadisi bu şekilde yorumlayanlar da bulunmaktadır. Cennet ehlinin birbirlerini ziyaret edeceklerini; orada kin, nefret, öfke, ihtilaf, sıkılma, daralma, hüznün ve kederin olmayacağını; daimî bir sürur, mutluluk içinde olacaklarını; belirli vakitlerde Rablerini ziyaret edip, selam verip göreceklerini söylemiştir.¹³⁶

Binbâz, seleften bazı kimselerin “*Orada (cehennemde) yıllar ve yıllar boyu kalırlar.*” (Nebe, 78/23) ayet-i celîlesini tefsir ederken cehennem azabının nihayet bulacağına dair birtakım söylemlerde bulduklarını fakat bu kavillerinin zayıf ve merdûd bir kavilden ibaret olduğunu belirtmiştir. Nebe suresindeki o ayeti, İsrâ suresinin 97. ayetinde ifade edilen *كلما خبت " زدناهم سعيرا "* ayetiyle anlamamız gerektiğini söylemiştir.¹³⁷ İlginçtir ki cehennem fenâ bulacağını söyleyen âlimlerden birinin de İbn Teymiye olduğu söylenmektedir. Cehennem ebedî olmadığı savında bulunanlar, Hud 106-108 ve Nebe 23. ayetleri delil olarak sunmuşlardır. Ayrıca “huld” kavramının Kur’ân’da 34 yerde geçtiğini bu yerlerde yalnızca üç kez “ebed” kavramıyla geldiğini söylemişlerdir. Bunun yanı sıra “Rahmetim gazabımı geçmiştir.” kudsî hadisini de iddialarında diğer bir delil olarak getirmişlerdir.¹³⁸

2.3.6. Diriliş

İnsanın bu dünyada kendisine sorması gereken en önemli sorular kendi varlığına dair sorulardır. Cevaplanması elzem olan, üç önemli soru vardır. Bunlar nereden geldik, neredeyiz ve nereye gideceğiz sorularıdır. Bu meselemiz üçüncü soruya cevaben gelmiştir. İslam akaidine göre öldükten sonra diriliş haktır. Fakat bu diriliş hadisesinin nasıl olacağına dair birtakım tartışmalara gidilmiştir. Bu meseleye karşı farklı yaklaşımlarda bulunanlar olmuştur. Mesela öldükten sonra dirilişin olacağını söyleyip bunun yalnızca ruhen olacağını, bedenlen olmayacağını söyleyenler

¹³⁵ Buhari, “İman”, 21.

¹³⁶ Binbâz, *Durûsun li’ş-şeyh*, 4/21.

¹³⁷ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 4/335-336.

¹³⁸ Hasan Rıza Özdemir, “Müslüman Olmayanların Cehennemde Görecekları Azabın Ebediliği Sorunu”, *DergiPark* 20/51 (Haziran 2017), 157-158.

olmuş ve bu söylemleri sebebiyle tekfir edilenler olmuştur. Herkesçe bilinen Gazâlî'nin filozofları tekfir ettiği üç meseleden biri, diriliş bahsidir.¹³⁹

Binbâz bu mesele ile ilgili ayetleri zikrederken Allah'ın kâdir-i mutlak olduğuna sık sık vurgu yaparak öldükten sonra dirilişin hak olduğunu, bu durumun ruhen ve bedenen olacağını, bunun gerçekleşmesinin de Allah için çok ehven, kolay olduğunu söylemiştir. Binbâz, bu dünyada insanların Allah'ın yarattığı her şeyde onun kudretine şahit olduklarını söylemiştir. Bu meseleyi inkâr eden mühlitlerin iddialarının çok açık bir şekilde çürük ve batıl iddialardan oluştuğunu, bu konuda delillerin sayılamayacak kadar çok olduğunu belirtmiştir.¹⁴⁰ Mesela bu delillerden biri Yâsin suresinin son sayfasında bahsedilen, müşriklerin istihzalı bir şekilde bu çürümüş kemikleri kim diriltecek sorularına cevaben Allah (c.c.), insanın kendi yaratılışını unuttuğunu hatırlatmış ve bu durumun kendisi için çok ehven olduğunu bildirerek cevap vermiştir. Binbâz, diğer bir delil olarak da Kehf suresinin 21. ayetinde zikredilen ashab-ı kehf'in uzun bir müddet uyuduktan sonra Allah'ın onları ihya etmesini hatırlatmıştır. Bu kıssanın Kurân'da zikredilme nedeniyle ilgili Allah'ın vaaadinin hak olduğunu ve kıyametin şüphesiz kopacağını insanların bilmeleri için bu kıssaya yer verildiğini belirtmiştir. Binbâz, ayrıca geçmiş bütün peygamberlerin diriliş gününden haber verdiklerini, bu meselede Müslümanların ve gayrimüslimlerin icmâsının bulunduğunu bildirmiştir.

Binbâz, ahiretten önce dünyada ölümlerin dirildiğine dair Bakara suresinin beş yerinde bu konuda zikredilen ayetlerin bulunduğunu söylemiştir. Bunlardan birincisinin Bakara 72-73. ayetlerde katilin kim olduğu hususunda ihtilafa düşmeleri sebebiyle katilin izhâr olması için Allah'ın sığırın bir parçasıyla ölüye vur emrini vermesi ve bunun akabinde ölünün dirilip katili söylemesini, ikinci olarak Bakara 55-56. ayetlerde birtakım kimselerin Hz. Musa'ya Allah'ı açıktan görmek istediklerini söylemeleri ve bunun üzerine bir yıldırımın düşmesi sonucu o kimselerin ölüp tekrardan onları Allah'ın diriltmesini, üçüncü olarak Bakara 243. ayette binlerce kişinin ölüm korkusu sebebiyle yurtlarından ayrılıp Yüce Allah'ın ölüm emrini verdikten sonra onları diriltmesini, dördüncü olarak Bakara 259. ayette altüst olmuş

¹³⁹ Gazâlî, *Tehâfütü'l-felâsîfe*, thk. Süleyman Dünya (Kâhire: ed- *Dâru'l- Maârif*, 1431/2009), 308.

¹⁴⁰ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 4/71.

bir beldeyi gören bir kimsenin bu beldeyi ölümünden sonra kim diriltecek sorusuna Allah'ın o beldeyi yüz sene öldürüp, tekrar dirilmesi ve o kimsenin yiyeceğinin, içeceği ve eşeğinin bozulmamasını ve son olarak da Bakara 260. ayette İbrahim'in (a.s) ölüleri nasıl dirilttiğini görmek istemesi üzerine kuşları öldürüp sonradan bu ölen kuşların dirtilmesini zikredip dirilişin hak olduğuna delil olarak getirmiştir. Ayrıca naslarda semavi kitaplarda da bu konuda çok açık, kati delillerin bulunduğunu belirtip bu kadar katıyyet arz eden delillerin olması sebebiyle şüpheye mahal olmadığını söylemiştir.¹⁴¹

Binbâz, Tekâsür suresindeki kabirleri ziyaret ettiniz ayetinin tefsirinde kabirlerin ikametinin daim olmadığını, son mahal olmayıp son mahalın cennet ve cehennem olacağını, ölen kimselerin diriliş gününe kadar geçici olarak berzah âleminde kalacağını, kıyamet kopunca kabirlerinden çıkacaklarını, yaptıkları amellerin hesabının görüleceğini, muttakilerin cennete, kâfirlerin cehenneme, asilerin durumunun ise tehlikeli olacağını, affedilebileceklerini ya da cezalarını çektikten sonra Allah'ın onları cehennemden çıkaracağını söylemiştir. Tekâsür suresindeki ziyaretten maksadın ise bilinen bir ziyaret olmayıp berzah âlemi olduğunu belirtmiştir. Ziyaret diye isimlendirilmesinin sebebi olarak kabir âleminin geçici olduğunu, daim olmadığını belirtmek için bu şekilde ifade edildiğini söylemiştir.¹⁴²

2.3.9. Sırat ve Havz

Sırat, öteki âlemde cehennemin üzerine kurulmuş, iyilerin çok hızlı bir şekilde geçecekleri, kötülerin ise geçemeyip cehenneme düşecekleri bir köprüdür. Havz ise şer'i şerifimizde her ne kadar farklı tefsirleri olsa da Kevser olarak geçen ve toplumumuzda da Havz-ı Kevser olarak bilinen, mahşer günü bütün insanların şedid susuzluk çekecekleri o günde mümin kulların içip bir daha susuzluk çekmeyecekleri baldan tatlı, süttten beyaz olan bir havzdır.

Binbâz, Müslümanların mahşerden sonra cehennemin üzerine dikilmiş bir yol olan sırata uğrayacaklarını söylemiştir. Bu yolun aslının arzda, nihayetinin ise cennet

¹⁴¹ Abdülaziz b. Bâz, *Hukmu'l-islâm ft-men-zeame enne'l-Kurâne Mutenâkizun* (Câmiatu'l-İslâmiyye bi'l-Medîneti'l-Munevvera, 1974), 1/29-31.

¹⁴² Abdülaziz, *Fetâvâ Nûrun Alâ'd-derbi lî-ibni Bâz bi-inâyeti't-tayyâr*, thk. Abdullah b. Muhammed Tayyâr-Muhammed b. Mûsa b. Mûsa Abdullah (Riyad: Medâru'l Vatan, 2009), 248.

de olduğunu; müminlerin bu yoldan cennete varacaklarını, kâfirlerin ise varamayıp engelleneceğini; iman ve takva bakımından sağlam, güçlü olanların bu yolu kolay geçeceğini belirtmiştir. Bu yolda çengellerin mevcut olduğunu, müminlerin bu çengellerden necât bulacağını, kimilerinin ise mâsiyetleri sebebiyle çengellerden kurtulamayıp cehenneme düşeceğini, kâfirlerin ise bu sırata uğramayıp direk cehenneme sevk edileceklerini bildirmiştir.¹⁴³ Binbâz, havzla ilgili olarak uzunluğu ve genişliği bir aylık mesafe olan büyük bir havuz olduğunu söylemiştir. Havzın kaplarının sayısının yıldızlar kadar olduğunu, kıyamet gününde Efendimiz'e tabi olan müminlerin bu havza gelip bundan içeceklerinden haber vermiştir. İnkârcıların, Allah'ın emrine muhalefet edenlerin ise bu havuzdan içemeyeceklerini, mahrum olacaklarını söylemiştir. Kıyametin uzun bir gün olacağını, elli bin yıl süreceğini, böylesine çetin bir günde Furkan suresindeki “*O gün cennetliklere kalınacak yerlerin en iyisi, dinlenme yerlerinin en güzeli bahşedilmiş olacaktır.*” (Furkan, 24/24). ayet-i celîlesine binaen müminlerin havzın kenarında, menzillerinde rahat bir şekilde olacaklarını söylemiştir.¹⁴⁴ Her nebînin havzının olacağıyla ilgili rivayetlerin isnatlarının zayıf olduğunu bildirmiştir.¹⁴⁵

2.3.10. Melekler

Melekler, Allah'ın insandan önce yarattığı, iradeden mahrum, daima emredileni yapan, sürekli ibadet hâlinde olan, çok sayıda olup ayrı ayrı görevler tevdi edilen, aklın ve kalbin tasavvur edemeyeceği ruhani varlıklardır. Binbâz, meleklerle icmâlî ve tafsilî olarak iman edilmesi gerektiğini söylemiştir. Meleklerin Yüce Allah'a itaat hâlinde olduklarını, onun emirlerini tenfiz için yaratıldıklarını, Kur'ân-ı Kerîm'de ikram edilmiş kullar olarak Allah'ın onları vasıflandırdığını, Allah neyi emrettiyse onu yerine getirdiklerini, onun sözüne karşı gelemeyeceklerini zikretmiştir. Meleklerin esnâfının çok olduğunu, sayılarını yalnızca Allah'ın bildiğini söyleyip bu sözüne örnek olarak yedinci kat semanın üstündeki beyt-i ma'mûra her gün yetmiş bin meleğin ibadet için girdiği rivayeti paylaşmıştır.¹⁴⁶ Meleklerin çeşitli suretlere girebileceğini

¹⁴³ Binbâz, *Durûsun li'ş-şeyh*, 4/20.

¹⁴⁴ Binbâz, *Durûsun li'şeyh*, 4/24.

¹⁴⁵ Binbâz, *Mesâilu'l-imâm*, 273.

¹⁴⁶ Binbâz, *Durûsun li'şeyh*, 4/15.

söyleyip Cibril hadisini delil olarak sunmuştur. Meleklerin asli suretinin ise bir rivayete binaen altı yüz kanatlı olduğunu söylemiştir.¹⁴⁷ Meleklerden kimilerinin hamele-i arş denilen arşı taşımakla, cennet ve cehennem bekçiliğini yapmakla, kulların amellerini yazmakla görevlendirildiklerini; Allah ve resûlünün Cibril, İsrâfil, Mikail, Mâlik gibi isimlendirdiği meleklerle tafsili olarak iman etmemiz gerektiğini dile getirmiştir. Meleklerin nurdan yaratıldıklarını söyleyip¹⁴⁸ cinsiyetleri konusunda ilginç bir yaklaşımda bulunmuştur. Kendisine "ممرضات" yani kadın hemşirelere rahmet melekleri diyebilir miyiz, diye soran birisine cevaben böyle bir itlâkın caiz olmadığını, meleklerin cinsiyet bakımından inâs, kadın olmayıp aksine zukûr, erkek olduklarını iddia etmiştir. Bu iddiasını birtakım rivayetlerde meleklerin erkek olarak gelmesine ve Allah'ın Kur'ân'da müşriklerin melekleri Allah'ın kızları diye vasıflandırmalarına bağlamıştır.¹⁴⁹ Burada belirtmemiz gerekir ki müşriklerin meleklerle Allah'ın kızları demesi onların erkek olduğu anlamına gelmez. Binbâz'ın bu ifadesi, Zuhruf 19 ve Saffat 149-156. ayetlere ters düşmektedir. Ayetlerde melekleri dişi olarak kabul edenlere Allah'ın (c.c.) bu söylemlere cevaben meleklerini yaratışına şahit mi oldular diye onlara hitapta bulunması, bizi meleklerin ne erkek ne de dişi olduğu sonucuna götürür.

---

¹⁴⁷ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 3/29.

¹⁴⁸ Binbâz, *el-Akîdetu's-Sahîha*, 14

¹⁴⁹ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 8/424.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇEŞİTLİ MESELELERLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Bu bölümde Binbâz'ın usûl-ı selâse dışında kalan konularla ilgili görüşlerine yer verilecektir. Burada onun eserlerinde sıklıkla bahsettiği konular ele alınmıştır.

3.1. İnanca İlişkin Konular

3.1.1. Kabir Ziyareti

İnsan yaşadığı hayatın cazibesine o kadar kendini kaptırır gider ki hayatperest bir hâle bürünür ve her gün son nefesini verenleri duyduğu, müşahade ettiği hâlde deve kuşunun başını kuma gömmesi misali, avcının kendisini görmediğini zannedip ölümden bihaber yaşayıp gider. İşte burada insanın bu gafletini üzerinden atmasına vesile olan şeylerden en önemlisi kabir ziyaretleridir. Kabirler, insana acizliğini hissettiren mekânlardır. Kabir ziyaretleri, dinî hayatımızda geçmişten günümüze kadar yer edinmiş, sürüp giden önemli dinî geleneklerdendir. Fakat bu geleneği eda etmede ifrattan kurtulamayıp bu mekânların ziyaret edilme maksadının dışına çıkanlar, yoldan sapanlar olmuştur.

Binbâz, bu meselenin izahında meşru olan ve meşru olmayan diye ikili bir taksime gitmiştir. Meşru olanın beyanında Efendimiz'e (s.a.v.) ait olan meşhur bir hadis-i şerifi naklederek izahına başlamıştır. Efendimiz buyurmuştur ki “Ölülerinizi ziyaret ediniz çünkü bu ziyaret sizlere ahireti hatırlatır”¹⁵⁰ hadisi ışığında kabirlerin, ahireti ve ölümü hatırlatması maksadıyla ziyaret edilmesinin bir sakıncasının olmadığını ifade etmiştir. Fakat bu ziyaretin erkeklere has olduğunu kadınlar için bu durumun meşru olmadığını hatta kadınları bu ziyaretten nehyetmek gerektiğini belirterek bu iddiasını bir hadis-i şerifle desteklemiştir. Efendimiz buyurmuştur ki “لعنت زائرات القبور من النساء” “Allah (c.c.) lanet etsin kabirleri ziyaret eden kadınlara”¹⁵¹ hadisini payanda almıştır. Binbâz, hadisin izahında kadınların kabirleri ziyaret etmesiyle bir fitnenin meydana gelebileceğini ileri sürmüştür. Bunun sebebini

¹⁵⁰ İbn Mâce, “Cenâiz”, 47.

¹⁵¹ Tirmizi, “Cenâiz”, 62.

kadınların sabır bakımından zayıf, çok fazla endişeli, tahammülsüz ve kaygılı olmalarına bağlamıştır. Binbâz, bunun yanı sıra kadınların cenazeye iştirak etmelerini de meşru görmediğini belirtmiştir. Bu kavline delil olarak Ümmü Atiyye'den gelen bir rivayete yer vermiştir. Efendimiz (s.a.v.) buyurmuştur ki “Biz hanımlar cenazeye iştirak, ittiba etmekten men olunduk” hadisini delil olarak sunmuştur (Muttefekun aleyh). Rivayetteki teşyîyi bize kesin olarak haram kılmadı ifadesini “لم يعزم علينا” delil olarak görmeyerek bu ifadenin içtihadı, zanna dayandığını söylemiştir. Meşru olmayan kısmın beyanında âlem-i İslam'da bu kısımda birçok bidatlerin vaki olduğunu söylemiştir. Kabirleri ziyaret edenlerin kabir ehlinde dua istemeleri, yardım istemeleri, onlara kurban adamaları, kabirlerin yanında namaz kılmaları gibi bu bidatlara birtakım örnekler vermiştir. Bu tür eylemde bulunanların şirk-i ekbere girdiklerini iddia etmiştir. Efendimiz'in (s.a.v.) kabrinin başında da bu tür durumları yapanların olduğunu, Efendimiz'den dua talebinde bulduklarını, böyle bir durumun da şirke kapı aralayacağını söylemiştir.¹⁵²

Binbâz'ın burada kabir ziyaretlerini erkeklere has kılması birtakım sahih rivayetlerle uyuşmamaktadır. Mesela sahihaynda geçen bir kadının evladının vefatı sebebiyle kabrinin başında ağlaması üzerine Efendimiz'in o kadına sabrı tavsiye etmesini ve onu kabir ziyaretinden men etmemesini delil olarak verebiliriz.¹⁵³ Efendimiz'in ilk zamanlarda kabir ziyaretini genel olarak yasaklaması ve daha sonra ölümü hatırlatması sebebiyle serbest bırakmasını hatırlatarak kadınların kabir ziyaretlerinden men edilmesinin bu yasak döneminde olduğunu söyleyen ilim adamlarının bulunmasının yanı sıra bu hadislerin sıhhati hususunda tartışmalar da mevcuttur.¹⁵⁴ Burada şuurlu-şuursuz sabırlı-sabırsız gibi bir ayırım yapmadan mutlak anlamda kadınları kabir ziyaretinden men etmek ve erkekler arasında bu tür durumların da yaşandığı bilindiği hâlde onların bu yasağa dâhil edilmemesi yanlış bir değerlendirme olacaktır. Öyleyse ziyaretin yasak, mahzurlu kılınmasının kadın olmakla bir ilişkisinin bulunmadığı, sabır bakımından kendisine hâkim olabilen, akl-ı

---

¹⁵²Abdülaziz b. Bâz, *Ahtâun fi'l-akâide*, nşr. Müessesetü's-şeyh Abdülaziz b. Bâz el-Hayriyye (1441/2019), 6-7.

¹⁵³ Buhârî, “Cenâiz”, 32, 43; Ahkâm 11; Müslim, “Cenâiz”, 14-15.

¹⁵⁴ Nâsirüddin el-Elbânî, *Ahkâmu'l-cenâiz*, (Mektebetu'l-islâmî, 1986), 232.

selîm sahibi ve masiyete düşmeyecek her şuurlu Müslüman ister erkek ister kadın olsun kabirleri ziyaret edebilmelidir.

3.1.2. Teberrük

İnanığımız değerlerde teraziye dengelemek, maksada hasıl olmak için bize gelen rivayetleri göz ardı etmeksizin daha çok dirayet eksenli düşünmek, kişiyi orta yol dediğimiz itidale sevk edecektir. Bu dengeyi iyi ayarlayamadığımızda birtakım problemler zuhur etmeye başlayacaktır. Bu problemlere sevk eden sebeplere bakıldığında en önemlilerinden biri olarak bir kimseye karşı duyulan aşırı muhabbet karşımıza çıkmaktadır. Hz. Peygamber'in, hayatında da bu meseleye dair ciddi ikazlarda bulunduğu kaynaklarımızca bilinmektedir. Mesela Buhârî'nin sahihinde zikredilen Hz. Ömer kanalıyla gelen bir rivayette Hz. Peygamber (s.a.v.), Hıristiyanların Hz. İsa'yı aşırı yücelttikleri gibi kendisinin aşırı yüceltilmesini istememiştir.¹⁵⁵ Teberrük meselesinde de buna benzer hadiseler şahit olunmaktadır.

Teberrük kelimesi “تيمّن” yani “teyemmün”, sözlükte bir şeyin hayrını ve bereketini aramak, bir işten hayır ve bereket ummak manasına gelmektedir.¹⁵⁶ Bu meseleyle ilgili Binbâz, Efendimiz'in dışında bir kimsenin abdest suyuyla, teriyle, kılıyla teberrük edilmesini caiz görmediğini, bu durumun yalnızca Efendimiz'e tahsis edildiğini, Efendimiz'in dışında herhangi biriyle teberrük edilmesinin caiz olmadığını belirtmiştir. Efendimiz'le teberrük edilmesinin caiz oluşunun sebebinin onun cesedinin Allah (c.c.) tarafından temiz, pak, mübarek ve hayırlı kılınmasına bağlamıştır. Bunun yanı sıra Efendimiz'in dışında herhangi birisiyle teberrük edilmesinin şirke kapı araladığını söyleyerek böyle bir şeyin yapılmasını, Allah'tan (c.c.) başkasına kulluk yapmaya sebep olabileceğini belirterek sahâbe-i kirâmın hayatında böyle bir şeyin görülmediğini, böyle bir şeyi yapmadıklarını iddia etmiştir.¹⁵⁷ Buradan Binbâz'ın birtakım kimselerin salih kullarla yaptıkları teberrüğe şiddetle karşı çıktığı anlaşılmaktadır.

---

¹⁵⁵ Buhari, “Enbiya”, 48.

¹⁵⁶ Cevherî, *es-Sihâh fi'l-luğa ve'l-ulûm*, haz. Nedîm Muraşali-Usâme Muraşali (Beyrut: Dâru'l-hazâratî'l-arabiyye, 1975), 287.

¹⁵⁷ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 7/65.

3.1.3. Sihir ve Kehanet

Sihir ve kehanet insanlık tarihi kadar eskidir. Kur'ân-ı Kerîm'de bahsedilen kavimlere baktığımızda gönderilen peygamberler kavimlerince sihirbazlıkla itham edilmişlerdir. Peygamberlerin sihirbazlıkla itham edilmeleri onların getirmiş olduğu vahyin hakikatini ortaya koymada engel oluşturmuştur. Çünkü peygamberler tarafından ortaya koyulan mucizeler sihir denilerek tezyif edilip inkâra gidilmiştir. Sihir ve kehanet, Allah inancının ve düşüncenin zayıf olduğu dönemlerde kendine geniş bir yer bularak meslek hâline dönüşmüş toplum nazarında önemli bir rol oynamıştır.

Sihir, lügatte mastar kalıbından gelmiş bir kelime olup hile, aldatma, sebebi gizli iş, bir şeyi görüldüğünden farklı göstermek, birisinin ilgisini çekmek ve gönlünü çelmek anlamlarına gelmektedir. İstilahi anlamda ise özel yetenekler istihdam edilerek veya ruhani varlıklardan yardım alınarak yapıldığı iddia edilen harikulade durumlar olarak tanımlanmaktadır.¹⁵⁸ Kehanet kavramı ise lügatte gayptan haber vermek, falcılık yapmak anlamlarına gelmektedir. İstilahi anlamı, gelecekte vaki olacak gizli şeylerden ve gaipten haber vermektir.

Binbâz'ın, bu meseledeki görüşü sihrin hak olduğu yönündedir. Mesela bir Müslüman'ın bânîni bir hastalığı sebebiyle sihir ilmini bilen bir doktora sırf bu hastalığının tedavisi için gidebileceğini, böyle bir durumun ittifakla caiz olduğunu söylemiştir. Fakat bânîni bir hastalık için bir kâhine gitmeyi caiz görmediğini, bu kâhinlerin cinlerle irtibatlı olduklarını, onlara yardım ettiklerini ileri sürmüştür. Binbâz, bir Müslüman'ın böyle bir duruma düşmesini küfür ve delalet olarak gördüğünü belirtmiş; küfür olarak görmesinin sebebini bu kâhinlerin gaybı bilme iddiasında bulunmalarına bağlamıştır. Bu kavline delil olarak Müslim'in sahihinde geçen bir rivayette Efendimiz'in "Kim arrâfa gider ve ona bir şey hakkında sorarsa kırk gün namazı kabul olunmaz."¹⁵⁹ buyurduğunu, bu rivayetin akabinde Ebu Davud'da zikri geçen bir başka hadiste de Efendimiz'in (s.a.v.) "Kim arrâfa gider onun söylediğini tasdik ederse, Muhammed'e indirilmiş dini inkâr etmiştir"¹⁶⁰ rivayetine

¹⁵⁸ Topaloğlu- Çelebi, *Kelam Terimleri Sözlüğü*, 283.

¹⁵⁹ Müslim, "Selâm", 125.

¹⁶⁰ Ebû Dâvûd, "Tıb", 3904.

atıfta bulunarak bu hadis-i şeriflerde arrâfa, kâhine gitmenin caiz olmadığını, nehy edildiğini, küfür olarak telakki edildiğini belirtmiştir.¹⁶¹ Ayrıca Bakara suresi 102. ayet-i kerimede sihrin küfür olarak addedildiğini hatırlatıp bu ayet-i kerime’de Allah Zülcelâl’in

“Süleyman’ın hükümranlığı hakkında şeytanların (ve şeytan tıynetli insanların) uydurdukları yalanların ardına düştüler. Oysa Süleyman (büyü yaparak) küfre girmedi. Fakat şeytanlar, insanlara sihri ve (özellikle de) Babil’deki Hârût ve Mârût adlı iki meleğe ilham edilen (sihr)i öğretmek suretiyle küfre girdiler. Hâlbuki o iki melek, “Biz ancak imtihan için gönderilmiş birer meleğiz. (Sihri caiz görüp de) sakın küfre girme” demedikçe, kimseye (sihir) öğretmiyorlardı. Böylece (insanlar) onlardan kişi ile karısını birbirinden ayıracakları sihri öğreniyorlardı. Hâlbuki onlar, Allah’ın izni olmadıkça o sihirle hiç kimseye zarar veremezlerdi. (Onlar böyle yaparak) kendilerine zarar veren, fayda getirmeyen şeyleri öğreniyorlardı. Andolsun, onu satın alanın ahirette bir nasibi olmadığını biliyorlardı. Kendilerini karşılığında sattıkları şey ne kötüdür! Keşke bilselerdi” buyurduğunu, sihrin karıyla kocanın arasını bozmada etkili olduğunu fakat hayrın da şerrin de yaratıcısının Allah (c.c.) olması sebebiyle bu durumun ancak onun izniyle meydana gelebileceğini ve bu işlemi yapanların küfre girdiklerini belirtmiştir. Binbâz, bir kimsenin başına böyle bir durum gelmeden neler yapması gerektiğine dair nasların bu mevzuda çözümler, reçeteler sunduğunu; bunlardan mesela her namazın ardından Ayete’l- Kürsî’nin okunmasını, sabah namazından sonra üç kez İhlas, gece yatarken İhlas, Felak surelerinin okunulmasını, Allah’ın (c.c.) esmâsıyla istiâzede bulunulması gerektiğini paylaşmıştır.¹⁶² Bir kimseye sihir yapılmışsa bu kimseye başka bir reçete olarak sihir yapılan kişinin sedir ağacından yedi yaprak kopararak bir kaba koymasını sonra bu kabı suyla doldurup, bu kaba Ayete’l- Kürsî, İhlas, Felak, Nâs, A’raf suresinin 117-119, Yunus 79-82, Taha 65-69. ayet-i kerîmeleri okumasını ve okuduktan sonra bu kaptan üç yudum sihir yapılan kişinin içmesini ve geri kalan suyla da gusletmesini reçete olarak nakletmiştir.¹⁶³

¹⁶¹ Binbâz, *Risâletun fi-hükmi’s-sihri ve’l-kehâne*, 3-4.

¹⁶² Binbâz, *Risâletun fi-hükmi’s-sihri ve’l-kehâne*, 6-8.

¹⁶³ Binbâz, *Risâletun fi-hükmi’s-sihri ve’l-kehâne*, 10.

3.1.4. İstiğâse Meselesi

Hz. Peygamber, vefatına yakın Müslümanlara kendi vefatından sonra birtakım ihtilaflara düşer olacaklarını haber vererek bu ihtilaflar vaki olduğunda Kur'ân'a ve sünnete sımsıkı tutunmalarını emir buyurmuştur.¹⁶⁴ İstiğâse meselesi de ihtilaflı meseleler arasında yerini almıştır. İstiğâse ğavs kökünden müştaktır. “Ğavs” kelimesi yardım ve imdat anlamlarına gelmektedir.¹⁶⁵ Tanım olarak müşkil bir durumu olan bir kimsenin bu müşkilinden, sıkıntısından kurtulmak için manevi yardım talep etmesine denmektedir.¹⁶⁶ Birtakım kimseler, böyle bir fiilde bulunulmasını şirk olarak görmüştür. Kimileri, Allah'tan gafil kalınmayarak yapılmasında bir sakınca olmadığını ifade etmiştir. Kimileri de böyle bir dua biçiminin sahâbe-i kirâmın hayatlarında görülmediğini iddia ederek yapılmasını münasip görmemiştir.

Binbâz, İslam dininin iki büyük temel üzerine bina edildiğini, bunların kelime-i tevhidde ifade edildiğini hatırlatır. Bu sebeple kim ki mahlukattan, ölen peygamberlerden yardım talep edip imdat dilerse Allah'ın (c.c.) dışında rabler, eşler edinmiş olacağını; böyle bir eylemde bulunan bir kimsenin tevhid akidesiyle bağdaşmayan bir hâl içinde olup kelime-i tevhidin manasını nefyedeceğini ve Allah'ın (c.c.) katiyetle izin vermeyeceği bir bidat içerisinde olacaklarını söyler. Binbâz, başkalarından yardım talep edenlerin, herhangi bir durumda zararın, faydanın ve yardımın yalnızca Allah'ın (c.c.) elinde olduğu inancını sarstıklarını, bunun büyük bir zulüm ve şirk olduğunu iddia eder.¹⁶⁷ Kur'ân-ı Kerîm'de Allah Zülcelâl'in “*Bana dua edin, size icabet edeyim. Hiç kuşkusuz, bana ibadet etmekten büyüklenenler, boyun eğmiş/alçaltılmış olarak cehenneme gireceklerdir.*” (Mümin, 40/60) buyurduğunu ve bu ayet-i kerimede Cenâb-ı Hakk'a duanın bir kulluk görevi, ibadet olduğunu ve bu kullukta, ibadette büyüklenenlerin varacağı yerin cehennem olacağını bildirir. Bir Müslüman'ın her şeye kâdir, mâlik ve yakın olan Allah'ı (c.c.) bırakıp ondan başkasına çağrıda bulunup istiğâse, imdat talep etmesini hayretle karşıladığını, böyle bir

¹⁶⁴ Tirmizi, “İlim”, 16; Ebu Davud, “Sünnet”, 5

¹⁶⁵ İbn Fâris, *Mu'cemu mekâyisi'l-luğa* (Mısır: 1971), 4/400.

¹⁶⁶ Yusuf Şevki Yavuz, “İstimdad”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2001), 23/363-364.

¹⁶⁷ Abdülaziz b. Bâz, *İkâmetu'l-berâhîn alâ-hukmi men istiğâse bi-ğayri'l-lâhi* (Riyad: Dâru'l-vatan), 9-10.

durumun bizzat Allah Zülcelal'den yüz çevirmek olarak gördüğünü belirtir. Binbâz, bu konuyla ilgili Tercümânü'l Kur'ân olan Abdullah b. Abbas'tan gelen bir rivayete atıfta bulunur. İbni Abbas radiyallahu anhümâ'dan nakledildiğine göre şöyle demiştir: “Bir gün Hz. Peygamber'in terkinde bulunuyordum. Bana: “Yavrucuğum, sana bazı kaideler öğreteyim” dedi ve şöyle buyurdu: “Allah'ın buyruklarını gözet ki, Allah da seni gözetip korusun. Allah'ın (rızasını) her işte önde tut, Allah'ı önünde bulursun. Bir şey isteyeceksen Allah'tan iste. Yardım dileyeceksen, Allah'tan dile! Ve bil ki, bütün bir ümmet toplanıp sana fayda temin etmeye çalışsalar, ancak Allah'ın senin için takdir ettiği faydayı temin edebilirler. Yine eğer bütün ümmet, sana zarar vermeye kalksalar, ancak Allah'ın senin hakkında takdir ettiği zararı verebilirler. Çünkü artık kaderi yazan kalem yazmaz olmuş, yazıları değişmeyecek şekilde kesinleşmiştir.”¹⁶⁸ Bu rivayetin istiğâseyi nakzettiğini ve bir başkasından yardım beklenmeyeceğini, bir Müslüman'ın bundan içtinap etmesi gerektiğini delil olarak getirir.

Binbâz, hayatta olan bir kimseden yardım, imdat talep etmede bir sakıncanın olup olmayacağı sorusuna cevaben bunda bir beis, sakıncanın olmadığını ifade eder. Bu görüşüne delil olarak Kur'ân-ı Kerîm'deki Musa (a.s) kıssasına dikkati çekerek Kasas suresindeki iki kişinin kavga etmesi hadisesinde bu kavgada kendi tarafından olan kişinin, Musa'dan (a.s) yardım talep etmesini ve bu talebe Musa'nın (a.s) icâbet etmesini¹⁶⁹ delil olarak sunar.¹⁷⁰ Binbâz bazı yanlış anlamaların olmaması için Bedir Gazvesi'nde Efendimiz'in düşman karşısında yalnızca Allah'tan (c.c.) yardım talep etmesini, buna hitaben Cenâb-ı Hakk'ın Enfal suresinde Rabbinizden yardım talep ettiğinizi hatırlamamızı ve yardımın ancak Allah tarafından olduğunu bildiren ayeti hatırlattıktan sonra Bedir Savaşı'nda teçhizatın olması ve meleklerin yardım etmesini yardımın esbabı olarak görülmesi gerektiğini söyleyerek mahza yardımın Allah'ın (c.c.) elinde olduğunu belirtir. Son olarak da böyle bir duruma düşen birisinin nasûh bir şekilde tevbe etmesi gerektiğini söyler.¹⁷¹

---

¹⁶⁸ Tirmizî, “Kıyâmet”, 59.

¹⁶⁹ el-Kasas 28/15.

¹⁷⁰ Binbâz, *İkâmetu'l-berâhîn*, 13-15.

¹⁷¹ Binbâz, *İkâmetu'l-berâhîn*, 18-19.

3.1.5. Nüzul-i İsa Meselesi

Nüzul-i İsa, Hz. İsa'nın ahir zamanda kıyametin bir alameti olarak tekrardan yeryüzüne gelmesidir. İlk dönem itikat kitaplarında temas edilmiş,¹⁷² bu sebeple itikadi bir mesele olarak telakki edilmiştir. Bu mesele, çağımızın ciddi manada tartışılan meseleleri arasında yerini almıştır. Bazı kişiler, bu meselenin sarih bir şekilde naslarda ifade edilmediğini, birtakım rivayetleri sıhhat bakımından problemliliği görüp itikadi bir mesele olarak görülemeyeceğini iddia etmiş, bu meselede inkâra kadar gitmişlerdir.¹⁷³

Binbâz, Hz. İsa'nın nüzul edeceğiyle ilgili meselenin kitap ve sünnetle sabit olduğunu, İsa'nın (a.s.) ölmediğini, çarmıha gerilmediğini, cesedi ve ruhuyla beraber Allah indine ref olunduğunu, ahir zamanda nüzul edeceğini, Deccal'i öldürüp haçı kıracağını, domuzu öldüreceğini ve bütün bu hadiselerin kıyametin alameti olarak gerçekleşeceğini, bu meselede icmânın bulunduğunu söyler. İhtilafın yalnızca Âl-i İmrân suresinin 55. ayet-i kerimesindeki "teveffe" fiilinden kaynaklandığını, burada Yüce Allah'ın "*Ey İsa! Ben seni vefat ettireceğim, seni katıma yükselteceğim, seni o inkârcılardan arındıracağım ve sana tâbi olanları kıyamet gününe kadar inkâr edenlerden üstün kılacağım. Sonra dönüşünüz bana olacak. İşte, ayrılığa düşüp durduğunuz hususlarda aranızda hükmü o zaman ben vereceğim.*" (Âl-i İmrân, 3/55) buyurduğunu, ayet-i kerimedeki "teveffe" kelimesini üç farklı anlamda anlayanların olduğunu belirtir. Binbâz "teveffe" kelimesine birinci anlam olarak "mevt" yani "ölmek" anlamının verildiğini fakat böyle bir anlamın diğer deliller hesaba katılmadan teemmülsüz bir şekilde anlaşıldığını söyler. Bu kelimeye ikinci bir anlam olarak "kabz" manasının verildiğini, buradaki kabzetmekten maksadın "bir şeyi tamamıyla almak" anlamına geldiğini aktarır. Bu kavli benimseyenler, bu meselenin tefsirinde seleften bir grubun bu görüşte olduklarını nakleder. Binbâz, teveffe kelimesine üçüncü bir anlam olarak "nevm" yani uyku anlamının verildiğini söyleyerek bu üç anlamdan tercihe şayan olanının kabz ve uyku anlamlarının olduğunu belirtir. Teveffa

¹⁷² Öz, *İmâm-ı A'zam'ın Beş Eseri*, 58.

¹⁷³ Mustafa Sabri, *Nüzûl-i İsa*, çev. Muhammed Uysal-Yasir Beyatlı (İstanbul: Endülüs Yayınları, 2018), 12-14.

kelimesinin mevt yani ölüm anlamında olduğunu dile getirenlerin kavillerinin zayıf olduğunu iddia eder.

Binbâz, Hz. İsa'nın diri olarak hâlen semada olduğunu, ahir zamanda nüzul edeceğini, birtakım önemli görevler ifa edip sonra öleceğini, bu meselenin sahîh hadis kaynaklarında açık bir şekilde mevzubahis edildiğini söyler. Âl-i İmrân 55. ayette "teveffa" fiilinin ref fiilinden önce gelmesini takdim ve tehir olarak gördüğünü, "tevveffe" fiilinin burada tehir olarak geldiğini belirterek bu ayetteki "و" atf harfinin ilim ehlinin de belirttiği gibi tertib ifade etmediği bilgisini paylaşır. Bu meselenin Kur'ân'da sarahaten geldiğini söyledikten sonra kim ki Hz. İsa'nın Keşmir'e hicret ettiğini, orada tabî bir şekilde öldüğünü söyleyip, semaya ref olunmadığı, kıyamete yakın nüzul etmeyeceğini söylerse Allah ve Resulünü tekzip etmiş olacağını ve bu sebeple küfre düşeceğini iddia eder. Binbâz, burada Kadiyânilere bir göndermede bulunur. Böyle ve buna benzer düşünenlerin derhâl tevbe etmeleri gerektiğini, bundan rücu etmelerini aksi takdirde kâfir olarak ölecekleri konusunda onları ikaz eder. Binbâz'ın bu meseleyi itikadi bir mesele olarak telakki ettiği anlaşılmaktadır. Naslardan bu meselenin itikadi olarak görüldüğüne dair Nisa 157 ve 158. ayetleri delil olarak zikreder. Bu ayetlerde sarîh bir şekilde İsa'nın öldürülmeyip bilakis Allah'ın indine ref olunduğunu delil olarak sunar. Bu mevzuda vârid olan hadislerin de çokça olduğunu belirtir. Bu hadislerin sıhhat bakımından mütevatir derecesine ulaştığını söyler. İslam ulemasının telakki bil kabulle icmâ ettiklerini, akâid kitaplarında ulemanın bu meseleyi mevzubahis ettiklerinin hatırlatır.

Binbâz, bu meseleyi âhâd haber olarak telakki edip katiyet ifade etmediğini, şeriatın zahirini hesaba katmayıp ruhuna, maksadına ve özüne aykırı olduğunu düşünüp, zahirini hükümsüz addedip imamlara muhalefet etmenin bizzat açık bir şekilde mütevatir olan nasları reddetmek anlamına geleceğini ve bunun şeriat-ı garrâyâ işlenmiş bir cinayet olduğunu, heva ve zanna dayanarak hükümde bulunulduğunu ve bu sebeple hak yoldan huruç edildiğini iddia eder. Binbâz, bu konudaki hadislerin âhâd haber hükmünde olup katiyet ifade etmediğini dile getirenlerin, bu kavillerinin fâsid bir kavilden ibaret olduğunu belirterek bunun sebebini bu konuyla ilgili hadislerin çokça sahîhlerde, sünenlerde, müsnedlerde nakledilip çeşitli senetlerle verilmesine bağlar. Bu hadislerin mütevatir derecesine ulaştığını ve tüm bunlara rağmen nasıl olur

da bir Müslüman'ın bu malumatları göz ardı edip itimat etmemesini hayretle karşılar. Burada iddia edilen haber-i âhâdın katiyet ifade etmeyeceği görüşünü doğru bulmadığını bilakis âhâd haberlerin tariklerinin çok olmasıyla sahih olabileceğini, isnâdının düzgün olması, teâruzun bulunmamasıyla katiyet ifade edeceğini ve bu bilginin ilim ehli arasında malum olduğunu belirtir.¹⁷⁴

Bu konuya birtakım ayetlerin temas etmesi ve özellikle hakkında 100 kûsür hadisin bulunması 75'inin doğrudan sahâbenin Efendimiz'den nakli, geri kalanların sahâbe ve tâbi'un sözü olarak gelmesi ve bu kadar hadisin olması ve bunların Binbâz'ın da ifade ettiği gibi âhâd olarak değerlendirilip görmezden gelinmesi doğru bir yaklaşım değildir.

3.1.6. Bidat

Bidat kelimesinin anlamında “استحداث” istihdâs kelimesini dikkate alırsak yenilik anlamını verebilir ve dîne dinde olmayan bir yenilik getirmek diye de tanımlayabiliriz.¹⁷⁵ Alimlerin bidat kavramında ihtilafa düştüğünü görmekteyiz. Kimilerinin bidat kavramında hasene ve kabîh olarak ikili bir taksime gittikleri bilinmektedir. Mesela İbnu'l-Esîr'in bidat kavramında bidat-i hüdü ve bidat-i dalâlet diye bir taksime gidişini örnek olarak verebiliriz. Hz. Ömer'in teravih namazını cemaatle kılınmasına dair “Bu ne güzel bir bidat oldu” diye kelimada buyurması, bilinen en meşhur bilgidir. Birtakım kimseler de bidat kavramında böyle ikili bir taksime gidilemeyeceğini, bidat denilen şeyin mutlak anlamda kabîh, seyyie bir şey olduğunu, hasene denilemeyeceğini söylemiş ve böyle bir ayrıma gidenlere şiddetle karşı çıkmışlardır. Aslında bidat meselesinde esas alınması gereken, bidatin şeriatın asıllarına muhalefet etmemesi ve sünnete muvafık olmasıdır.

Binbâz'a göre bidat denilen şey, insanların dünyevi işlerinde, muamelatla ilgili meselelerde insanın hayrına ise bidat-ı hasenedir. Mesela arabalar, trenler, uçaklar, elektrikli cihazlar gibi. Eğer bidat, insanların hayrına olmayıp bilakis onların ifsadına, şerrine sebep oluyorsa böyle bir bidatin hasene olamayacağını, aksine kabîh görülmesinin elzem olduğunu söylemiştir. Binbâz bidat kavramından esas bizim

¹⁷⁴ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 1/429.

¹⁷⁵ İbn Manzûr, *Lisânu'l-arap*, 2/131.

anlamamız gereken şeyin, akidemize taalluk eden kavli ve fiili meseleler olduğunun altını çizerek mesela kadere imanın inkâr edilmesi, kabirlere kubbeler yapılması, kabirlerin mescit kılınması, mezarlıklarda ölülere Kur'ân okunması, mevlid-i nebî törenlerinin düzenlenmesini örnek olarak sunmuştur. Hatta bu bidatlerden kimilerinin kişiyi şirk-i ekbere sürükleyip İslam dairesinden çıkaracağını iddia etmiştir. Mesela Allah'tan (c.c.) başkasına istiğâsede bulunmak gibi. Binbâz'ın bu kavramı nasıl anladığını daha iyi anlamak için kendisinin bidat olduğunu iddia ettiği meselelerden birine değinmek, bu kavramı nasıl analiz ettiğini bize verecektir. Binbâz'a mevlid-i nebî törenlerinin düzenlenmesi hakkında, bu yapılan işin hükmünün dinimizce ne olduğu, iyi mi kötü mü olduğu sorulunca bu meseleyle ilgili tafsilatlı bilgi vermiştir. Böyle bir törenin düzenlenmesinin caiz olmadığını bilakis yapılan bu işin bidat olduğunu iddia etmiştir. Çünkü Efendimiz'in hayatında, râşid halifeler, sahâbe ve tâbi'un dönemlerinde böyle törenlerin yapılmadığını, düzenlenmediğini belirtmiştir. Hâlbuki bu üç asrın en hayırlı asırlar olduğu, sünneti en iyi bilen, Efendimiz'i en çok seven, Kitabullah'a en çok tabi olan, en çok ceht gösteren kimseler olduğu bilinmekte; bu hususta hiçbir şekkin bulunmadığı ve bu üç asırdaki ulemanın görüşlerinin, takındıkları tavırların, tutumların bizler için çok önemli ve yadsınamayacak bir hakikat olduğunu ifade etmiştir. Binbâz, bu tür törenleri meşru gören kimselerin Allah'ın (c.c.) "*Bugün dininizi kemale erdirdim*" (Maide,5/3) ayetini inkâr ettiklerini ve Resûlünün tebliğ vazifesini eksik yaptığı iddiasında bulduklarını söylemiştir. Müteahhirundan bazı kimselerin bu törenlere cevaz verdiğini, bunun sebebi olarak bu törenlerin Allah'a yaklaşmak amacıyla icra edildiklerini söylemelerine karşı Binbâz, bu durumun çok tehlikeli bir iş olduğunu dile getirmiştir. Bu tür törenlerin Efendimiz'le ilgili ğulûva sürükleyeceğini, ehl-i kitabın peygamberlerine yaptıklarından bir farkının olmayacağını, onlara benzemek olduğunu belirtmiştir. Hz. Peygamber'in, "Hiristiyanların Hz. İsa'yı yücelttikleri gibi beni yüceltmeyin"¹⁷⁶ hadisini naklederek bu tür törenlerin ğulûva sürükleyeceğini söylemiştir. Bu törenlerde ayrıca meşru olmayan birtakım durumların yaşandığını, mesela kadın ve erkeklerin bu törenlerde karışık olmasını örnek olarak vermiştir.

---

¹⁷⁶ Buhari, "Enbiya", 48.

Binbâz, hak dediğimiz şeyin, sayıların çokluğuyla alakalı olmadığını altını çizerek âlem-i İslam'da bu tür törenleri yapanların çok olduğunu, bu sebepten çokluğa aldanmamak gerektiğini belirtmiştir. Bu tür törenlere Hz. Peygamber'in geldiği iddiasında bulunan kişilere karşı bu durumun batıl, çok çirkin bir şey olduğunu, tam bir cahillik içinde bulduklarını söylemiştir. Çünkü kıyamet gününden önce hiç kimsenin kabrinden çıkmayacağını, bu durumun peygamberler için de geçerli olduğunu iddia ederek bu duruma Allah'ın (c.c.) "*Muhakkak ki sizler bundan sonra meyyitler olacaksınız sonra kıyamet günü dirileceksiniz*" (Müminun, 23/15-16) ayetini delil olarak getirmiştir. Efendimiz'in "Kabirden ilk çıkacak ve ilk şefaet edecek benim kıyamet gününde"¹⁷⁷ rivayetini diğer bir delil olarak sunmuştur. Bu meselede ulema arasında icmânın bulunduğunu ve herhangi bir nizanın olmadığını belirtmiştir.¹⁷⁸ Belirtmemiz gerekir ki ölen mümin kimselerin ruhlarının kabrinden çıkıp dolaştıklarına dair rivayetler mevcuttur.¹⁷⁹

3.1.7. Tevessül

Tevessül kelimesiyle vesile kelimesinin kök harfleri aynıdır. Bu kelimeler lügatte derece, kurbet, rağbet anlamlarına gelmektedir.¹⁸⁰ Tevessül, bir müminin salih amellerini, Efendimiz'i veyahut veli denilen kimseleri aracı kılarak Allah katında değerli olması için ceht göstermesidir. Bu kelimenin tanımında hatırdan tutulması gereken en önemli kelime şirk kelimesidir. Şirk, Allah'a (c.c.) hiçbir şeyin ortak kılınmamasını ve dinin yalnızca ona halis kılınmasını ifade etmektedir. Bu kavram, dinimizin merkezinde olan bir kavram olup tevhid mücadelesinin ne anlama geldiğinin anlaşılmasında anahtar bir kavramdır. Naslara bakıldığında tevhid davasının en büyük düşmanı olarak bilinmektedir. Bu derece önemli bir meselede her Müslüman'ın son derece dikkatli olması elzemdir. Tevessül meselesinde nizanın yaşanmadığı husus salih amellerle yapılan tevessül olup bu hususta herhangi bir problemle karşılaşılmamaktadır. Fakat bu durum peygamberlere, velilere gelince tartışmanın

---

¹⁷⁷ Tirmizi, "Menakıb", 1.

¹⁷⁸ Binbâz-Useymîn, *Fetâvâ mühimme*, 35-43.

¹⁷⁹ Müslim, "Cennet", 75

¹⁸⁰ İbn Manzûr, *Lisânu'l-arab*, 11/724.

dozunun arttığı bilinmekte ve bu eylemi gerçekleştiren kişiler müşrik olmakla itham edilmektedir.

Binbâz tevessül meselesinde meşru olan ve olmayan diye ikili bir taksime gitmiştir. Tevessülün akidevî meselelerden addedildiğini belirterek onun nevilere söz etmiştir. Tevessülün birinci kısmının salih insanlardan dua talep edilmesiyle yapıldığını, İslam dinince bu kısmın meşru olduğunu ve bir tesirinin bulunduğunu söylemiştir. Sahâbe-i kirâmın Allah Resûlünden günahlarının bağışlanması için dua talep ettiklerini, Hz. Ömer'in yağmur duası yaparken Peygamber'in amcası Abbas'ı tevessül edinerek, ondan dua talep ettiklerini delil olarak getirmiştir. Bunun dışında insanların Allah'ın (c.c.) esmâsıyla, sıfatlarıyla ve salih amelleriyle tevessülde bulunabileceğini belirtip, bunlara delil olarak mağara hadisi diye bilinen meşhur rivayeti hatırlatmıştır. Kur'ân-ı Kerîm'de bu durumla ilgili Allah'ın (c.c.) "*En güzel isimler Allah'ın. Bu isimlerle istekte bulunun, çağrıda bulunun.*"¹⁸¹ buyruğunu diğer bir delil olarak getirmiştir. Binbâz, tevessülün ikinci kısmının salih insanlarla yapıldığını ve bu kısmın İslam dininde meşru kılınmadığını bildirmiştir. Bu kısmın şeriatta bir karşılığının bulunmadığını hatta bu kısmın bir yönden bidat diğer bir yönden de bir nevi şirk olduğunu söylemiştir. Bunun sebebini selef döneminde böyle bir şeyin vaki olmamasına bağlamıştır. Hatta Efendimiz'in zatı da dâhil hiç kimsenin zatıyla tevessülün yapılamayacağını, bu durumun caiz olmadığını iddia etmiştir.¹⁸²

3.1.8. İsrâ ve Mirâç

Hadise, Mekke döneminde Efendimiz'in, amcası Ebu Tâlib ve eşi Hz. Hatice'yi aynı yıl içinde kaybetmesi, kaynaklarımızda hüzün yılı olarak isimlendirilmiş bir yılda yaşanmıştır.¹⁸³ İsrâ hadisesi, Kur'ân-ı Kerîm'de aralarında iki aylık mesafe¹⁸⁴ bulunduğu hâlde Efendimiz'in yaşadığı Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksâ'ya bir gecede götürülmesinden söz eden ve İsrâ suresinde bahsi geçen bir hadisedir.¹⁸⁵ Mirâç hadisesi ise Efendimiz'in Mescid-i Aksâ'dan semaya, Allah'a

¹⁸¹ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun alâ'd-derbi lî-ibni bâz bi-inâyeti't-tayyâr*, 356-357.

¹⁸² Binbâz-Useymin, *Fetâvâ Mühimme*, 88-90.

¹⁸³ Âdem Apak, *Ana Hatlarıyla İslam Tarihi* (İstanbul: Ensar Yayınları, 2015), 191.

¹⁸⁴ Bâberti, *Şerhu'l-akîdeti't-Tahâviyye*, 82.

¹⁸⁵ el- İsrâ 17/1.

(c.c.) olan yolculuğudur. Bu meselede birtakım Müslümanlar arasında ihtilafın yaşandığı, bu yaşanan ihtilafın miraç hadisesinin gerçekleşip gerçekleşmediği, bunun bedenen mi yoksa ruhen mi olduğu hususuyla ilgili bir tartışma olduğu bilinmektedir.

Binbâz'a, günümüzdeki birtakım kimselerin İsra olayını kabul ettikleri fakat miraç hadisesini kabul etmedikleri ve sebep olarak İsra hadisesinden Kur'ân-ı Kerîm'de bahsedilip, Miraç'ın ise şer'i şerifte vukû bulmadığı iddiasında bulduklarını söyleyip bu kimselerin durumunun ne olduğuna dair bir sual sorulduğunda bu suale cevaben Binbâz, İsra hadisesinin Kur'ân'la ve sünnetle sabit olduğunu, Miraç hadisesinin ise mütevatir sünnetle sabit olduğunu belirtmiştir. Miraç hadisesinde Efendimiz'in yedi kat semaya çıktığını hatta semada kalem gıcırtilarını, seslerini işittiğini, Allah'ın (c.c.) beş vakit farz olan namazı getirdiğini zikrederek bunlara inanmayan kimseye bu hadisin anlatılıp beyan edilmesini, buna rağmen inanmamakta ısrar ederse bu kimsenin küfre gireceğini söylemiştir. İsra ve Miraç hadisesinin hem bedenen ve hem de ruhen gerçekleştiğini, bu hâdisede Efendimiz'in Mekke'den Şam'a götürüldüğünü, Şam'dan da semaya uruç edildiğini ve Rabb'iyile konuştuğunu söyleyip, bu hâdisenin yalnızca ruhla gerçekleştiği savında olanların reyini yanlış bulduğunu, ilim ehlinin çoğunun bu hadisenin bedenen ve ruhen yaşandığı yönünde görüşlerinin olduğunu aktarıp ruhen yaşanmış diyenlerin görüşlerinin şâz olduğunu, bu durumun naslarla çatışacağını belirtmiştir.¹⁸⁶

3.1.9. Çocukken Ölenlerin Ahiretteki Durumu

Bu konuda kafayı kurcalayan esas mesele Müslüman olmayan çocukların ahiretteki durumlarının ne olacağıyla ilgili meseledir. Çünkü bu çocukların cehenneme gideceklerine dair görüş sahipleri İslam tarihinde mevcuttur.¹⁸⁷ Dinimiz her insanın İslam fitratı üzerine doğduğundan ve yetiştiği çevrenin onun dinî düşünce dünyasını şekillendirmede ciddi bir tesirinin bulunduğu söz etmiştir. Yüce Allah'ın esmâsında "adl" isminin tek mastar olarak gelmesi, adaletin mahza kendisinde bulunduğu ve ahsenu'l-hâkimîn olduğu hususunda hiç şüphesiz iman sahipleri

¹⁸⁶ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 4/225-226.

¹⁸⁷ Abdulkâhir Bağdâdi, *Mezhepler Arasındaki Farklar*, çev. Ethem Rûhi Fığlalı (Ankara:TDV Yayınları, 2018), 60.

arasında bir tartışmanın söz konusu olamayacağı veyahut bu hususta en ufak bir kapı aralamanın bile mümkün olmadığı gayet açık bir husustur.

Binbâz, bu meseleyle ilgili söze başlarken Allah'ın hakîm ve alîm olduğunu hatırlatır; bunun ardından Allah'ın kulları hususunda dilediği şekilde tasarruf yetkisinin bulunduğunu, bu tenfizinden dilediği şeyi yapma hususunda hiçbir kimsenin onu menedemeyeceğini ifade etmiştir. Binbâz, bu meselede eğer ölen çocuklar Müslüman kimselerin çocukları ise onların cennete gireceklerini söyleyerek bu hususta ehl-i sünnetin icmâsının bulunduğunu zikretmiştir. Bu meselede ihtilaf edilen, kâfir kimselerin çocuklarının durumunun ne olacağı sorusudur. Binbâz, böyle bir soru Efendimiz'e de sorulduğunu -müşrik kimselerin ölen çocuklarının durumuyla ilgili- bu soruya cevaben Efendimiz (s.a.v.), "Allah c.c onların ne yapacaklarını en iyi bilendir" diyerek cevapladığını belirttiikten sonra ilim ehline bunun manasının Allah'ın (c.c.) onları kıyamet günü imtihana tabi tutacağını, bu imtihandan geçenlerin cennete, geçemeyenlerin ise cehenneme gireceğini zikrederek doğru olanın, râcih olanın bu görüş olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra onların, fetret ehlinden olduklarını da söylemiştir. Bu görüşün dışında ilim ehlinden birtakım kimselerin kâfirlerin çocuklarının tıpkı Müslümanların çocukları gibi günahsız olmaları sebebiyle cennete gireceklerine dair kavillerinin de mevcut olduğunu fakat bu görüşün Binbâz'a göre mercuh bir kavil olmayıp bu görüşü kabul etmediğini bildirmiştir.

Binbâz savunduğu görüşün doğruluğunu İsra suresi 15. ayete bağlayarak, bu ayette Allah'ın (c.c.) resûl göndermedikçe hiçbir kimseye azap etmeyeceğini, buna istinaden azaba müstehak olmanın ancak bir küfür veyahut bir masiyet sebebiyle olabileceğini, çocukların ise bundan uzak olup, günahsız olmaları sebebiyle tıpkı fetret ehli gibi kıyamet gününde imtihana tabi tutulup bunun neticesinde azaba müstehak olup olmayacaklarının belirleneceğini iddia etmiştir.¹⁸⁸ Binbâz'ın, burada Müslüman kimselerin çocuklarının ölmesi durumunda onların cennete gideceğine dair söylemi ve bu hususta ehl-i sünnetçe icmânın bulunduğunu söylemesinin ardından Müslüman olmayan kimselerin çocuklarının durumu hakkında onların öldükten sonra tekrardan imtihana tabi tutulmasına dair açıklamaların da tutarsız olduğu anlaşılmaktadır.

---

¹⁸⁸ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 4/340-342.

3.2. Mezhebi Ayrışma Konuları

3.2.1. Sahâbe-i Kirâm

Sahâbe-i kirâm; Efendimizle (s.a.v.) mümin olarak görüşmüş ve Müslüman olarak ölmüş kimselerdir.¹⁸⁹ Dinin anlaşılmasında bize rehberlik yapan en önemli, en muteber nesildir. Fakat bu durum beşer olmaları hasebiyle onların her meselede masum oldukları anlamına gelmemelidir. İslam tarihini irdelediğimizde bu durum çok net bir şekilde müşahede edilmektedir. Fakat bizim ulemamız sahâbe-i kirâm hakkında genel bir kaide koymuştur. Bu kaide “sahâbe udûldur” ilkesidir.¹⁹⁰ Yani sahâbe-i kirâmın dine kasten ve bilerek zarar verecek bir eylemde, davranışta bulunmayacağıdır. Burada önemli olan “kasten” ifadesidir. Aksi takdirde düşünecek olursak bu durum, büyük problemlere sebep olacaktır. Ulemadan bu ilkenin aksini savunanlar da olmuştur.

Binbâz, ehl-i sünnetin en önemli asıllarından birinin sahâbe-i kirâmı sevmek olduğunu, onlardan razı olup onların kendi aralarındaki anlaşmazlıklarından, ihtilaflarından eli eteği çekip susmak gerektiğini belirtmiştir. Fakat sahâbe-i kirâma buğz, öfke içinde olanların olduğunu hatta Hz. Ebubekir, Ömer, Osman’a ve sahâbenin çoğuna sebedenlerin bulunduğunu, sahâbenin zulmettiğini, hilafetin Hz. Ali’ye ait olduğu hâlde sahâbenin buna mâni olup gasp ettiklerini ve bu sebepten fâsık ve kâfir olduklarına inananların olduğunu söyleyip buna inanan fırkalardan birinin Rafiziler olduğunu zikretmişir. Bu iddialarının cehaletleri, hak yoldan ayrılmaları, sapkınlıkları sebebiyle olduğunu söyleyerek¹⁹¹ selef-i salihinin, sahâbe-i kirâmı hep hayırla andıklarını, kötü bir şekilde ananları ise doğru bir yolda görmediklerini belirtmiştir. Hilafetin tertibi hususunda sıralamanın Hz. Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali olduğunu belirterek bu sıralamada takdim ve tehirin yapılamayacağını, hilafet sıralamasında tafdiliyetin esas olduğunu, bu hususta sahih kaynaklarda bilgilerin yer aldığını söylemiştir.¹⁹² Mesela bu duruma delil olarak Buhârî’de geçen bir hadisi nakletmiştir.

¹⁸⁹ İbn Hacer Askalânî, *el-İsabe fî temyizi’s-sahâbe*, thk. Adil Ahmed Abdülmevcud, Ali Muhammed Muavvaz (Beyrut: Dâru’l-kutubi’l-ilmîyye, 1410), 1/158.

¹⁹⁰ Hatîb Bağdâdî, *el-Kifâye fî ilmi’r-rivâye*, thk. Ebû Abdillâh es-Sûrkî-İbrâhîm Hamdî el-Medenî (Medîne: el-Mektebetü’l-İlmîyye, 1357), 46.

¹⁹¹ Binbâz, *Durûsun li’ş-şeyh*, 1/8.

¹⁹² Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 2/87.

Bu hadiste Efendimiz'den sonra bu ümmetin en hayırlısının Ebubekir, Ömer ve Osman olduğu nakledilmiştir.¹⁹³ Binbâz, sahâbenin cumhurunun Hz. Osmanı hilafet hususunda Hz. Ali'ye karşı takdim ettiklerini belirtmiştir. Binbâz, Şîa'ya reddiye olarak Efendimiz'in hilafetin kendisinden sonra Ali'ye geçeceğini söylemesine rağmen sahâbenin buna aykırı davrandığına dair bir söylemin nasıl caiz olabileceğini söyleyip aksine sahâbenin Efendimiz'den sonra Hz. Ebubekir'in hilafetinde icmâ ettiklerinden, Hz. Ali'nin de hilafetleri süresince halifelere cihatta ve şûrada yardım ettiğinden haber etmiştir. Binbâz, dört halifeden birine hilafet hususunda ta'n edenleri eşeklerden daha sapkın, yolunu şaşırması olarak telakki ettiğini ifade etmiştir.¹⁹⁴ Bu konu hakkında malumat sahibi olmak isteyenlere İbn Teymiye'nin "*Minhâcu's-sunne*" adlı kitabını tavsiyede bulunmuştur.¹⁹⁵ Son olarak bu konuda *Tahâvî Akidesi*'n de geçen ilkede sahâbe-i kirâmı sevmemizi, onları sevme hususunda ifrata kaçmamamızı, onların hiçbirinden tebri etmememizi, onlara buğz edenlere buğz etmemizi, onları ancak hayırla anmamızı ve onlara muhabbet beslememizin din, iman, ihsan olduğunu, onlara buğzun ise küfür, nifak ve tuğyan olduğuna dair ifade edilenlere uyulmasının zorunlu olduğunu belirtmiştir.¹⁹⁶

3.2.2. Fırka-i Nâciye

Fırka kelimesinin kökü farktır. Lügatte ayırmak, bölmek anlamlarına gelmektedir. Çoğulu firâktır. Istilâhi tarifi ise bir grubun kendilerine münhasır siyasi ve itikadi telakkilere haiz olmasıdır.¹⁹⁷ Nâciye kelimesi, kurtulmak anlamında olup fırka-i nâciye terkibi kurtulan fırka anlamına gelmektedir. Bu tesmiyenin isnâdı bir rivayete dayanmaktadır. Bu rivayette Efendimiz (s.a.v.), ümmetinin yetmiş üç fırkaya bölüneceğini bu yetmiş üç fırkadan birisinin necât bulacağını diğer kalanların ise helak olacaklarını bildirmiştir.¹⁹⁸ Başka rivayetlerde Efendimiz, vefatına yakın ashabına birtakım ikazlarda bulunmuş; kendisinin vefatından sonra çokça ihtilafların vaki olacağından haber vermiştir. Fırka-i nâciye kimdir sorusuna geçmişten günümüze

¹⁹³ Buhari, "Menakıb", 3671.

¹⁹⁴ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 4/279.

¹⁹⁵ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 3/325.

¹⁹⁶ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 4/277.

¹⁹⁷ Topaloğlu-Çelebi, *Kelam Terimleri Sözlüğü*, 95-96.

¹⁹⁸ İbni Mâce, "Fiten", 17; Tirmizî, "İman", 1.

kadar çokça çeşitli cevap verenler olmuş, her fırka kendisinin fırka-i nâciye olduğunu iddia etmiştir. Rivayetleri incelediğimizde cevap olarak fırka-i nâciyenin Efendimiz'in ve ashabının yolundan gidenler, sevâd-ı azam, Hanefiler, Mâlikiler, Şafiler ve Hanbeliler olduğuna dair cevaplar karşımıza çıkmaktadır.¹⁹⁹ Bu terkip birçok fırkanın mottosu olmuş, bunun neticesinde birbirleriyle hilafa düşüp hatta birbirlerini öldürme çüretinde dahi bulunmuşlardır. Bu mesele bir işkâl hâline gelmiştir ve çokça tartışılmıştır.

Binbâz, fırka-i nâciyenin mahiyeti hakkında dört husus belirlemiştir. Kimde bu dört husus varsa fırka-i nâciyeye dâhil olacağını söylemiştir. Bu hususlar Efendimiz'e akide, ibadet, ahlak ve muamelatta temessük etmektir. Bu dört hususu belirttikten sonra bunların tek tek izahatını yapmıştır. Akidede temessükten maksadın, Allah'ı (c.c.) ulûhiyette, rubûbiyette, esmâ ve sıfatlarda birlemek olduğunu; ibadetlerle ilgi mevzularda maksadın, Efendimiz ne yapmışsa ona ilave etmeksizin bidattan içtinap ederek tam manasıyla onu tatbik etmeye cehdetmek olduğunu; ahlakta ise maksadın, bu fırkaya dâhil olan Müslümanların hep hayırlı şeyleri istemelerini, ferah sahibi, güler yüzlü, akıllı, cömert ve cesur vasıflara haiz olmalarını; son olarak muamelatta ifadesinden maksadın, insanlara karşı sıdk sahibi olmalarını ve sıdkı gizlemeyen, yalancı ve hakkı gizleyenlerden olmamalarını belirtip bu fırkanın müntesipleriyle ilgili genel bir profil vermiştir. Fırka-i nâciyeden huruç eden kimselerin akidelerinin problemlili olması, bidatçi olmaları sebebiyle kesinlikle fırka-i nâciye kapsamına giremeyeceklerini söyleyip, ahlak ve muâmelatta problemlili olan kimselerin her ne kadar mertebeleri nakıs olsa da fırka-i nâciye kapsamından çıkartılamayacaklarını belirtmiştir.²⁰⁰ Binbâz, fırka-i nâciyeyi ehl-i sünnet ve cemaat olarak görmüştür. Bu fırkanın en bariz mümeyyiz olan vasıflarından biri, kalpleri birleştirmeleri ve aralarında tefrikaya mahal vermemeleridir.²⁰¹ Mesela bu kimselerin aralarında içtihadı meselelerde hilaf olduklarında birbirlerine karşı müsahamalı kin, nefret ve düşmanlıktan uzak bir duruş sergileyerek, birbirlerini mümin kardeşler görerek ve birbirlerinin arkalarında namaz kılarak bu şuur ve inançta olmaları gerektiğini ifade

¹⁹⁹ Makdisî, *Ahsenu't- tekâsim fi ma'rifeti'l-ekâlîm* (Kâhire: Mektebetu medlûbi, 1991), 38.

²⁰⁰ Abdülaziz b. Bâz- Muhammed Sâlih b.Useymîn, *Fetâvâ Mühimmetiün li-umûmi'l-ümm* (Riyad: Dâru'l-âsime, 1413/1992), 17-18.

²⁰¹ Binbâz-Useymîn, *Fetâvâ Mühimme*, 19-20.

etmiştir. Binbâz, içtihadî meselelerde hilafın olması durumunda Müslümanların birbirlerine karşı müsamahalı olmasına yönelik bir örnek olarak bir imam düşünmemizi ister ve bu imamın mezhebinde deve eti yemenin abdesti bozmadığı ve bu imamın arkasında namaza duracaklardan birinin mezhebinde ise deve eti yemenin abdesti bozduğu hâlde bu kimsenin imamın arkasında namaz kılsa namazının sahih olacağına inanması gerektiğini söylemiştir. Çünkü bu meselede ihtilafın içtihadî kaynaklandığını belirtmiştir. Efendimiz'in Hendek Savaşı'ndan geldikten sonra bir grubu Benî Kurayza'ya gönderirken ikinci namazında yaşanan ihtilafta Efendimiz'in yanlış içtihadîta bulunanlara kızmadığını, bilakis bu durumu hoş gördüğünü bu görüşüne delil olarak sunmuştur.²⁰²

3.2.3. Halku'l-Kur'ân

Bu terkip Kur'ân-ı Kerîm'de kullanılmamıştır. Terim anlamı, Kur'ân-ı Kerîm'in bir başlangıcı var mıdır yoksa o, Allah'ın (c.c.) ezeli ilminde midir? Bu soru, hicri birinci asrın en önemli meseleleri arasında yerini almıştır. Her ne kadar bu meselede çok söz söyleyen Mutezile olsa da onların dışında birtakım önemli âlimlerin bazı görüşleri, kişiyi bu mesele üzerinde tefekküre götürmüştür. Mesela Ebû Hanîfe'nin Fatîha suresinin Farsça okunabileceği fetvası, bu duruma örneklik teşkil etmektedir.²⁰³ Belirtmek gerekir ki bu fetvanın ona aidiyeti ile ilgili tartışmalar mevcuttur. Bu mesele her ne kadar güncelliğini yitirmiş kabul edilse de aslında günümüzdeki birtakım tartışmalara bakıldığında bu meselenin kırıntılarını müşahade edebiliyoruz. Mesela Libya'nın vahşice öldürülen devlet başkanı Kaddâfi'nin İhlas suresinin başındaki ﴿إِذْ﴾ emir ifade eden kelime hakkında, bu emir ifadesi olmaksızın da İhlas suresinin okunabileceğini, bu nedenle Kur'ân'dan çıkartılabileceğini dile getirmesi ve bunun üzerine Binbâz'ın, Kaddâfi'ye bu düşüncesi sebebiyle küfre girdiğini ve tevbe etmesi gerektiğini bildiren bir mektup yazması örnek olarak verilebilir. Bu örneğin dışında ülkemizde birtakım kimselerin, Kur'ân-ı Kerîm'i Hz.

²⁰² Binbâz-Useymin, *Fetâvâ Mühimme*, 21-22.

²⁰³ Serahsî, *el-Mebsût* (Mısır: Matbaa'tu's-saâ'de, 2016), 1/36-37.

Muhammed'in işittiği vahyi kendi lafzıyla ifade etmesi olarak görenlerin olduğu bilinmektedir.²⁰⁴

Binbâz, Kur'ân-ı Kerîm'in, harfleri ve manaları bakımından tümüyle Allah'ın (c.c.) kelâmı olduğunu ve bu hususta icmânın bulunduğunu söyleyip her kim ki harfleri ve manaları bakımından Kur'ân'ın mahluk olduğunu söylerse ehl-i sünnete göre kâfir olacağını bildirmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'in harfleri ve manaları bakımından levh-i mahfuzda bu şekilde olduğunu söylemiştir. Kendisine İmam Buhârî'nin Kur'ân-ı Kerîm'in telaffuzunun mahluk olduğuna dair görüşü sorulunca bu görüşün ihtimal dâhilinde olduğunu, bu telaffuzdan maksadın sesle ilgiliyse bunun mahluk olduğunu eğer bundan kastı bildiğimiz lafızlar ise bu görüşün ğalat, hatalı bulunduğunu ve bu görüşün bazı ilim ehline kerih görüldüğünü haber vermiştir. Bunun kerih görülme sebebini Kur'ân-ı Kerîm'in mahluk olup olmadığı hususunda vehim oluşturabilmesine bağlamıştır. Hasılıkelam bu meseleyle ilgili Binbâz, bazı ilim ehlinin telaffuzdan kastedilenin ses ise bunun mahluk olduğunu söylediklerini fakat bunun dışındakiler ise ister bu kelâm kalben, yazıyla ya da telaffuzla olsun bu üçüyle beraber Allah kelâmı olduğunu, mahlûk olmadığını belirtmiştir.²⁰⁵ Binbâz, ayrıca kudsî hadislerin de mahluk olmadığını fakat bu hadislerin Kur'ân gibi olmadığını Allah'ın (c.c.) kelâmı olduğunu iddia etmiştir.²⁰⁶

3.2.4. Şîa'ya Yaklaşımı

Şîa, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) vefatından sonra halifeliğin Hz. Ali ve sulbünden olanlara mahsus olduğu savında olan grupların müşterek ismidir.²⁰⁷ Binbâz'a şöyle bir soru yöneltilmiştir. Soruyu soran kişi, Müslüman bir ülkede müftülük vazifesi yapan bir hocayla bir ropörtaj yaptığını, kendisine Şîilik ve Sünnilik hakkında soru yönelttiğini ve o hocanın Şîilik ve Sünnilik arasında hiçbir farkın olmadığını, hepsinin Müslüman kabul edildiğini, hatta bu Sünni, bu Şîi diye kelâmda bulunmanın dahi haram olduğuna dair düşüncelerini paylaştıktan sonra bu meseleyle

²⁰⁴ Mustafa Öztürk, "Kurân Allah kelâmı değildir", *Youtube* (2021), 40:57.

²⁰⁵ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 1/151-153.

²⁰⁶ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 1/156.

²⁰⁷ Mustafa Öz, "Şîa", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2010), 39/114-115.

ilgili görüşünün ne olduğunu Binbâz'a sormuştur. Binbâz, bu suâle cevaben böyle bir kelamın mücmel ve hatalı olduğunu çünkü Şîîliğin tek bir kısımdan meydana gelmeyi bir den fazla kısımlardan teşekkül ettiğini söyleyip buna isnâden Şehristânî'nin "*el-Milel ve'n-Nihal*" adlı mezhepler tarihi eserinden hareketle Şîîlikle ilgili bilgi vermiştir.

Buna göre Şîî fırkaların yirmi iki alt koldan oluştuğunu, tamamının bidat içerisinde olduğunu, bunlardan bir kısmının işledikleri bidatler sebebiyle tekfir edilmesi gerektiğini, bir kısmının ise tekfir edilemeyeceğini söyleyip bunların doğru yolda olmadıklarını belirtmiştir. Bidatleri bakımından bu fırkaların en hafifinin, Hz. Ali'nin halifelik sıralamasında ilk halife olması gerektiğini söyleyen ve Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman'dan fazilet bakımından üstün olduğu iddiasında bulunan Yemen'deki Zeydiler olduğunu söylemiştir. Binbâz, bu düşüncenin hatalı olduğunu ve bu düşüncede olanların sahâbe-i kirâma muhalefet ettiklerini söylemiştir. Bu fırkalardan en tehlikeli olanının Râfizîler olduğunu, bunların İran'daki İsnâaşeriyye (Humeyniciler) ve Suriye'deki Hâfız Esad'ın da müntesip olduğu Nusayriler olduğunu söylemiştir. Binbâz, bunları bâtını olarak kabul etmiş ve bu bâtını fırkaların günümüzde Suriye'deki, İran'daki ve Hindistan'daki Bâtıniler (İsmaililer) olup Şîîliğin içindeki en tehlikeli fırkalar olduğunu ifade etmiştir. Binbâz, İsnâaşeriyye, İsmailiye ve Nusayriliği bâtını kabul edip üçünün de tekfir edilmesinin caiz olduğunu düşünür.²⁰⁸ Bu konuda bilgi sahibi olmak isteyenlerin Muhibbuddin el-Hatîb tarafından kaleme alınan "*el-Hutûtu'l-Arîda*" adlı esere müracaat edebileceklerini bizimle paylaşmıştır.²⁰⁹

3.2.5. Eş'arîlik

Ehl-i sünneti hâssa tabiri denilince selef-i salihin, ehl-i sünneti âme tabiri denilince müteahhirun anlaşılmaktadır. Müteahhirunun en önemli âlimlerinden biri hiç şüphesiz Ebü'l-Hasen el-Eş'arî'dir. İmam Eş'arî'nin kırk yılını Mutezile düşüncesi üzerine geçirdiği hususunda farklı değerlendirmeler olsa da hocası Cüveyni'yle salah-aslah meselesini tartışması sonucu evine on beş gün kapandıktan sonra bir caminin

²⁰⁸ Binbâz, *Durûsun li'ş-Şeyh*, 15/22.

²⁰⁹ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 28/257.

minberinden bu düşünceden teberri ettiğini açıklaması kaynaklarımızca değinilen meşhur bir hâdisedir.²¹⁰ Hatta bu dönüşümden sonra Ahmed b. Hanbel'e yakınlaşmak istemesine rağmen birtakım Hanbeli müntesipleri tarafından sıcak karşılanmaması kaynaklarımızda belirtilmektedir. Eş'arî'nin geçirdiği dönüşümü farklı şekillerde yorumlayanlar da olmuştur.

Binbâz, Mutezile, Cehmiyye ve Râfiziler gibi birçok fırkada olduğu gibi Eş'ârîlerin de birtakım akidevî meselelerde Kur'ân'a, sünnete, sahâbe ve tâbi'îne muhalif görüşlerinin olması sebebiyle yoldan çıktıklarını, delalette olduklarını belirtmiştir. İlginçtir ki Binbâz'ın Eş'ârîlerden maksadının Ebü'l-Hasan Eş'arî olmadığını, her ne kadar Eş'arîler kendilerini ona dayandırsalar da Ebü'l-Hasan Eş'arî'nin mevzubahis ettiği Eş'arîlerden olmadığını iddia etmiştir. Ebü'l-Hasan Eş'arî'nin onların görüşlerden rücu ettiğini, ehl-i sünnet mezhebini benimsediğini, büyük ve muteber âlimlerin onun hakkında medihlerinin olduğunu, bu medihlerden maksadının Eş'arîler olmadığını paylaşmıştır.²¹¹ Binbâz, Eş'ârîlerin muhalif görüşlerinden en bariz olanının Allah'ın (c.c.) sıfatları mevzusunda tevile gitmeleri olduğunu belirterek bu durumun büyük bir hata olduğunu belirtmiş; sıfatlar hususunda tevile gitmeksizin Kur'ân ve hadislerde nasıl gelmişse o şekilde iman edilmesini zorunlu görmüştür.²¹² Ayrıca ehl-i sünnet dediğimizde Eş'arîlik ve Mâtürîdîlik anlaşılmasının, veyahut da selef ve halef diye bir taksimin yapılmasının açık bir hata olduğuna dikkat çekerek ehl-i sünnetin tek bir mezhep olduğunu söylemiştir.²¹³

Binbâz, burada İbn Teymiye'nin Ebü'l-Hasan Eş'arî hakkında görüşüne muhalefet etmektedir. İbn Teymiye "*Mecmûu Fetâvâ*"sında İmam Eş'arî'nin İbn Küllâb'ın ekolüne meylettiğini bildirmektedir.²¹⁴ İmam Eş'arî'nin bugün iki önemli eseri olan "*el-İbâne*" ve "*el-Lüma*" elimizde mevcutken Binbâz'ın bunları görmezden gelmesi ve İmam Eş'arî'yi kendi ekolünden görmesi şaşırtıcıdır.

²¹⁰ Tâceddin Abdulvehhâb Subkî, *Tabakâtü's-Şâfiyyeti'l-Kübrâ*, thk. Mahmûd Muhammed Tanâhî-Abdulfetâh Muhammed el-Hulv (Kahire: Dâru'l-besâir, 1992), 3/347-348.

²¹¹ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 3/53.

²¹² Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 3/156.

²¹³ Binbâz, *Mecmû'u Fetâvâ*, 3/60.

²¹⁴ Takıyyüddin ibn Teymiyye, *Mecmûu'l-Fetâvâ*, drl. Abdurrahman b. Muhammed (Medine: Mecmau'l-Melik Fehd, 2004), 3/228.

3.2.6. Yöneticilere İtaat

Kaynaklarımızda ulu'l-emre itaat meselesi olarak geçmektedir. Arap dilinde "اولوا" kelimesi esmâ-i sitteden olup müfred "ذو" zûdür ve sahip anlamına gelmektedir. Emr kelimesi de umûrunun müfredi olup durum ve iş manalarına gelmektedir.²¹⁵ İki kelimeyi birleştirdince ulu'l-emr terkihi emir sahipleri anlamına gelmektedir. Yöneticilere itaat, geçmişten günümüze üzerinde çokça ihtilaf edilmiş bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu meseledeki farklı anlayışlar savaflara, büyük hâdiselere sebep olmuş ve pek çok Müslüman'ın katledilmesiyle sonuçlanmıştır. Bu mevzuda hatırda tutulması gereken en önemli ilke, en kötü devlet devletsizlikten iyidir ilkesidir. Binbâz'ın bu konudaki yaklaşımına baktığımızda bu ilkeyi destekleyici bir duruşta durduğu bilinmektedir.

Binbâz, bu meseleyle ilgili Nisa suresindeki 59. ayeti zikredip bu ayette üç kimseye itaatin gerekli olduğunu söylemiştir. Bunlar sırasıyla Allah (c.c.), Resûlü ve ulu'l-emrdir. Binbâz bu üçünden Allah (c.c.) ve resûlüne itaatin koşulsuz ve şartsız yerine getirileceğini fakat ulu'l-emr konusunda böyle bir şartın bulunmadığını söylemiştir. Ulu'l emirden maksadın ise ulema ve umerâdan müteşekkil olduğunu yani itaat edilecek üçüncü sınıfın âlimler ve yöneticiler olduğunu beyan etmiştir. Nisa suresindeki ayette ulu'l-emre koşulsuz itaatin olmadığını, ayette Allah ve Resûlü isimlerinin ikisinin önünde de itaat emrinin bulunup ulu'l-emr de ise bulunmamasını buna işaret etmiştir. Efendimiz'in bu ayetin beyanı olarak ulu'l-emre itaat hakkında itaatin masiyette söz konusu olamayacağını bilakis marufta olacağını belirterek umerâya masiyette itaatin olmayacağını fakat onlara huruç edilmesi, başkaldırılmasının birtakım şartlar ve durumlar, sebepler barındırdığını, bunlar vaki olmadan böyle bir başkaldırının caiz olmadığını altını çizmiştir. Bu şartlara, sebeplere baktığımızda Binbâz'ın birtakım hadis-i şeriflere binaen bu şartları oluşturduğunu öğreniyoruz. Binbâz, Efendimiz'in "Kim ki yöneticide mâsiyete şahid olursa onu kerih görsün. Fakat elini kaldırmaz nizaya gitmesin"²¹⁶ sözünü ve bunun akabinde Efendimiz'in "Kim itaatten çıkar ve cemaatten ayrılırsa cahiliye ölümü

²¹⁵ Cevherî, *es-Sihâh tâcu'l-luğa ve sıhâhu'l-Arabiyye* (Dâru'l-ilm, 1987), 6/2544.

²¹⁶ Müslim, "İmâre", 1855.

üzerine ölmüştür”²¹⁷ sözünü ve son olarak Efendimiz’in “Bir kimse sevdiği ve sevmediği şey hususunda bir emirle karşılaşırsa işitsin ve itaat etsin. Fakat mâsiyeti emrederse işitmek ve itaat yoktur” sözlerine yer vererek delil olarak sunmuştur. Bu konuda sahâbe-i kirâmdan nakiller yapmıştır. Sahâbeden Ubâde b. Sâmit şöyle demiştir: “Biz Allah’ın resûlüne zorlukta, kolaylıkta, kerih gördüğümüz durumlarda da ona itaat edeceğimize dair biatleştik.” Daha sonra Ubâde, Efendimiz’in “Alenî küfürüne şahid olmada itaat yoktur. Bu durum hariçtir. Çünkü bunda bürhan vardır”²¹⁸ sözünü bir başka delil olarak getirmiştir.

Binbâz, yapılacak huruçta, başkaldırmanız çok büyük bir fesada yol açmasına, emniyetin yok olmasına, hukukun zayi olmasına ve zalime karşı mücadelenin zayıf kalmasına ve bunun neticesinde de mazluma yardım edilemeyip büyük bir şerrin zuhur etmesine sebep olacak ise bu hurucun caiz olmadığını vurgulamıştır. Müslümanlar, yöneticilerin aleni bir şekilde küfrüne şahitlik etseler fakat bu durumu ortadan izale edecek güç ve kudretleri yoksa, âmmenin maslahatının göz önüne alınmasını aksi takdirde hurucun çok büyük bir şerle sonuçlanacağını savunmuştur. Bu konudaki görüşünün doğruluğuna dair üzerinde icmânın bulunduğunu iddia ettiği bir şer’i kaideyi zikretmiştir. Kaide de şerrin kendisinden daha büyük şerle izale olunmasının caiz olmadığını, şerrin defî için gerekli olan şeyin, o şerri kendi seviyesinde bir şerle izale etmekten ya da o şerri hafifletmekten geçtiğini bildirmiştir. Binbâz, bu kaideyi esas alarak Müslümanların huruçta gereken şartları taşıyorsa sabretmelerini, yöneticilere karşı nasihatkâr bir tavır sergilemelerini, şerrin hafifletilmesi, azaltılması yolunda ellerinden gelen bütün çabayı göstermelerini ve hayrı, iyi olan şeyleri yaymaları gerektiğini, böyle bir tavrın Müslümanların maslahatına daha uygun olduğunu ve Müslümanların bu şekilde daha da emniyet içerisinde olacağını, büyük şerlerden selamette kalacaklarını belirterek bu yöntemin takip edilmesi gereken en doğru yöntem olduğunu iddia etmiştir.²¹⁹

---

²¹⁷ Nesai “tahrîmu’ d-dem”, 4114.

²¹⁸ Buhari, “Fiten”, 7056, Müslim “Hudûd” 1709.

²¹⁹ Binbâz, *Mecmûu Fetâvâ*, 8/202-203.

3.2.7. Akide Hususunda Yazılmış En Makbul ve En Sahih Kitaplar

Binbâz, bu hususta yazılmış olan çokça eserin bulunduğunu belirttikten sonra şu kitapların okunmasını tavsiye etmiştir:

-İbn Huzeyme “*Kitâbü't-Tevhîd*”

- Ahmed b. Hanbel “*Kitâbü's-Sünne*”

-İbn Teymiye “*Minhâcü's-Sünne*”, “*er-Reddu alâ'l-mu'tezile ve ehli'l-bida*”, “*el-Akîdetü'l-Vâsıtiyye*” (Binbâz, bu eserin akide alanında yazılmış muhtasar bir eser olduğunu ve her ilim talibinin bu eseri hıfz etmesi gerektiğini bildirmiştir)

“*er-Risâletü'l-Hameviyye*” (Bu eser hakkında Binbâz, esmâ ve sıfatlar hususunda güzel bir risale olduğunu ve içerisinde bu meseleyle ilgili mufid cevapların bulunduğunu belirtmiştir.), “*er-Risâletü't-Tedmuriyye*”

-İbn Kayyim “*Zâdü'l-Meâd*”, “*İctimâu'l-cüyûşi'l-islâmiyye*”, “*es-Savâiku'l-Mürsele*”

-Ebu Cafer et-Tahâvî “*Tahavi Akidesi*” (İbn Ebi'l-İzz şerhi)

-Muhammed b. Abdülvehhâb “*Kitâbü't-Tevhîd*”, “*es-Selâsetü'l-Usûl*”, “*Kesfü's-Şübühât*”

-Abdurrahman b. Hasan (Muhammed b. Abdülvehhâbın torunu) “*Fethü'l-mecîd şerh-ü kitâbü't-tevhîd*”

-Süleyman b. Abdullah (Muhammed b. Abdülvehhâbın torunu) “*Teysîru'l-azîzi'l-hamîd*” (Muhammed b. Abdülvehhâbın *Kitâbü't-Tevhîd* adlı eserinin şerhidir)²²⁰

---

²²⁰ Binbâz, *Fetâvâ Nûrun*, 1/27-28.

SONUÇ

Abdülaziz b. Bâz, Suudi Arabistan'ın Riyad şehrinde dünyaya gözlerini açmış, bu çevrede yetişmiş, zahidane yaşantısıyla rol-model olmuş, birçok kesim tarafından sempati duyulmuş ve kendi ülkesinde çok sevilen bir âlim olmuştur. Genç yaşta görme duyusunu yitirmesine rağmen mücadelesine devam etmiş, dünyanın farklı coğrafyalarından binlerce talebe yetiştirmiş ve bununla birlikte önemli mevkilere getirilerek bulunduğu dönemde adından söz ettirmiştir.

Binbâz'ın hayatı ve yöneticilere itaat meselesindeki ifade ettikleri incelendiğinde çok bariz bir şekilde Suudî-Selefi çizgide olduğu, umerâ-ulemâ ilişkisine önem verdiği, devletçi bir anlayışa sahip bir ilim adamı olduğu görülecektir. Akide alanındaki görüşlerine genel anlamda bakıldığında dinî meselelere tevhid merkezli, tenzihî bir perspektiften bakmaya çok dikkat ettiği anlaşılmaktadır. Bidatler ve kabir ziyareti meselelerindeki düşüncelerinde bu dikkatlice yaklaşımda bazen çok katı bir tutum içinde olduğunu görüyoruz. Tevhidi İbn Teymiye'nin esas aldığı şekilde açıklaması, namaz kılmayanları amelî küfür, fiili riddet olarak görmesi, dışlamacı bir yaklaşıma sahip olduğunu göstermekte ve umumi tekfirin yolunu açmaktadır. Cehennemle ilgili bahse göz atıldığında Binbâz'ın taassubî bir şekilde mezhepçilik yapmadığı görülmektedir. O, yeri geldiğinde değer verdiği âlimleri eleştirmekten kaçınmayıp görüşlerine katılmadığını da belirten bir ilim adamıdır. Binbâz'ın esmâ, sıfatlar, arş, kürsî, melekler, kabir ziyareti konularındaki görüşleri onun dinî metinleri anlamada metinci, aşırı literalist bir metot izlediğini göstermektedir. Naslarda yer alan lafızlara tevilden çok zahiri bir perspektiften baktığı hatta şefaath meselesine göz atıldığında naslarda yer alan lafızları anlamada âmm ve hâss ilişkisine dikkat ettiği görülmektedir. Binbâz'ın birçok meselede selefin icmâsının vaki olduğunu söyleyip bu selef denilen kimselerden kastının kim olduğunu muğlak bırakması bizlerde soru işareti uyandırmaktadır. Ayrıca İmam Ebü'l-Hasen el-Eş'arî hakkındaki düşüncelerini şâz ve asılsız bir iddia olarak görüyoruz.

KAYNAKÇA

- Abdulhamid, Muhammed Muhyiddin. *Şerhu katri'n-nedâ ve bellü's-sadâ ve meahu Kitâbu sebîli hudâ bi tahkîki şerhi katri'n-nedâ*, thk. Mustafa Dibbuğâ. Dımaşk: Dâru'l-Mustafâ, 2010.
- Âmidî, Ali b. Muhammed. *el-İhkâm fî-usûli'l-ahkâm*. Dımaşk: Mektebetü'l-İslâmî, 1402/1980.
- Apak, Âdem. *Ana Hatlarıyla İslam Tarihi 1*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2015.
- Askalanî, İbn Hacer. *el-İsabe fî temyîzi's-sahâbe*, thk. Adil Ahmed Abdülmevcud, Ali Muhammed Muavvaz. Beyrut: Dâru'l-kutubi'l-ilmîyye, 1410.
- Bâbirtî. *Şerhu'l-Akîdeti't-Tahâviyye*. thk. Abdusselâm b. Abdulhâdi Şennâr. Beyrût: Dâru'l-Beyrut, 2009.
- Bağdâdî, Abdulkâhir. *Mezhepler Arasındaki Farklar*. çev. Ethem Rûhi Fığlalı. Ankara: TDV Yayınları, 2018.
- Bağdâdî, Hatîb. *el-Kifâye fî ilmi'r-rivâye*. thk. Ebû Abdillâh es-Sûrkî-İbrâhîm Hamdî el-Medenî. Medîne: el-Mektebetü'l-İlmîyye, 1357.
- Beyâzîzâde, Ahmed Efendi. *İmamı Azamın İtikadi Görüşleri*. çev. İlyas Çelebi. İstanbul: İFAV Yayınları, 2017.
- Binbâz, Abdülaziz. *Aksâmu't-Tevhîd*. Mektebetu-t-teâvun, 1431.
- Binbâz, Abdülaziz. *Ahtâun fî'l-akîde*. Müessesetü'ş-şeyh Abdülaziz b. Bâz el-Hayriyye, 1441/2019.
- Binbâz, Abdülaziz. *Doğru İnanç ve Bu İnanca Aykırı Olan Şeyler*. çev. Muhammed Şahin. İstanbul: Beyaz Karınca Yayınları, 2011.
- Binbâz, Abdülaziz. *Durûsun li'ş-Şeyhi li-İbni Bâz*. Durûsun Savtiyyetun kâme bi tefrîghê mevkîu'ş-şebeketi'l-İslâmîyye, 1431.
- Binbâz, Abdülaziz. *el-Akîdetü'ş-Şahîha ve mâ yuzâdduhâ ve nevâkizu'l-İslâm*. Riyad: Mevkîu Vizâretü'l-Evkâfi's-Suûdiyye, 1975.
- Binbâz, Abdülaziz. *el-Kavâdihu fî'l-akîde ve vesâilu's-selâmeti minhe*. Kâhire: Dâru'l-İmam Ahmed, 2003.
- Binbâz, Abdülaziz. *Fetâvâ Nûrun alâ'd-derb bi-İnâyeti Şuveyr*. thk. Muhammed Sa'd Şuveyr. Riyad: er-Riâsetü'l-Âmmetu li'l-buhûsi'l-ilmîyye, 2007.
- Binbâz, Abdülaziz. *Fetâvâ Nûrun alâ'd-derbi li-ibni bâz bi-inâyeti't-tayyâr*, thk. Abdullâh b. Muhammed Tayyâr-Muhammed b. Mûsa b. Mûsa Abdullâh. Riyad: Medâru'l Vatan, 2009.

- Binbâz, Abdülaziz. *Hukmu'l-İslâm fî-men-zeame enne'l-Kur'âne mutenâkizun*. nşr. Câmîiatu'l-İslâmiyye bi'l-Medîneti'l-Munevvera, 1974.
- Binbâz, Abdülaziz. *İkâmetu'l-berâhîn alâ-hukmi men istiğâse bi-ğayri'l-lâhi*. Dâru'l-Vatan, 1431.
- Binbâz, Abdülaziz. *Mecmûu Fetâva ve Makâlâtun Mutenevviah*, thk. Muhammed b. Sa'd Şuveyrî. Riyad: Dâru'l-Kâsım, 1420/1998.
- Binbâz, Abdülaziz. *Mesâilu'l-İmâm İbn Bâz*. Riyad: Dâru'l- Tedemmuriyye, 2007.
- Binbâz, Abdülaziz. *Risâletun fî-hükmi's-sihri ve'l-kehâne*. 1431/2009.
- Binbâz, Abdülaziz-Useymîn- Muhammed b. Sâlih. *Fetâvâ Mühimmetiün li-umûmi'l-ümme*. Riyad: Dâru'l-âsime, 1413/1991.
- Cevherî. *es-Sihâh fî'l-luga ve'l-ulûm*, haz. Nedîm Muraşali-Usâme Muraşali. Beyrut: Daru'l-hazâratî'l-Arabiyye, 1975.
- Cevherî. *es-Sihâh tâcu'l-luğa ve sihâhu'l-Arabiyye*. Dâru'l-ilm, 1987.
- Çelebi, İlyas. "Menzile beyne'l-menzileteyn", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Ferîh Ahmed b.Abdullah. *eş-Şeyh ibnu Bâz ve Muvâfakatu's-sâbita*. Kuveyt: Mektebetu'r-rüşd, 2000.
- Gazâlî, Ebu Hâmid. *el-İktisâd fî'l-İ'tikâd*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2004.
- Gazâlî, Ebu Hâmid. *el-Mustasfa min ilmi'l-usûl*, thk. Muhammed Abdüsselâm Abdüşşâfi. Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1993.
- Gazâlî, Ebu Hâmid. *Tehâfütü'l-felâsife*, thk. Süleyman Dünya. Kâhire: ed- Dâru'l-Maârif, 1431/2009.
- İbn Fâris. *Mu'cemu mekâyisi'l-luğa*. Mısır, 1971.
- İbn Manzur Muhammed. *Lisânu'l-Arap*. Dâru'l-Beyrût, 1414/1992.
- İbn Nüceym. *el-Baħrû'r-râ'ik*. Beyrût: Zekeriyâ Umeyrât, 1997.
- İbn Teymiyye Takıyyüddin. *Mecmûu'l-Fetâvâ*, drl. Abdurrahman b. Muhammed Medine: Mecmau'l-Melik Fehd, 2004.
- İbn-i Teymiye Takıyüddin. *et-Tisi'niyye*. thk. Muhammed b. İbrahim el-Aclân, Riyad: Mektebetu'l Maârif, 1999.
- İmam-ı A'zam. *el-Fıkhü'l-Ekber*. çev. Mustafa Öz. İstanbul: İFAV, 1992.
- İsfahânî Râgıb, *el-Müfredât fî-ğarîbi'l-Kurân*. Beyrût: Dâru'l-kalem, 1412/1990.

- Kalhâtî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Saîd el-Ezdî. *el-Keşfu ve'l-beyân*. Uman:
- Kâsım Abdulaziz, b. İbrahim. *Tercümetu semmâhati 'ş-şeyh Abdulaziz b. Bâz*. Riyad: Dâru-esâleti'l-hâzır, 1430/2008.
- Kureyşî, Şâfi b. Müzekkir b. Cemhûr. *Menhecu 'ş-şeyh Abdülazîz b. Bâz fî-kazâyâ'l-fikhuyyeti'l-müstecede*. Dâru İbni'l-Cevziyye, 1426/2004.
- Makdisî. *Ahsenu't- tekâsim fî ma'rifeti'l-ekâlîm*. Kâhire: Mektebetu medlûbi, 1991.
- Mûsa Mûsa Muhammed b. *Cevânibu min-sîrati 'ş-şeyhi'l-İmâm Abdülazîz b. Bâz*. Riyad: Dâru ibni Huzeyme, 2002.
- Nâsırüddin el-Elbânî. *Ahkâmu'l-Cenâiz*. Mektebetu'l-İslâmî, 1986.
- Öz, Mustafa. “Şîa”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Ankara: TDV Yayınları, 2010.
- Özdemir, Hasan Rıza, “Müslüman olmayanların cehennemde görecekları azabın ebediliği sorunu”, *DergiPark* 20/51 (Haziran 2017), 157-158.
- Öztürk, Mustafa. “Kurân Allah Kelâmı Değildir”, *Youtube*. Yayın Tarihi 2021.
- Rahme, Abdurrahman b. Yûsuf, *el-İncâz fî tercümeti'l-İmâm Abdülaziz b. Bâz*. Mektebetu'n-Nûr, 2006.
- Râzi Fahrüddin. *et-Tefsîru'l-Kebîr*. Beyrût: Dâru ihyâ-i turâsi'l-Arabiyye, 1420/1998.
- Sabri, Mustafa. *Nüzûl-i İsa*. çev. Muhammed Uysal-Yasir Beyatlı. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2018.
- Sâbûnî Nûreddin. *Mâtürîdiyye Akâidi*. çev. Bekir Topaloğlu. İstanbul: İFAV Yayınları, 2016.
- Sâğurci, Esad. *Miftahu'l-Cenneti Min Kelami'l-Kitabi Ve's-Sünneti*. Dımaşık-Beyrût: Dâru'l-kelimi't-tayyip, 2012.
- Seferî, Mâcid. “Abdülaziz b. Bâz” . *Cerîdetu'l-Cezîra* (24/03/1401), 31.
- Serahsî. *el-Mebsût*. Mısır: Matbaa'tu's-saâ'de, 2016.
- Subkî, Tâceddin- Abdulvehhâb. *Tabakâtii'ş-şâfiyyeti'l-kübrâ*, thk. Mahmûd Muhammed Tanâhî-Abdulfettâh Muhammed el-Hulv. Kahire: Dâru'l-besâir, 1992.
- Şehristânî-Muhammed b. Abdilkerim. *el-Milel ve'n-Nihal*. Dımaşık: Müessesetü'r-risâle, 2015.
- Şetevî Hamid b. İbrahim b. Abdulazîz. *el-İbrîziyyetu fî't-tis'ini'l-Bâziyye*. Riyad: Dâru'l-âsime, 1420/1998.

- Taberânî. *Mu'cemu'l-Kebîr*, thk. Hamdî b.Abdülmecid es-Selefî. Riyâd: Dâru's-Samî'î, 1994.
- Taberî. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Ḳur'ân*. thk. Abdullah Abdulmuhsin et-Turkî. Kâhire: Dâru hicr, 2001.
- Topaloğlu, Bekir- Çelebi, İlyas. *Kelam Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2015.
- Vakfu Şeyh Salim b. Hamd el-Harisî, 1980.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “*İstimdad*”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Yolcu, Abdullah. “Şeyh Abdulaziz ibn Bâz kimdir”, *Youtube*. Yayın Tarihi 14 Ağustos 2015.
- Zehrânî, Nâsır b. Müsfir. *İmâmu'l-Asr*. Riyad: Müessesetu'l-cüreysî, 2000.